8688

ఉత్తమస్త్రీచరిత్రములు.

- కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు

ఉత్తమ స్త్రీచరిత్రములు.

"WOMAN AS MOTHER."

ఉత్తమమాత.

ఓ సోదరీమణులారా! నేఁటిసాయంకాలము "ఉత్తమమాత"ను గూర్చి కొంచెము చెప్పఁబోవుచున్నాను. "ఉత్తమమాత" యన్న పదమే మీలోఁ గొందఱిచెవులకు వింతగా వినఁబడవచ్చును. బిడ్డల తల్లు లయినయిల్లాండ్రకు "మే ముత్తమమాతలము కామా? ఈవిషయమున మేము క్రొత్తగా నేర్చుకొనవలసిన దేమున్నది?" అనియుఁ గొందఱకు తోఁచవచ్చును. అయినను తెలిసినవారికిసహితము ధర్మమును పలుమాఱు స్మరణకుఁ దెచ్చుట యావశ్యకమే. కాఁబట్టి నాయం దాదర ముంచి యీచిన్నయుపన్యాసమును సావధానముగా వినుఁడు.

"మాత" యన్నది రెండక్షరములు గలచిన్నపదమే యయినను దానియం దెంతో యర్థ మిమిడి యున్నది. అది స్త్రీవాచకము లయిన పదము లన్నిటిలోను మిక్కిలి గౌరవనీయ మయినది. మాతృదశకంటె మఱి యేదశలోను స్త్రీ కెక్కువ గణ్యత కలుగదు. "అమ్మ" యను మాట సమస్తభాషలలోను మిక్కిలి శ్రావ్యతర మయినది; అంతకంటె మధుర మైనపదము వేఱొకటి లేదు. అదియే శిశువు మొట్టమొదట నేర్చుకొనునది; మరణమువఱకును మఱవకుండునది. తల్లి యన్నచిన్నపేరున కర్హురాలు కాఁగానే యావఱ కెన్నఁడును నెఱుఁగరాని సుగుణసంపద స్త్రీయందుఁ గానవచ్చును. తల్లి యయినతరువాత స్త్రీయొక్క ప్రేమ మఱింత యధికమును, పరిశుద్ధమును, ఫలనిరపేక్ష

మును, అగును. పయికిఁ గానరాక లోపల నడఁగి యున్న యామె స్వాభావికసద్గుణము లన్నియు నప్పుడు వికాసము నొందును నాఁడు మొదలుకొని స్త్రీజనస్వాభావిక మగు నయ్యామె దుర్బలత సుబలతగా మాఱును; ఆమె భీరుత్వము శూరత్వ మగును. నిర్మలప్రేమము, నిరంతరసహనము, నిరుపమానదృఢచిత్తత, బుద్ధివిశేషము, అప్పుడు ముందుకు వచ్చును. ఆమె మాతృవాత్సల్యము బయలుపఱుపని గుణ విశేష మేది యుండును! తల్లి శిశువునిమిత్త మెంతశ్రమము పడును! ఎన్నికష్టములు సహించును! ఎట్టిదుష్కరకార్యములకు సాహసించును! శిశువున కించుక రోగము వచ్చినా తనసుఖమును పాటింపక రాత్రి యనక పగలనక దినములకొలఁది ప్రతినిమిషమును విసుగు లేక మంచమువద్ద గనిపెట్టుకొని యుండి యెంత శ్రద్ధతో శిశువును గాపాడును! తల్లి తనబిడ్డప్రాణమును గాపాడుటకయి తనప్రాణము నిచ్చుటకైనను వెనుకదీయదుగదా! శిశువువిషయమయి యందఱును ఆశ వదలుకొన్నప్పుడును, ఆమె కాశ పోదు; ఎవ్వరికిని భయము తోఁచనప్పుడు, ఆమెకు భయము తోఁచును. ఆహా! మాతృవాత్సల్య మెంతటి మహిమ గలది!

మంచి దయినపక్షమున కుటుంబమునందు తల్లియొక్క ప్రాబల్య మెంతయైనను మేలు చేయును. గృహమునకు శోభను, పరిశుద్ధతను, యశస్సును, శాంతిని తెచ్చునది తల్లి; గృహములోని యైకమత్యమునకును సంతోషమునకును మూల మగునది తల్లి. లోకములో మహనీయు లైనమహాపురుషులయొక్క గొప్పతన మంతయు తల్లిమూలముననే వచ్చుచున్న దని విద్వాంసు లభిప్రాయపడి యున్నారు. బిడ్డల యందలి ప్రేమకును, బంధువులయందలి ప్రీతికిని, బీదలవిషయమైన దానగుణమునకును, ఇటువంటివే యనేకము లయినయితరసద్గుణము

లగున, ఆదికాలమునుండియు మనదేశపుస్త్రీలు సుప్రసిద్ధురాండ్రయి యున్నారు. నాకంటె సమర్థులగు లయినవారు పలువురు వర్ణించి యుండిన దానికంటె నేనిప్పుడు సుగుణముల నెక్కువగా వర్ణింపఁ జాలను. కేవల గుణవర్ణనము చేసి పొగడుటయు నిచ్చట నాపని కాదు. పలుమాఱు పొగడుచుండుటవలన గర్వము కలుగుట మనుష్యులకు స్వాభావము. గర్వమువలన నభివృద్ధికి భంగము కలుగును. కాఁబట్టి నేనిక్కడ మనస్త్రీలలోఁ గలలోపములను సహేతుకము గొన్నిటిని దెలిపి, వానిని దిద్దుకొని బాగుపడుటకుఁ దగినమార్గములను నాబుద్ధికి తోఁచినంతవఱకు కొన్నిటిని వ్రాయఁ బ్రయత్నించెదను. నేను చెప్పినదానిలో గుణాంశ మున్నచో గ్రహింపుఁడు తమ లోపములను దాము తెలిసికొనుటయే వివేకుల లక్షణము. తాము తెలిసికొన్న లోపములను దిద్దుకొనుటయే తమయభివృద్ధికిని లోకముయొక్క మేలునకును హేతువగును. ఇప్పుడు మనదేశములో సాధారణముగా స్త్రీలలోఁ గలవిద్యాభావమువలనఁ బయిని జెప్పఁబడిన సుగుణముల వలన సహితము కొన్ని యనర్థములు పుట్టుచున్నవి. బిడ్డలయందలి యతి ప్రేమచేత తిన్నఁగా నాజ్ఞపెట్టక పోవుటవలన బాలు రనేకులు చెడుచున్నారు; బంధువులయందలి యతి ప్రేమచేత చుట్టములను జెక్కుటవలన ననేకులు పాటుపడక సోమరులగుచున్నారు; బీదల విషయమునఁ గల యతిదానగుణముచేత పాత్రాపాత్రవిచారము మాని దానము లొసగుటవలన పలువురు దృఢకాయులు బిచ్చగాండ్రగుచున్నారు. ఇటువంటి యనర్థము లనేకములకు మనకాంతలలోఁ గల విద్యాహీనతనే బుద్ధిమంతులు ప్రథమకారణముగాఁ జెప్పుచున్నారు. విద్యావివేకవతి యైనసన్మాతవలన బహుశుభములు గలుగునట్లు విద్యాగంధము లేనిమూఢమాతవలన బహుదురవస్థలు సంభ

పించును. తల్లి యేకదా గృహమునకు రాణి. అట్టితల్లియే విద్యావిహీనురా లయినపక్షమున గృహపరిపాలనమున కెట్లు సమర్థురా లగును? తనకు జ్ఞానము చాలనియిల్లాలు తనబిడ్డల నెట్లు జ్ఞానాధికులను జేయఁజాలును? బిడ్డలను మంచిస్థితికిఁ దెచ్చుటయే తల్లియొక్క ప్రధాన ధర్మము.

బిడ్డలను దృఢగాత్రులనుగాఁ జేయుట, సద్వర్తనము గలవారినిగాఁ జేయుట, జ్ఞానవంతులనుగాఁ జేయుట, ఈమూఁడును తల్లులకు ముఖ్యకర్తవ్యము లని చెప్పవచ్చును. బిడ్డలు దృఢగాత్రులుగా నుండుటకయి వారిజననమునకు కారణభూతు లయినజననీజనకులు మొట్టమొదట దృఢశరీరులయి యుండవలెను. అతిబాల్యవివాహము లత్యంత ప్రబలముగా నున్నయీదేశములో నట్టిభాగ్య మింతట తటస్థింపనేరదు. అయినను తల్లులితరవిధములచేత తమసంతతిని సాధ్యమైనంత బలప్రదముగాఁ జేయవచ్చును. వాసగృహమును శుచిగా నుంచుట, శుద్ధవాయుప్రచారము గలుగునట్లు చేయుట, స్నానపానములకు నిర్మలజలము నుపయోగించుట, ఆరోగ్యకరమయిన యుక్తాహారమును పెట్టుట, పరిశుభ్రమయిన వస్త్రములను గట్టనిచ్చుట, దేహపరిశ్రమము తగినంత కలిగించుట, మొదలయిన విషయములలో తగినంతశ్రద్ధ చేసినపక్షమున శిశువులు దృఢదేహులగుటకు సందేహము లేదు. అన్యదేశములకంటె మనదేశములో శిశువు లెక్కువగా పురుటి దినములలోనే మరణము నొందుచున్నారు. అట్లు కాలమృత్యువువాతఁబడక బ్రదికినవారును తఱచుగా దృఢగాత్రులు గాక వ్యాధిపీడితులయి దుర్బలశరీరు లగుచున్నారు. దీనికి ముఖ్యకారణము పురుటిండ్లలో మంచివాయువును చొరనీకుండుటయే. ఇటువంటి పెద్దపట్టణములలోఁ గొంతవఱకు మంచిస్థితిలోనున్నను సామాన్యముగా నితరస్థలములలో

సూతికాగృహములు మిక్కిలి యిఱుకైన చిన్నగదులుగా నుండును; వానిలో ధారాళముగా గాలివచ్చుటకు చాలినన్ని గవాక్షములే యుండవు; ఉన్నతములుపులనైనను తెఱచి యుంచక ముసలమ్మలు మూసి వేయుదురు, చూడ వచ్చిన యమ్మలక్కలాచీఁకటిగదిలో గుంపులుగుంపులుగా మూఁగియున్నగాలినిసహితము చెఱుపుదురు, ఆపయిని కుంపట్లు పెట్టుదురు. ఇట్లు శుద్ధవాయువునకు గర్భశత్రువు లిన్ని యొక్కచోటఁ గూడినప్పుడా నవ్యసూతికాగృహములలోని నూతనశిశువులు బ్రతికి బయలఁబడుట వింతగాని మఱియొకవిధముగుట వింతగాదు. దుర్గంధయుక్తమయిన యాగదిలో శిశువు గతించుట సంభవించినా నిజమయిన కారణమును కనుఁగొనలేక నొసటివ్రాఁత యట్లున్నదనియు, ఆయువులేదనియు, పూర్వజన్మపాపఫలమనియు, ఎన్నెమ్మనెత్తికొట్టినదనియు, కల్పితకారణములను జెప్పికొని మనస్సమాధానము చేసికొందురు. దుర్గంధము చేత గదులలో పుట్టెడు పెనుపురుగులను ఎన్నెమ్మలని చెప్పుదురు. తల్లులు విద్యావతు లయినఁగాని యీయవస్థ యెట్లు తొలఁగును? విద్యనేరనివారు మంచితల్లు లెట్లగుదురు? మంచితల్లులు లేక దేశ మెట్లభివృద్ధి చెందును? దేశాభివృద్ధి కేమి కావలయు నని యొకరు ప్రశ్న వేయఁగా, మంచితల్లులు కావలెనని పూర్వము నెపోలియన్ చక్రవర్తి యుత్తరము చెప్పెనఁట! విద్యావతులు గాని మూఢమాతలు తమబిడ్డలను విలువబట్టలను దొడుగఁ జూతురు గాని విమల వస్త్రములను తొడుగఁజూడరు; బయలకేఁగిన పయిని పిట్టలు పాఱునని గదులలో మూసిపెట్టఁజూతురుగాని బిడ్డలను మంచిగాలిలోఁ ద్రిప్పఁ జూడరు; ఆఱవనెలనన్నప్రాశము చేయింపఁజూతురుగాని పాలు త్రాగింపఁ జూడరు. శిశువులకు రెండుసంవత్సరములు దాటువఱకును ద్రవపదార్థము లఱుగునుగాని అన్నము మొదలయిన ఘనపదార్థములు జీర్ణ

ములు కావు. ఆఱవనెలనే యన్నప్రాశనము చేసి పప్పు ముద్దలు బలవంతముగా మ్రింగించుటయేకాక తల్లి భోజనము చేయునప్పుడు తల్లియొద్దను తండ్రిభోజనము చేయునప్పుడు తండ్రియొద్దను తాముతినునదియెల్ల మ్రింగఁ బెట్టుచు వచ్చినచో తిన్నది యఱిగించుకోలేని శిశువు లెట్లు దుర్బలులు కాకుండ నేర్తురు? ఇట్లు శిశువులు దుర్బలులగుచున్నను విచారము నొందక విద్యావిహీన లై మానినులు తమకువలెనే తమ బిడ్డలకును దేహములనిండ నాభరణముల నుంచఁ జూతురు. దేహమున కారోగ్యమే యమూల్యాలంకారము గాని లోహపుతొడవు లలంకారములు గావు మూఢురాండ్రు మాత్రమే తమనగలను జూచుకొని విశ్వము మఱచి గర్వపడుదురు. ఈవిషయమున మీ కొక్కచిన్నకథ చెప్పెదను. ఇటలీదేశమునందు "కార్నీలియా" అనుపేరు గలయొక యుత్తమమాత యుండెను. ఆమెను జూచుటకయి యొక ప్రభువుభార్య యొకనాఁ డామె యింటికిఁ బోయి తన నగలను జూచుకొని సంతోషించుచు గర్వముతో "ఏవీ? నీనగలు నాకు చూపుము" అని యడిగెను. "ఒకనిమిషము తాళుము. చూపెదను." అని పలికి, బడినుండి రాఁగానే దృఢసుందరగాత్రు లయిన తనయిరువురు బిడ్డలను గొనివచ్చి యామెముందు నిలిపి "ఇవిగో! నాయమూల్యాలంకారములు చూడుము." అని చూపెను. ఆప్రభుభార్య తన యవివేకమునకు సిగ్గుపడి యింటికిఁ బోయెను ఈదేశమునందలి సుందరీమతల్లు లయిన తల్లులెల్ల తా మిట్టివంటి యమూల్యాభరణములను లోకమునకుఁ జూపఁ బ్రయత్నింతురు గాక!

ఈవఱకును బిడ్డల నారోగ్యవంతులనుగాఁ జేయవలసిన ప్రథమ ధర్మములను గూర్చి కొంత చెప్పితిని. ఇఁక వారిని సద్వర్తనము గల వారినిగాఁ జేయవలసిన రెండవ మాతృధర్మమును గూర్చి కొంత

ముచ్చటించెను. వినయమునుబట్టి దీనిని రెండవ ధర్మముగాఁ జెప్పి నను గుణగౌరవమునుబట్టి యిదియే ప్రథమధర్మ మని చెప్పవచ్చును. తల్లులు నడచినట్లు పిల్లలు నడుతురు. తల్లినిజూచి పిల్లను గైకొనవలె నన్నసామెత యుండుటయు విన్నదే కదా? కాఁబట్టి పిల్లలను సద్వర్తనము గలవారినిగాఁ జేయుటకు ముందుగా తల్లులు తాము సద్వర్తనము కలవారు కావలెను. తల్లి శాంతస్వభావయు, మృదుభాషిణియు, సత్యవ్రతయు, అయినయెడల బిడ్డలు నట్లయగుదురు. అట్లుగాక యామె కోపశీలయు, పరుషభాషిణియు, అసత్యవాదినియు, అయినచో బిడ్డలు సహితము నట్టివారే యగుదురు. తల్లియొక్క దినవర్తనమే బిడ్డలకు దినపాఠముగా నుండును. ఉపాధ్యాయుల నూరుగురికంటెను నొక్కతల్లి యెక్కువ విలువ చేయును. తల్లియజ్ఞానమువలనను దుర్వర్తనమువలనను పాడయిపోయిన పిదప నుపాధ్యాయులయినను బాగుచేయఁజాలరు. తల్లి దురాగ్రహము కలది యయిన బిడ్డలు కోపిష్ఠు లగుదురు; తల్లి దుర్భాషలాడునది యైన బిడ్డలు తిట్టఁబోతు లగుదురు; తల్లి కల్లలనాడి యయిన బిడ్డలు కల్లరు లగుదురు; ఇవి యవి యని వేఱుగఁ జెప్పనేల? తల్లులయందే యేయే సులక్షణము లుండునో బిడ్డల కాయాసులక్షణములు పట్టుపడును. కాఁబట్టి బిడ్డల మేలుగోరు మాత లందఱును స్వప్రవర్తనవిషయమున మిగుల జాగరూకురాండ్రయి యుండవలెను.

జనని తన శిశువునకు నేర్పవలసిన మొదటి సుగుణము విధేయత. విధేయత లేనిచో నితరసుగుణములు పట్టుపడవు. శిశువులు ప్రతివిషయములోను తల్లి యాజ్ఞకు పరమవిధేయులయి నడుచుకొను నట్లు చేయవలెను. తమ మనసువచ్చినట్లు చేయఁగూడ దనియు, తామెప్పుడును తల్లిదండ్రులకు లోఁబడి వారు చెప్పినట్లు చేయవలయు

వ్వియు, బిడ్డలు గ్రహించునట్లు చేయవలెను. ఆలోచన లేనిబిడ్డలొక్కప్పుడు తల్లి చెప్పినట్లు చేయక తమయిచ్ఛవచ్చినట్లు చేయుచుందురు. అట్టి సమయములయందు పిల్లలపంతము గెలువనియ్యక, అవశ్యకమయినచో దండించియైనను జనని తన యాజ్ఞాప్రకారముగా వారు నడుచునట్లు చేయవలెను. ఒకసారి వారిమాట సాగనిచ్చినపక్షమున పిల్లలు తల్లులమాట వినక తిరుగఁబాటు చేయుచుందురు. తమమాట సాగదని పిల్లలొకసారి దృఢముగా తెలిసికొన్నయెడల తరువాత వారెన్నడును తల్లిదండ్రులయాజ్ఞను మీఱక విధేయులయి వర్తింతురు. కొందఱు తల్లులు బిడ్డలు తమమాట వినరని చెప్పుదురు. అట్లయినచో నది స్వయంకృతాపరాధమే కాని వేఱు కాదు. తల్లిశిశువులకొకయాజ్ఞ యిచ్చినప్పుడు వారది చేయఁదగినదియు, చేయక నిరాకరించినప్పుడు తాను వారిచేత చేయింప నిశ్చయముగా తలఁచుకొన్నదియు, అయినయాజ్ఞనే యియ్యవలయును. వారది చేయనిచో నుపేక్షించి యూరకుండఁ దలఁచుకొన్నయాజ్ఞ నెప్పుడు నియ్యఁగూడదు. ఒకసారి చేయఁగూడ దన్నపని వారప్పుడు మానివేసి మఱియొకసారి చేసినను తల్లి యుపేక్షించి యూరకుండ గూడదు. అట్లూరకుండుటకంటె నవిధేయతను నేర్పుటకు బలవత్తర మయినమార్గము లేదు. ఇట్టి యుపేక్షామూలమున నలవాటు పడినకార్యమును మాన్పుటకు తరువాత బతిమాలుకొనుట గాని బెదరించుట గాని పనిచేయదు. ఇచ్చినయాజ్ఞను బిడ్డలు వెంటనే చేయునట్లు చేయవలెను. ఎందుచేత చేయవలె నని వారి నడుగనియ్యఁ గూడదు; ఆయాజ్ఞను చెల్లించుటకు వారిని భయపెట్టుటగాని లంచమిచ్చుటగాని కూడదు; వారు తన్నే లక్ష్యము చేయునట్లు చేయవలెనుగాని, చేయకపోయినచో నాయనతోఁ జెప్పి కొట్టించెద ననఁగూడదు. బిడ్డలు తల్లిదండ్రుల

కిద్దరకును సమానముగానే విధేయులు కావలెను. ఈవిధేయతను తల్లి శైశవమునుండియు నేర్పవలెనుగాని తరువాత నేర్పుట సాధ్యము కాదు. బిడ్డలకు విధేయత నభ్యాసము చేయించినచో సమస్తసుగుణములను సులభముగా నేర్పవచ్చును

ఉత్తమురాలయినమాత తానసత్యము నెప్పుడును పలుకకుండవలెను లోకములో నసత్యమును మించిన పాపకార్యము వేఱొకటి లేదు తల్లి యెప్పుడును బిడ్డలను సత్యము పలుకునట్లు ప్రోత్సాహపఱుపవలెను. అమెరికాఖండములోని "యూనైటెడుస్టేట్సు" నకు మహోపకారము చేసి మహోన్నతస్థితిని బొందినజార్జి వాషింగ్టనునాతఁడు పసివాఁడుగా నున్నప్పు డతని కొకసు పోటకత్తిని బహుమానము చేసిరి. ఆబాలుఁడు కత్తిదొరకిన దన్నసంతోషముచేత తోఁటచొచ్చి చెట్లకొమ్మలను నఱుకుచు, తనతండ్రిప్రాణపదముగా పెంచుకొనుచుండిన యొకపూలమొక్కను మొదలంట నఱికివేసెను. తండ్రి మఱునాఁడు వాడుకచొప్పున తోఁటకుఁ బోయి చూచునప్పటికి తనప్రియమైనచెట్టు ఖండింపఁబడి చచ్చి పడియుండెను. అది చూచి యాతఁడు ఖిన్నుఁడయి యాపని తన తోఁటవాండ్రెవ్వరో చేసియుందురనివారిమీఁద కోపపడుచుండెను. ఆసమయమునందు కత్తి చేతఁ బట్టుకొని యాబాలు డక్కడకు వచ్చెను ,,ఈచెట్టెవ్వరు నఱికినారో యెఱుఁగుదువా?" అని యతఁడు కుమారుని నడిగెను. ఆబాలుఁడు క్షణమూరకుండి తండ్రికోపమును జూచియు భయపడక ,,నానోటినుండి యసత్యము రాదు. నేనే నఱికితిని." అని నిశ్శంకముగా పలికెను. అప్పుడు తండ్రి వెంటనే కోపమును శాంతిపఱుచుకొని ,,వెండిపూవులును బంగారుపండ్లును గల వేయిచెట్లకంటెను సత్య మొక్కటే విలువ గలది" అని పలుకుచుఁ

బోయి కుమారుని కౌఁగిలించుకొనెను. ఆబాలుని తల్లియు సుగుణ
సంపదయందు తండ్రికి తీసిపోవునది కాదు. తండ్రి బాల్యమునందే
లోకాంతరగతుఁడు కాఁగా తల్లి యొక్క శిక్షవలననే యాబాలుఁడు
మహనీయుఁడయి మహోన్నతదశను బొందెనని చరిత్రకారులు వ్రాసి
యున్నారు. ఇట్టితల్లిదండ్రులనేకులు కలిగినన్యాయముగదా దేశ మున్నత
స్థితికి వచ్చును! బాలుఁడు తాను జేసిన తప్పిదము నొప్పుకొని పశ్చా
త్తాపపడినచో దండింపక క్షమించి సత్యమును ప్రోత్సాహపఱుప
వలెను. విద్యావిహీనురాం డ్రయిన యవివేకినులు కొందఱు తాము
కల్లలాడి బిడ్డలకు కల్లలు నేర్పుదురు. బిడ్డలు తప్పు చేసినప్పుడు
కప్పిపుచ్చఁ జూచుట, వారి తప్పులను మఱుఁగుపఱుపఁ జూచుట
నేరము చేయు నట్టితండ్రితోఁ జెప్పఁడని బోధించుట, వారిచే
నొక కార్యమును జేయించుటకయి యసత్యములు పలు
కుట, ఇవి బిడ్డలకు బొంకులు నేర్పెడుమార్గములు. ఇటువంటిపనికి
మాలినప్రేమవలనను, బుజ్జగింపులవలనను, బిడ్డలు పాడగుదురు. ఇట్టి
తల్లి బిడ్డలకు శత్రువుగాని ప్రేమ జూపునది కాదు. తప్పు చేసినప్పుడు
దండించుటయే బిడ్డలయెడలఁ జూపవలసిన నిజమయినప్రేమము;
అదియే వారికి శ్రేయస్కరము. మందు త్రాగించుటకయి చేదు
మందు తీయమందని బొంకి యొకసారి వంచింపఁగలిగినను, బిడ్డఁడు
తోడనే సత్యమును దెలిసికొని తల్లిమాటయెడ గౌరవము చెడినవాఁ
డయి నిజము చెప్పినను నమ్మకుండును. శిశు వొక యుద్ధమును ముట్టఁ
బోయినప్పుడు వలదని యాజ్ఞాపింపక ముట్టుకొన్నచో బూచి కఱచు
నని వంచించి మాన్పించినచో వంచనమును శీఘ్రముగానే తెలిసికొని
తల్లియెడల గౌరవము లేనివాఁడును అవిధేయుఁడును అగును. కాఁబట్టి
యసత్యము లాడియు, వంచించియు, శిశువులచేత పని చేయించుటకు

తల్లి తెప్పనును ప్రయత్నింపరాదు. లంచములు చవి చూపియు చెప్పినపనిని చేయునట్లు బిడ్డలనొడఁబఱుపరాదు. ఒకపని చేయుటకయి యొకసారి పండో భక్ష్యమో యిచ్చినయెడల నది మరగినవారయి యేపని చేయవలసి వచ్చినను లంచ మడుగుదురు. ఇయ్యనిచో చేయక నిరాకరించి యేడ్చుచు, అవిధేయత కలవారగుదురు.

కొందఱు మూఢవనితలు తమబిడ్డలుతప్పుచేసినప్పుడు ముద్దుచే దండింపక నప్పటు నూరకుందురు; కొందఱతిప్రేముచేత బిడ్డలను యథేచ్ఛముగా నడవనిచ్చి వారితప్పిదములనే గ్రహింపఁజాలరు; కొందఱు గ్రహించినను, అవి చిన్నతనపుచేష్టలని పలుకుచు నుపేక్షించి తప్పు చేసినవారినే నిందింతురు. ఇట్టివా రిండఱునుదముయుపేక్ష వలన బిడ్డలు చెడిపోయి పెద్దవారయి దుష్టులయినప్పు డాఫలము ననుభవించుచు ననుతాపపడవలసినవా రగుదురు. అనేకులు తమ బిడ్డలు చక్కనివారయినప్పుడును, దుష్టులయినప్పుడును, పలువురు పుట్టి చచ్చినప్పుడును, ఏకపుత్రుఁడయినప్పుడును, గారాబము చేత నిట్టియుపేక్ష చేయుదురు. కొందఱిట్టివి స్వల్పాంశము లనుకొన్నను, వానివలనఁ గలుగు చెడుగుమాత్రము స్వల్పము కాదు. ఇట్టి స్వల్పాంశములచే యభ్యాసములు కాలక్రమమున పెరిగి దుర్వృత్తికి దింపును. కాఁబట్టి స్వల్పాంశములలోనసహితము జాగరూకత వహించి తప్పెంత చిన్నదియైనను ప్రారంభములోనే మాన్పఁ బ్రయత్నింపవలెను.

తప్పెప్పుడు చేసినను, ఎంత చిన్నతప్పయినను, తగినశిక్ష చేయవలెను. చేసినశిక్ష కఠినముగా నుండక యపరాధనివారణమునకుఁ జాలినంత యల్పమయినదిగా నుండవలెను. ఒకసారి బిడ్డనొక కోపదృష్టితో చూచుటయే చాలియుండును; ఒకప్పు డొక

చిన్నమాటయే చాలి యుండును; ఒకమాఱు కొంచెము మందలింపు చాలి యుండును; ఒకసమయమున నొకతిట్టు చాలి యుండును; వీనిలో నేనివలనను ప్రయోజనము లేక శిశువు చేసిననేరము నే మరలఁ జేసినప్పుడుమాత్రమే యొకదెబ్బ కావలసి యుండును. చేసిన నేరము బుద్ధిపూర్వము గాక ప్రమాదజనిత మయినయెడల దండింపనే కూడదు. బిడ్డలస్వభావమునుబట్టికూడ దండనము వేఱువేఱువిధములుగా నుండవలెను. సాధుస్వభావము గలవారికి మంచిమాటలే చాలును; దుష్టస్వభావము గలవారికి కొంచెము కఠినముగా ప్రవర్తింపవలసి యుండును. నేరముల స్వభావమునుబట్టియు దండనము మాఱుచుండవలెను. బంతితో సోదరునిఁ గొట్టినయెడలఁ బంతిని లాగుకొనుటయే శిక్ష; అజాగ్రత్తవలన నొకవస్తువును పోఁగొట్టుకొన్నయెడల, మరల దానిని కొని యియ్యకుండుటయే శిక్ష; ఇంకొకరివస్తువును పాడు చేసినయెడల, వారివస్తువు నొసఁగించుటయే శిక్ష; పిల్లలు పొరుగువారలతో కలహ మాడినయెడల, మరలఁ గలసి యాడుకొనకుండ దూరముగా తొలఁగించుటయే శిక్ష. అతికాఠిన్యతవలనను, అతిప్రేమ మువలననుకూడ బిడ్డలు చెడుదురు గాన దండించుటలోను దయ చూపుటలోను హద్దు మీఱకుండవలెను. బిడ్డలను పలుమాఱు దూషించుచుండను గూడదు; భూషించుచుండను గూడదు. ప్రతి స్వల్పవిషయమునకును తిట్టుచున్నను మెచ్చుకొనుచున్నను వానివిలువ తగ్గిపోవును. అట్లని బిడ్డ లెంతటిశ్లాఘాపాత్ర మయినపని చేసినను మెచ్చుకొనఁగూడదని నాయభిప్రాయము కాదు. బిడ్డ లేదైనను మెచ్చఁదగినవిశేష కార్యమును జేసినప్పుడుమాత్రమే విశేషాదరమును జూపి శ్లాఘింపవలెను. అటువంటిసమయములలో జననియొక్కసారి కౌఁగిలించుకొన్నను ముద్దు పెట్టుకొన్నను సత్కార్యాచరణము నందది

బిడ్డల కెంతో యుత్సాహకరముగాను సంతోషదాయకముగాను ఉండును. ఒకసుప్రసిద్ధుఁడయినచిత్రకారుఁడు తనతల్లిముద్దే తన్నంత వానింగాఁ జేసెనని వ్రాసి యున్నాఁడు. చదువు మొదలయినవాని యందు విశేషపరిశ్రమమును చాతుర్యమును జూపినపక్షమున బిడ్డలకు బొమ్మలు పుస్తకములు మొదలయినవి బహుమానము చేయుట మంచిదిగాని మధురాహారములు, ఫలములు, రొక్కము, ఇచ్చుట యంత మంచిది కాదు. లడ్డువలు మొదలయినవి తఱుచుగా నిచ్చుచు వచ్చినచో బిడ్డలు తిండిపోతు లగుట యేకాక యారోగ్యహీనులునహిత మగుదురు.

ఎవ్వరియందును బక్షపాతము చూపక యందఱిని సమాన ముగాఁ జూచుచు తల్లి బిడ్డలకు న్యాయవర్తనము నేర్పవలెను. తన వస్తువు లితరులు తీసికొన్నప్పుడు తనకెంతదుఃఖము కలుగునో యట్లే యితరులవస్తువులు తాము తీసికొన్నప్పుడు వారికిని నంతదుఃఖము కలుగునని బోధించి బిడ్డ లితరులవస్తువుల కాసింపకుండునట్లు చేయ వలయును. బిడ్డ లొండొరులపై దయచూపునట్లును, స్వప్రయోజన పరత్వమును విడుచునట్లును జేసి శైశవమునందే పరోపకారబుద్ధిని బుట్టింపవలెను.

మూఢస్త్రీలలోఁ గలదుర్గుణ మొక్కటి యీసందర్భమునఁ జెప్పవలసి యున్నది. కొందఱు వేడుకకొఱకు బిడ్డలకు తిట్లు నేర్పి, వారిచే నితరులను దిట్టించి యానందింతురు. ఇది యెంతయు నూహ్య మయిన పని. బిడ్డలకు అమ్మను తిట్టు, నాయనను కొట్టు, అని బుద్ధులు నేర్పు తండ్రియు తల్లియు తాము వహించిన యాపవిత్ర నామముల కగౌరవము తెచ్చువారని వేఱె చెప్పవలయునా? యోగ్యు

లయిన తల్లిదండ్రు లెప్పుడును మోటుమాట తమనోట వెడలనియ్య రాదు; నోటినుండి పరుషోక్తి వెడలినచో బిడ్డలను మందలించుచు ఒండొరులను తిట్టుకొనకుండునట్లు చేయుచు, వా రాటలయందు సహితము మృదుత్వము తప్పినమాట లాడుకొనకుండునట్లు చేయుచు లెను.

తనబిడ్డలను జ్ఞానవంతులనుగాఁ జేయుట తల్లియొక్క మూడవ ధర్మము. తల్లి విద్యావతియైనఁ గాని బిడ్డలను విద్యావంతులనుగాఁ జేయఁజాలదుగదా. మంచితల్లి బిడ్డల కుగ్గుపాలనుండియు సమస్తవిషయములలోను జ్ఞానమును గఱపుచుండును. బిడ్డల శ్రేయస్సు గోరిన తల్లి యీశ్వరభక్తియు పాపభీతియు మొదటినుండియు వారికిఁ గలిగించు చుండును. బిడ్డలను చనుబాలతోఁ గూడ భగవద్గుణామృతమును త్రాగింపవలె నని యొకానొకరు వ్రాసియున్నారు. బాలురకు విద్య కూడ దనువారు లేక పోయినను బాలికలకు విశేషవిద్య యక్కఱ లేదనువా రిప్పటికిని విద్యాధికులలోనే కొంద ఱుండుఁ గానఁబడుచున్నారు. విద్యాగంధము లేనివారికిఁ బుట్టి వారిచేఁ బెంపఁబడిన వారి కెంత చదువుకొన్నను చిన్ననాటివాసన పొత్తిగా పోనేరదు. పురుషులకు వలెనే స్త్రీలకును విద్య సర్వశుభప్రద మనుట నిర్వివాదాంశము గనుక స్త్రీలకు విద్య యావశ్యకమని యిచ్చటఁ జర్చింప వలసిన పనిలేదు. బాలురకువలెనే బాలికలకును విద్య సమానముగాఁ జెప్పింపవలెను. బాలునికి విద్య నేర్పుటవలన విద్యాసంపన్నుఁ డొక్కఁడే కలుగుననియు బాలికకు విద్యనేర్పుటవలన విద్యాసంపన్నమైన కుటుంబము కలుగు ననియు నొక బుద్ధిమంతుఁడు నుడివియున్నాఁడు. ఒకవిధమునఁ జూడఁగా పురుషులవిద్యకంటె స్త్రీల విద్యయే యెక్కువ యుపయోగకర మగునట్టు కనఁబడుచున్నది.

విద్యాభావములవలననే మనలోని స్త్రీ లిప్పుడు శిశువులను చక్కఁగా పెంచఁజాలకయు, సమయానుగుణముగా భర్తలకు హితము చెప్ప నేరకయు. సద్విషయములయందు కాలము పుచ్చఁ జేతఁగాకయు, జగడములతోను పరదోషకథలతోను పనికిమాలిన యుపవాసముల తోను, నోములతోను, వ్రతములతోను, మూఢవిశ్వాసములతోను కాలము గడపుచున్నా రని తెలిసినవారు చెప్పుచున్నారు. స్త్రీలు విద్యావతు లయినచో నిట్టి దోషములన్నియు తొలఁగి దేశము బాగు పడుననుటకు సందేహము లేదు.-

గృహమునకు తల్లియే రాణియనియు, అందుచేత నామె సాధ్య మైనంత యధిక విద్యావతిగా నుండవలె ననియు, ఇదివఱకే చెప్పి యున్నాను. లోకములో నధిక విద్యావతు లైనతల్లులుమాత్రమే యుత్తమమాత లగుదురు. విద్యాగంధము లేనిమూఢురా లెట్లు గృహమునకు రాణియయి కుటుంబపరిపాలనము చేయఁగలుగును? శిశు పరిపాలనము ప్రజాపరిపాలనమునకంటె సులభమయినపని కాదు. తల్లి శిశువులయొక్క గుణశక్తిసామర్థ్యములను గ్రహించి, వారిలో నేది ప్రబలమో యేది దుర్బలమో, వారి యాధిక్యము లేవో న్యూనత లేవో, వారి కేవిషయమున సాయము కావలెనో యేవిషయమున అసహాయకార్యనిర్వాహకశక్తిగలదో, తెలిసి తగినట్లు నడపుట విద్యా వతికిఁగాక యితరులకు సాధ్యమగునా? సన్మాత సాధుస్వభావము కల దయ్యును దృఢచిత్తత కలదిగా నుండవలెను; వాఙ్మాధుర్యమును మృదువర్తనమును దయార్ద్ర హృదయమును గలదయి బిడ్డలమనస్సు లను దనవంక కాకర్షింప శక్తి కలదిగా నుండవలెను; ధర్మమును సరిగా గ్రహించి యోర్పుతో ననుసరించునదిగా నుండవలెను; శా

నెప్పుడు లోఁబడవలెనో యెప్పుడు ప్రతిఘటింప వలెనో, ఎప్పుడు పట్టు విడువవలెనో యెప్పుడు సాగింపవలెనో యెఱిఁగినదయి తాను నేర్పుటలోను నేర్చుకొనుటలోను శ్రద్ధకలదయి యుండవలెను; త్వరపడక కార్యాంశమును చక్కఁగా నాలోచింపఁ గలదిగాను, సునిశ్చితమయిన కార్యమును యుక్తసమయమున నేర్పుతో నడుపఁ గలదిగాను, కోపము నడఁచుకొని నిశ్చలచిత్త కాఁ గలదిగాను, ఉండవలెను; బిడ్డలయాటలలో తాను శ్రద్ధ చూపుచు, ఆటలలోనే వినోదకరముగా పాటును నేర్పుచు, పాటును వారికి హృదయాకర్షకముగాఁ జేయవలెను; కసరక బిడ్డలు చెప్పినదానినెల్ల సత్యాదరముతో విని తగిన యాలోచన చెప్పుచు, వారిని మంచికిఁ బ్రోత్సాహపఱుచుచు, పరోపకార బుద్ధికలవారగునట్లు చేయవలెను; తన ముందట బిడ్డలు తమ మనస్సులను స్వేచ్ఛముగా విప్పి చెప్పునట్లు దయతో వర్తించి వారి విశ్వాసమునకు పాత్రురాలు కావలెను, బిడ్డలు తనయందు పరిపూర్ణ విశ్వాస ముంచునట్లు నేర్పి, తాను వారివిశ్వాసమున కర్హురాలగునట్లుగా వర్తింపవలెను; సమస్తవిషయములలోను బిడ్డల గౌరవమును వలెనే వారియనురాగమును సమాకర్షింపవలెను; అన్నిటికంటెను ముఖ్యముగా బిడ్డలయం దవ్యాజప్రేమను జూపుచుండవలెను. ప్రేమయే సమస్తమును పవిత్రము చేసి, సమస్త విషయములలోను విజయము కలిగించునది. తల్లియొక్క ప్రేమమే పిల్లలను సదా సుఖవంతులనుగాఁ జేయునది.

GRACE DARLING.

గ్రేస్ డార్లింగు కన్య.

తీవ్రభంజనము క్రూరముగా వీచుచు తరంగములు తాళ ప్రమాణములుగా లేచుచు నల్లకల్లోలముగా నున్న సముద్రమున కంటె నధికభయంకర మయినది వేఱొకటి యేదియు లోకములో గను పట్టదు. మహావాత్యలు విజృంభించి సముద్రతరంగముల నాకాశపథ మున కెగయించుచుండఁగా, కాలమేఘములు కాటుకక్రమ్ముకొని

సూర్యరశ్మి నడఁచి యురుములతోను మెఱుములతోను సంతత ధారగా జడివాన కురియుచుండఁగా, దారునిర్మితనగరము లనఁదగు మహానౌకలు సహితము స్వవశములు గాక ప్రచండమారుతాధీనము లయి పూరిపుడకలవలె మహార్ణవమధ్యమున నిటునటు సంచలించు చుండఁగా, బాల్యావస్థనుండియు సముద్రయాత్రల ననేకము దాటి తేఱి గాలివానల కలవాటుపడి యోడలు గడప సమర్థు లయినప్రౌఢ నావికులును సముద్రము పయి నడుగిడ భయపడుచుండఁగా, అటు వంటిసంక్షోభసమయమునం దల్పవయస్కురా లయిన యొక యబల స్వప్రాణములను సరకుగొనక పరప్రాణరక్షణార్థమై యొకచిన్నపడ వలో నెక్కి సముద్రసంచారమునకు వెడల సాహసించె ననుట యనే కుల కూహింపను విశ్వసింపను రాని యద్భుతకథగాఁ దోఁపవచ్చును. అయినను గ్రేస్ డార్లింగ నెడుకన్యకామణి యొకతె నిజముగా నే యిట్టి ఘనకార్యమును నిర్వహించినది

మన కథానాయిక యైన గ్రేస్‌డార్లింగు 1815వ సంవత్స రము నవంబరు నెల 24వ తేదిని జనన మొందినది. ఆమె తండ్రిపేరు విల్లియమ్ డార్లింగు. ఆమె యాతని కేడవ బిడ్డ. అతఁ డింగ్లండు దేశములోని నార్తంబ్రియా మండలమునకు తూర్పువైపున నున్న సముద్రమునందలి ఫార్న్ ద్వీపములలో నొకటి యైన „లాంగుస్టోన్" ద్వీపమునందుఁ గట్టఁబడిన దీపగృహమునకు రక్షకుఁడుగా నుండెను. దీనిం జదువువారికిఁ గొందఱికి దీపగృహ మన నేమో తెలిసియుండక పోవచ్చును. సముద్రమునం దోడలు నడపువారికి రేవుస్థలము లేవో, తాము తప్పించుకొని దూరముగాఁ బోఁగవలసిన యపాయస్థలము లేవో, తెలుపుట కయి సముద్రతీర పట్టణములయందును ద్వీపముల యందును స్తంభములవలె రాతితో మహోన్నతముగా నిర్మింపఁ

బడి, శిఖరములయందు సముద్రముపైని బహుదూరము వఱకును గనఁబడునట్లుగా దీపము లుంచుట కయి యుద్ధపుటింప్లు కట్టఁబడినగోపురములు దీపగృహము లనఁబడును. చెన్నపట్టణము, కాకినాడ మొదలయిన రేవుస్థలములకుఁ బోవఁ దటస్థించినవా రీదీపగృహములను జూచియుండవచ్చును. దీపగృహముయొక్క స్వరూప మీాక్రిందిపటమునఁ జూపఁబడి యున్నది.—

ఈఫారన్ ద్వీపములు నిర్మానుష్యము లయినవంధ్యప్రదేశములు; ఇవి శిలామయములై చెట్లుచేమలు లేనివిగా నున్నవి. ఈప్రాంతమునందలి సముద్రము మిక్కిలి యపాయకర మయినది. సముద్ర మిక్కడ సర్వదా తరంగాకుల మయి, పాటువేళ సంఖ్యయం దిరువదింటి కంటె నెక్కువగా నుండెను యీద్వీపముల నడుమను వడిగాఁ బాఱుచుండెడి ప్రవాహములు గల దయి, యున్నది. అనేక నౌక

లిచ్చట మునింగిపోవుచు వచ్చినవి. నూటయేఁబది సంవత్సరములకు ముందు నలువది ఫిరంగులు గల డచ్చివారియోడ యొక్కటి యీదీవులలోఁ జిక్కుకొని నావికజనసహితముగా నను గంటి నశించినది. 1782 వ సంవత్సరమునం దమెరికాఖండమునుండి తిరిగివచ్చుచుండిన వర్తకులయోడ యొక్కటి యిక్కడ ఖండఖండములుగా పగిలిపోయెను. 1823 వ సంవత్సరము జనవరిఫిబ్రవరి నెలలలో నాలుగైదోడ లీసమీపమున సముద్రముపాలైనవి. ఇట్టి యపాయములను బట్టి యిచ్చట దీపగృహము మిక్కిలిముఖ్యమయినదయినందున, దానికిపాలకుఁడు గానుండువాఁడు సమర్థుఁడును బుద్ధికుశలతయు జాగరూకతయుఁ గలవాఁడును నయి యుండవలసి యుండెను. అట్టియోగ్యత లన్నియుఁ గలవాఁడగుటచేత విల్లియమ్ డార్లింగు దీనికి రక్షకుఁడుగా నియమింపఁబడెను. ఇతఁడు స్వకృత్యనిర్వాహణమునందు నిపుణుఁడయి జాగరూకుఁడయి యుండుటయే కాక యవకాశము చేసికొని తనబిడ్డల విద్యాబుద్ధులవిషయమునను శ్రద్ధాళువయి పాటుపడుచుండెను. అందుచేత నీతనిబిడ్డ లందఱును సామాన్యముగా విద్యావంతులయి యుండిరి. మన కథానాయికయైన గ్రేస్ డార్లింగు సదా శాంతస్వభావమును ముఖవికాసమును గలదయి మితభాషిణియు పరోపకారశీలయు నయి యుండెను; ఆమె మిక్కిలి సూక్ష్మబుద్ధి గలదయి చక్కగా వ్రాయుటకును చదువుటకును నేర్చినది; ఆమె యావజి కెన్నఁడును పడవను నడపుటలో తండ్రికి సాయముచేయ నలవాటుపడి యుండినది కాదు. గృహకృత్యము లన్నియు నీమెతల్లియే చక్కపెట్టుచుండెడిది. ఇట్లుండఁగా నీమె నాకస్మికముగా లోకప్రసిద్ధురాలినిగాఁ జేసినవృత్తము 1838 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరునెల యేడవతేదిని జరుగుట తటస్థించెను. అప్పటి కామెప్రాయ మిరువదిరెండు సంవత్సరములు.

1838వ సంవత్సరము సెప్టెంబరునెల 6వ తేది సాయంకాలము "ఫోర్ ఫార్ షైర్" అను ధూమనౌక హాల్‌నగరమును విడిచి బైలు దేఱెను. 'జాన్ హంబుల్' అను నతఁడు దానికి నాయకుఁడుగా నుండెను. ఆపొగయోడయందు విశేషముగా విలువగల వాణిజ్యపు సరకులును గదులు పుచ్చుకొన్నట్టియు పయినున్నట్టియు పథికులును నుండిరి. గదులలో నున్నవా రిరువదియిద్దరును పయినున్నవారు పందొమ్మండ్రును పథికులు నలువది యొక్కరును, ఓడనాయకుఁడును భార్యయు నిరువురును, నావికులును యంత్రకారులును బొగ్గువేయు వారును గలసి యిరువండ్రును, అందఱును జేరి యఱువదిరెండుగురు జనము లుండిరి. రెండు సంవత్సరముల క్రిందటనే కట్టబడిన దగుటచేత నోడ క్రొత్తదేకాని దాని యావిరి నీటిబానలును యంత్రములునుమాత్రము మంచిస్థితిలో నుండలేదు. గురువారము నాఁటిరాత్రి యావిరినీటి యినుపబానలనుండి నీళు కార నారంభించెను. గొట్టములతో నీరెక్కించి యెంతప్రయాసపడినను, నీ రందు నిలువలేదు, నాటిరాత్రి 12 గంటలలోపలనే గాలియధికమయి సముద్రమెంతో యుత్తుంగమగుచుండెను; 12 గంట లగునప్పటికది గొప్పగాలివాన యయ్యెను. ఆవిరి నీటిబానలలోని నీరు కాఱిపోవుచుండఁగా యంత్రము పనిచేయక నిలిచిపోయి చక్రము లాడుట మానివేశినందున ఓడ కర్ణధారునికి వశము గాక ప్రవాహమును గాలియు నీడ్చినట్లెల్లఁ బోవఁ దొడఁగెను. ఓడలోనుండిన యాత్రికుల యంతరంగములు భయాకులములయినందున నెల్లవారునుదిగ్భ్రమనొంది ప్రాణములమీఁది యాశవదలుకొని గొల్లునగోలపెట్ట మొదలుపెట్టిరి. ధూమనౌక గట్టువంకఁ గొట్టుకొనిపోవుచున్నట్టు పొడకట్టినందున నోడనాయకుఁడు మనసు చెదరనీయక ధైర్య మవలంబించి తెరచాప లెత్తించి మర

లింపఁ బనిచేసెనుగాని యాతనికృషి విఫల మయ్యెను. ప్రవాహము దక్షిణపువైపునకు బలముగాఁ బాఱుచున్నందున నిరాధార మైనయా యోడ దానిలోఁ బడి కొట్టుకొనిపోయి తుదకు విఱిగెడిభంగములలోఁ బడెను. ఫారక్ద్వీపములలోని దీపగృహముయొక్క వెలుతు రెదుట స్పష్టముగాఁ గనఁబడుచుండెను. అందుచేతఁ దా మున్న దున్నస్థల మేదో యెంత యపాయకర మైనదో యెల్ల వారికిని దెల్లమయ్యెను. ఓడనాయకుఁ డైన హంబుల్‌దొర యోడ నాద్వీపములనడిమికి నడప వలెనని కడప్రయత్న మొకటి చేసి చూచెనుగాని దానివలనను ప్రయోజనము లేకపోయెను, తెల్లవాఱుజామున నాలుగుగంటలవేళ భాగ్యహీన మైనయాయోడయొక్క ముందుభాగ మొకకొండమీఁదఁ దగులుకొనఁగా వెనుకటిభాగ మలలతాఁకున వెనుకకును ముందుకును నూఁగులాడుచుండెను. ఈసమయమునందు స్వప్రయోజనపరు లైన నావికులు కొంద ఱాత్మరక్షణార్థ మయి యోడకు వ్రేలఁగట్టి యున్న పడవ నొకదానిని క్రిందికి దింపి దానిలో నెక్కి తప్పించుకొని తొలఁగి పోయిరి. ఓడను నేర్పుతో నడపి యాపత్సమయమునందు యాత్రికుల ప్రాణములు కాపాడవలసినవా రయిననావికులు తమ్ము నమ్మి యాత్ర వెడలివచ్చిన యసహాయు లగుపథికులను సముద్రమధ్యమున నట్టి యోడలో దిగవిడిచి తమ దేహములను నిలుపుకొనుట కయి పాఱి పోవుట యవమానకరమే యైనను లోకములో నెవరిప్రాణములువారికి తీపి యగుట భావించి వారి నిప్పు డంతగా నిందింపవలసినపని లేదు. వారు పడవను దింపుచప్పుడు చెవినిబడఁగా నే గదిలోనున్న 'రూత్వెన్ రిచ్చి' యను పాంథుఁ డొకఁడు వేవేగఁ లేచి వస్త్రములు వేసికొని వచ్చి వెడలిపోవుచున్న యాపడవలో నెట్లో దుమికెను. గదులలో నుండిన పథికులలో బ్రతికి బయలఁబడినవాఁ డితఁ డొక్కఁడే. అతనిని

జూచి యాతని పినతండ్రియు పినతల్లియు నాతనివెంట బైలువెడలి వచ్చి పడవలోఁ బడవలెనని దుమికిరిగాని గుఱితప్పినందున సముద్రములోఁ బడి యాతని కన్నులయెదుటనే యధోగతులైరి! ఓడలోఁ బయినున్న పాంథులయొక్క దురవస్థ యిట్టి దట్టిదని వర్ణించుటకు భాష చాలదు. స్త్రీలయొక్కయు శిశువులయొక్కయు రోదనములును ప్రార్థనములును భంగములయొక్కయు ప్రభంజనముల యొక్కయు ధ్వనులతోఁ గలిసి మిన్ను ముట్టుచుండెను. ఇటువంటి వ్యాకులసమయములో మహాతరంగ మొకటివచ్చి యమాంతముగా నోడనంతను బైకెత్తి యాకొండమీఁద నురువడితోఁ గూలవేసెను. ఆదెబ్బతో నోడ నడిమికి రెండువ్రక్కలు కాఁగా వెనుకటిభాగము విశేషజనముతో మునిఁగి యడుగంటి యదృశ్య మయ్యెను. గదులన్నియు నీభాగములోనే యుండెను. ఓడనాయకుఁడును భార్యయు నిందే యుండి మడిసిరి.

చాపకొయ్యలును యంత్రములును చక్రములును గల ముందు భాగ మింకను కొండలలో చిక్కుకొని నిలిచియుండెను. ఈహతశేష పోతము నంటిపట్టుకొని నిరాశు లయిన జీవులు తొమ్మండ్రుగురు ప్రాణములు చిక్కఁబట్టుకొని నిలిచియుండిరి. వీరిలో నైదుగురు పాంథులు, నలుగురు నావికులు. ఆపాంథబృందములో సారా డాసన్ అను పేరుగల సుందరియు నొకతె యుండెను. ఆమె తన యిరువురు బిడ్డలను రెండుచేతులలోను బట్టుకొని ఱొమ్మున కదుముకొని యుండెను. సాయము వచ్చునప్పటి కామె దేహములో ప్రాణము గాలిలోని దీపమువలె సంచలించుచు నిలిచియుండెను గాని చేతులలోని బిడ్డ లిరువురును శవములై బిఱ్ఱ బిగిసికొని యుండిరి. బొందిలో

ప్రాణ మున్నంతవఱ కాశ వదలిపోదు గనుక, ఆపన్నులైన యాత్రోపన్నులు నాత్మరక్షణాశ నూఁతగొని ప్రాణము లఱచేతఁ బట్టుకొనియుండిరి. పయి నింకను ప్రచండవాయువులు వీచుచుండినను, గాలివాన కొంత తగ్గినట్లుండెను; సముద్రముమాత్రము భయంకర మయి యింకను మహోన్నతముగా లేచుచునే యుండెను. ఇంతలో ప్రభాతమయి నలువంకలు కనఁబడనారంభింపఁగా, ఏదిక్కునుండియు సాయమువచ్చుట యసాధ్యమని తోఁచినందున మందభాగ్యులైన యాహతశేషుల కావఱకున్న యల్పాశ క్షీణించి యడుగంటఁ జొచ్చెను. అయినను వా రెప్పుడును నెదురుచూడఁ జాలని యొకదిక్కునుండి వారి కప్పుడు సాయము రా సంసిద్ధమై యుండెను. ముఖ్యముగా నొక బీదబాలికయొక్క నిరుపమానధైర్యసాహసముల చేత వారికి మర ణోపద్రవమునుండి విముక్తి గలుగవలసినట్లుగా నేర్పడియుండెను. విపన్నులైనయాపాంథులయొక్క యార్తనాదములు తెల్లవాఱు జామున గ్రేస్‍డార్లింగుకన్యయొక్క చెవిని బడఁగా నామె వెంటనే పోయి తండ్రిని మేలుకొలిపెను. అయినను గాఢాంధకార బంధురము గా నుండినయాసమయ మేవిధమైన తోడ్పాటు చేయుటకును నసాధ్య మైనదిగా నుండెను. కాఁబట్టి వారు కొంతసేపు వేచియుండి ప్రభాత మగుచున్నప్పు డార్తనాదము వచ్చిన దిక్కునకు చూడ్కి నిగిడించి చూడఁగా, పగిలిపోయిన యోడభాగ మొకటి వారికంటఁ బడెను. వారు భూతదర్పణమును గొని నిపుణముగాఁ బరీక్షింపఁగా వారి కాభగ్న పోతమునం దింకను బ్రాణములతో నున్నవారు కొందఱున్నట్టు గోచర మయ్యెను. ఇఁక వారిని రక్షించుమార్గమెట్టు? గాలి కొంచెము తగ్గిన ట్టున్నను సముద్ర మింకను మహాతరంగాకులమయి యతిభయం కరముగానే యుండెను. ఆదినము మఱింత ప్రొద్దెక్కిన తరువాత

పగటిపూఁట 'స్నైడిల్' అను పెద్దమనుష్యుఁ డయిదు పౌనుల (75 రూపాయిలు) నిచ్చెదనని చెప్పి ప్రార్థించి తీరమునుండి కొందఱు చేఁపలవాండ్రను సాయమునుపంప సర్వప్రయత్నములు చేసినను, సముద్ర తరంగములను లక్ష్యముచేయక చిన్నదోనెలలో నెక్కి సదా చేఁపల వలె నీటిలోఁబడి మునిఁగి తేలుచు కొట్టుకొనుచుండెడు చేఁపలవాండ్రు సహిత మెవ్వరును ధనాశచేత నైనను పడవలలోఁ బోవఁ దెగింప లేనప్పు డప్పటి సముద్రపుస్థితి యెట్లుండెనో యితరు లట్టిపనికిఁ బూను కొనుట యెంత ప్రాణాపాయకరమో సులభముగా నూహించి తెలిసి కొనవచ్చును. ఇటువంటి ప్రతిబంధములను పరిగణింపక యిట్టియపాయ సమయమునందు దోన చిన్నపడవలో సముద్రముపై వెడల సాహసిం చుట సముద్రయానకుశలు లైనప్రౌఢనావికులకు సహితము ప్రతిష్ఠా వహమని చెప్పవలసియున్నప్పుడు ముగ్ధయైన యొక్క యబలయే యట్టిసాహసికకార్యమునకు కడంగినచోఁ జెప్పవలసిన దేమున్నది? సముద్రసంక్షోభమును గాంచి సాగునచేయుటకు మొట్టమొదట డార్లింగుదొర యించుక సంశయించె నఁట గాని తన కొమారిత ముందడుగిడఁగానే యతఁడును ప్రయాణమునకు సంసిద్ధుఁడయ్యెను. తల్లియొక్క తోడ్పాటుతో పడవయొకటి నీటిలోనికిఁ ద్రోయఁబడగానే కూఁతురును దండ్రియు చెఱియొక తెడ్డును చేతఁబట్టుకొని దాని లోనికి దుమికిరి. డార్లింగుకన్య యావఱ కెన్నఁడును తెడ్డుచేతఁబూని పడవనడపి యెఱఁగినదికాదని చదువరుల కీసందర్భమునఁ దెలుపవలసి యున్నది. ఏది యెట్లున్నను లోపల నెల్లఁ దానయయి యితర చింతల నెల్ల మఱపించిన యామె యొక్క దృఢమైన యార్తరక్షణపరాయత్త చిత్తమే యామె మృదుహస్తముల కసాధారణబలమును గలిగించి క్షుబ్ధసముద్రముమీఁద పడవను గడపుసామర్థ్యము నొసఁగెను.

వారిట్లు తెడ్లువేసికొని కర్కశతరంగములతో లేచుచు క్రుంగుచు పడవ నడపుకొనుచుఁ బోయి యెన్నియోకష్టములు గడచి కొంత సేపటి కెట్లో పగిలినయోడ యున్నకొండను సమీపించిరి. కాని వారి కన్నుల కప్పుడు ముందు గడచిన కష్టము లన్నిటికంటెను గొప్పదైన కష్టమొకటి యనివార్యముగాఁ గానిపించెను. ఓడలోనున్న వారిని రక్షించుటకయి తాముముందుగా కొండమీఁద దిగవలెను; తా మెక్కి వచ్చిన పడవనుపగులకుండ కాపాడవలెను. అయలలతాఁకున కొండకుతగి లినపక్షమున తమ పడవ ముక్కముక్క లగు ననుట నిశ్చయము. పడవ పగిలినపక్షమునఁ దా మావిపన్నులను రక్షింప లేకపోవుటయే కాక తామును నందు చిక్కుకొని చిక్క పడవలసినవా రగుదురు. ఇటువంటి స్థితిలో సహాయకరమును సాహసికము నయినయొకయుపాయముచేత పడవ కొండ దగ్గఱకుఁ బట్టి తండ్రి యందులోనుండి కొండమీఁదికి దుముకఁగానే కూఁతురు తెడ్లువేసి పడవను మహావేగముతో వెనుకకు లోఁతు నీటిలోనికి నడపి తన నేర్పుచేత పడవ యచ్చట తేలి యాడుచుండు నట్లు చేసెను. ఇట్లు శ్రమపడి తండ్రి బిడ్డ లెంతోకష్టముమీఁద నోడపై నున్న తొమ్మండ్రను తమ పడవలో నెక్కించుకొని సురక్షితముగాఁ గొనివచ్చి వారిని తమ దీపగృహమునఁ జేర్చిరి. డార్లింగుకన్య యావిపన్నుల ప్రాణములను రక్షించుటయం దెంత దయచూపినదో తరువాత సహిత మంతదయనే చూపి మూఁ డహోరాత్రములు సదా వారిని కనిపెట్టుకొనియుండి వానికి గావలసినవాని నెల్ల సమకూర్చి, వారిమనోవేదనలను చాలవఱకు శాంతపఱిచెను. ఆదంపతులును కొమారితయు నాయాపన్నులయెడలఁ జూపిన యాదర మింతంత యని చెప్పశక్యము కాదు. డార్లింగుకన్య తనపఱువును బిడ్డలను గోలుపోయి విలపించుచున్న డాసన్‌దొరసాని

కిచ్చి తా నొకకటికిబల్లమీఁద పరుండెను. తీరమునుండి యాయావ న్నులను రక్షించుట కయి తరువాత వచ్చినపడవలోనివారు కూడ సముద్రముయొక్క క్రౌర్యమునుబట్టి యచ్చటనే నిలువవలసినవా రయినందున డార్లింగు కుటుంబమున కప్పు డతిథు లిరువదిమంది వఱకు వచ్చిరి.

ఘనకార్యము నెంత తక్కువవంశమువారు చేసినను ప్రజల హృదయముల నది యాకర్షింపక మానదు. నిర్జనమై యప్రసిద్ధమైన యొకదీవియం దున్న దీపగృహమునకు నాయకుఁడుగా నుండినవాఁ డుత్తమవంశసంజాతుఁడును విత్తోపేతుఁడును నయియుండుట సాధార ణముగా సంభవింపదు, అట్టివాని కూఁతురు పేరు లేనిపేదది అయి యుండు నని వేఱుఁగ జెప్పవలసినపని లేదు. కీర్తిగౌరవములు చేసిన ఘనకార్యములనుబట్టి వచ్చును గాని పుట్టుకనుబట్టియు స్థితినిబట్టియు రావు. కాఁబట్టి యెంతహీనస్థితియం దున్నవా రయినను స్వశక్త్యను సారముగా శ్లాఘ్యకార్యములను నిర్వహింపఁ బ్రయత్నింప వలెను. డార్లింగుకన్యయొక్క యీవృత్తాంతము జలమధ్యమునఁ జేయఁబడిన దయినను వెంటనే జనమధ్యమున వ్యాపించెను. ఈమహాకార్యము నొకటితరువాత నొకటిగా వృత్తాంతపత్రిక లెల్లను బ్రకటించి యీ కన్యకారత్నము యొక్క ధైర్యకారుణ్యములను సహస్రముఖముల శ్లాఘాపూర్వకముగా ఘోషింపఁజొచ్చెను. ధనికు లనక దరిద్రులనక పండితు లనక పామరు లనక వృద్ధు లనక బాలు రనక స్త్రీ లనక పురుషు లనక గొప్పవా రనక కొలఁదివా రనక యెల్లవారి నోళ్లలోను గొంతకాల మీామె పేరే యుండెను. ఆమెను జూచుట కయి యెల్లవారును కుతూహలపడుచుండిరి. పలువురు పనికట్టుకొని వచ్చి యామెను సంద

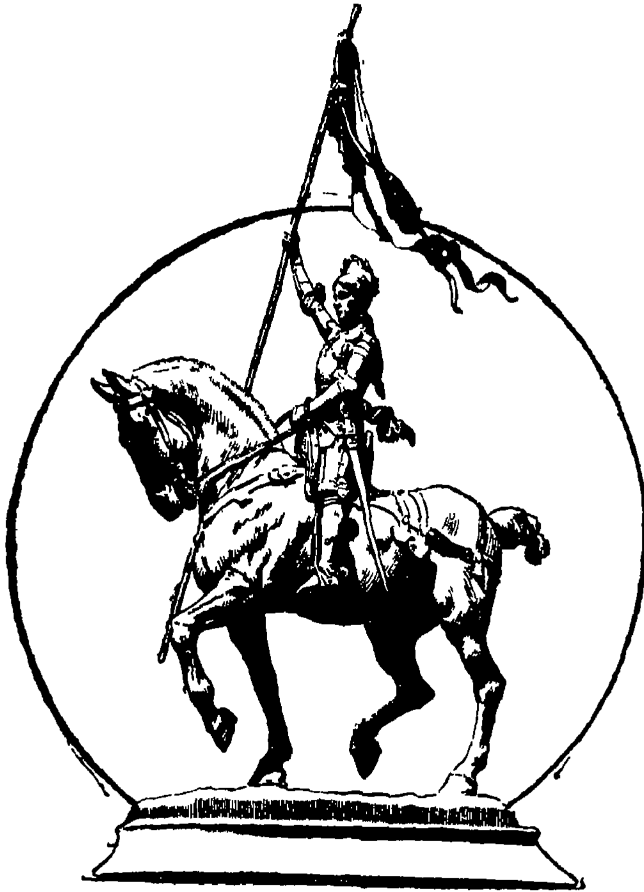
ర్శించి పోవుచువచ్చిరి. ఇట్లామెను దర్శింప నపేక్షించినవారు సామాన్య జనులు మాత్రమే కాక ప్రభువులలోను బలువు రుండిరి. అనేకు లామెను శ్లాఘించుచు లేఖలువ్రాసి సర్వస్థలముల నుండియు ధనాధికమ్ములైన బహుమతులను బంపఁదొడఁగిరి. నార్తంబరులాండు ప్రభువును ప్రభ్వియు నామెను తండ్రిని తమదుర్గమునకుఁ బిలిపించి యాదరించి యామెకు బంగారు గడియారమును బహుమాన మొసర్చిరి. తన్నెవ్వరైనను గొప్పవారు చూడవచ్చినప్పుడామె యాగడియారమును ధరించి సంతోషముతోఁ గూర్చుండుచు నచ్చెడిది. ఇట్లొక్కొక్కరుగా నంపిన పారితోషికములుగాక యొకసంఘముచేరి యీమె యుపయోగము నిమిత్తమయి చందాల పట్టికను బ్రచురించినప్పుడు 700 పౌనులు (10,500 ల రూపాయలు) చందాలుపడినవి. ఇట్లామెపొగడ్త లెల్ల యెడలను మిన్నుముట్టుచుండినప్పుడు, నాటకసంఘములవా రనేకు లామె చేసినయీఘనకార్యమును నాటకరూపమున రచించి ప్రయోగించుట కుద్యోగించిరి. అట్టి నాటకమును నేత్రోత్సవముగా నెప్పుడు చూతుమాయని జనులును నాత్రపడుచుండిరి. నాటకశాలాధికారులు కొందఱు తాము నాటకమును ప్రదర్శించునప్పుడు నాటకరంగమునకు వచ్చి కొంచెము సేపొక్కపడవలోఁ గూరుచుండినపక్షమున నెంతో సొమ్మిచ్చెద మని యామె రాకను మహోత్సుకతతోఁ బ్రార్థించిరి. ఇచ్చెదమన్నవిత్తపుమొత్తము లెంత చిత్తాకర్షకములుగా నున్నను, చేసినప్రార్థన లెంతయువిలంఘనీయములుగాఁ గానఁబడినను, ఆమెస్తోత్రపాఠములయం దెంతమాత్రమును నిష్టములేని దయి మానినీజనాలంకారమైనవినీతిని వహించి వారి ప్రార్థనల నెల్లను తృణప్రాయముగా నిరాకరించెను. స్వభావము చేతనే యామె యత్యంతవినమ్రయు లజ్జాశీలయు నయి స్తోత్రప్రియురాలు గాకుండెను.

ఎందఱెన్నివిధముల నామెను స్తుతిపారములతో శ్లాఘించినను, మనస్సులో గర్వపడుట గాని యాత్మస్తుతి చేసికొనుటగాని తాను జేసిన కార్యము గొప్ప దని భావించుటగాని యామెకు మాత్ర మెప్పుడును సరిపడినదిగా నుండలేదు. అనంతర మామె తల్లిదండ్రులతో మూఁడు సంవత్సరములు సుఖముగా కాలము గడపెను. ఈ కాలములో నెందఱో యామెను వివాహమాడవలె నన్నయిచ్ఛను దెలిపిరిగాని తల్లిదండ్రులు సజీవులయి యున్నంతవఱకును దాను వారిని విడువనొల్ల నని యామె వారి ప్రార్థనల నన్నిఁటిని నిరాకరించెను.

ఈలోకములో మంచివస్తువు చిరకాల ముండ దని పెద్దలు చెప్పుదురు సుకృతీగతాయు వన్నలోకోక్తి మనము పలుమాఱు విన్నదే గదా. 1841 వ సంవత్సరాంతమున నామెకు క్షయరోగ చిహ్నములు కనఁబడెను. అవి యంతకంతకు ప్రబలి తల్లిదండ్రులకును బంధువులకును మిత్రవర్గమునకును మిగుల దుఃఖమును గలిగించెను. ఈమె కెంతటి ఘన వైద్యులచేత నెన్నిచికిత్సలు చేయించినను గుణ మగపడలేదు. మరణమునకు మున్ దామె స్వబంధువులనెల్లఁ దనయొద్దకు రప్పించుకొని తన నామస్మృత్యర్థముగా వారి కందఱికి నేదో యొకవస్తు విచ్చెను. ఇట్లు చేసి యామె 184[illegible] వ సంవత్సరము అక్టోబరునెల 20 వ తేదిని బాంబరోనగరమున పరమపదము నొందెను. ఆమెశవమును శ్మశానమునకుఁ గొనిపోవునప్పుడు తీర్థప్రజవలె లెక్కలేని జనులు వెంటఁ బోయిరి. ఒకరిజీవితకాల మత్యల్పమైనదే యైనను పరోపకారకార్యపూరిత మయినపక్షమున నదియే దీర్ఘమును సార్థకమును నైనది. ఉపకారశూన్య మైనజీవితము శతసంవత్సరపరిమిత మయిన దయినను అది యత్యల్పమును నిరర్థకము నైనదే. ఈయుత్తమాంగనయొక్క వృత్తాంతమును జదివెడు సుందరు లందఱును నీమెవలెఁ బరార్థపరత్వశీల లగుటకుఁ బ్రయత్నింతురుగాక !

JOAN OF ARC—MAID OF ORLEANS.

"ఆర్లియన్సుకన్య" యనఁబడు జోన్ ఆఫ్ ఆర్కు.

ఏనూఱుసంవత్సరముల క్రిందట ఫ్రాన్సురాష్ట్రములోని విశేష భాగము ఇంగ్లండుదేశపురాజుల పరిపాలనమునకు లోఁబడి యుండెను. ఫ్రాన్సులోని యొక భాగమగు నార్మండీ దేశముయొక్క ప్రభువు విల్లియ మనునతఁ డింగ్లండు దేశముమీఁదికి దండెత్తి విజయము నొంది దానికి రాజయినతరువాత నార్మండీ దేశమును కూడఁ దనయధీనము

లోనే యుంచుకొనెను. తదనంతరము రాజ్యమునకు వచ్చిన యతని సంతతివారు నార్మండీదేశమును తమ ముఖ్యస్థానముగాఁ జేసికొని యేదో మిష కల్పించుకొని యుద్ధముల నారంభించి ఫ్రాన్సురాజ్యము లోని యితర దేశముల నాక్రమింపఁ జొచ్చిరి. ఫ్రాన్సుదేశపురాజయిన యాఱవ ఛార్లస్ యొక్క కూఁతు రింగ్లండు దేశపురాజయిన యైదవ హెన్రీకి వివాహము చేయఁబడెను. ఆఱవ ఛార్లెస్ ౧౪౨౨వ సంవత్సరమునందు మృతుఁడై నప్పు డాతని కుమారుఁడైన ఛార్లెస్ దుర్బలుఁడైనందున రాజ్యభార మాతనియల్లుఁడైనయైదవహెన్రీ వహించున ట్లేర్పాటు చేయఁబడెను. అయినను హెన్రీఫ్రాన్సుదేశమునకు వచ్చి రాజ్యాభిషిక్తుఁడు కాకముందే పరమపదము నొందినందున నింగ్లీషువా రతనికుమారుఁడైనయాఱవ హెన్రీ యనుబాలుని ఫ్రాన్సుదేశమునకుఁ దీసికొని వచ్చి పారీసునగరమునందు పట్టాభిషేకము చేసి యతఁడే ఫ్రాన్సుదేశమునకు రాజని ప్రకటించిరి. బాలుఁడైన హెన్రీ స్వయముగా కార్యనిర్వాహణము కావించుకొనుటకు సమర్థుఁడు కానందున నాతనిపక్షమున బెడ్ఫోర్డుప్రభువును గ్లాసెస్టరుప్రభువును ఫ్రాన్సుదేశసంస్థానములయొక్క రాజకార్యనిర్వాహణమును నడుపుచుండిరి. ఫ్రాన్సుదేశములోని ప్రభువు లంతశ్ఛిద్రములచేత దేశాభిమానహీనులయి యన్యోన్యద్వేషపరాయణులయి యైకమత్యము లేనివారైనను గొందఱుమాత్రము స్వదేశాభిమానమును రాజభక్తియు విడువక తమరాష్ట్రమునకు ఛార్లెస్సే న్యాయమైనయుత్తరాధికారి యని యాతనిపక్ష మవలంబించి యుండిరి. ప్రబలుఁడైన బర్గండీప్రభు వింగ్లీషువారిపక్షమును వహించి యుండినందునను, ప్రధానదుర్గములును ముఖ్యపట్టణములును ఇంగ్లీషుసేనలచే నాక్రమింపఁబడి యుండినందునను, ఫ్రాన్సుదేశ మన్యాక్రాంత మయి

యింగ్లీషువారిపాలనమునకుఁ జోవున ట్లుండెను. అట్టి సందిగ్ధసమయమునం దాకస్మికముగా నొకకాపుకన్య ప్రభుభక్తియుక్తయు దేశాభిమానమాననీయయు నయి బయలువెడలి పరాధీనము కాకుండఁ గాపాడి స్వదేశము నుద్ధరింపఁ గలిగెను. ధైర్యశౌర్యభక్తియుక్తురాలయిన యాయుత్తమకన్యయే మనకథానాయిక. ఆమె పేరు జోన్.

జోన్ ఆఫ్ ఆర్కు ౧౪౧౨ వ సంవత్సరమునందు జననమొందెను. ఆమెతండ్రిపేరు జేకస్ అర్కు; తల్లి పేరు ఇసబిల్లా. ఈపేద దంపతులు డోం్రెమీ యనుపల్లెయందు వసించుచుండెడివారు. ఈవధూవరులకు జోన్ గాక మఱియొకకొమారితయు ముగ్గురుకుమారులును నుండిరిగాని యాకొమారిత బాల్యములోనే మృతి నొందెను. భార్యాభర్తలు తమ కున్నదానితోనే సంతుష్టులయి యీశ్వరభక్తియు న్యాయప్రవర్తనమును గలవారయి తమబిడ్డలను మంచిమార్గమునఁ బెంచుచుండిరి. జోన్ చదువుటకును వ్రాయుటకును నేర్చినది కాదు. ఆకాలమునందు మతాచార్యులకుఁ దక్క సాధారణముగాఁ బురుషులకే విద్య లేకుండినప్పుడు బీదబాలికకు విద్య లేకపోవుట వింత గాదు. ఆచిన్నదానికి తల్లి నూలు వడుకుటకును కుట్టుటకును నేర్పినది; తండ్రి క్రైస్తవమతధర్మములను బోధించెను. ఆమె స్వభావముచేతనే మంచిదగుటనుబట్టి బాల్యమునుండియు భగవద్భక్తియు వినయాదిగుణసంపత్తియు దయార్ద్రచిత్తవృత్తియుఁ గలదయి సదా పాటుపడుటయందిష్టము గలదయి యుండెను. ఆమె తనయీడుబాలికలతోడి యాటపాటలను విడిచి యుపాసనసమయమునందు దేవాలయమునకుఁ బోయి శ్రద్ధతో ధర్మోపదేశములను వినుచు భక్తిపారవశ్యము నొంది యానందించుచు, పొలములోఁ గలుపుతీయుట పైరుకోయుట మొదలగుపనులలో నున్నప్పుడుసహితము తోడివారిని విడిచి కొంచెముసే

పేదో యొక యేకాంతస్థలమునకుఁ బోయి యొంటిగాఁ బ్రార్థనచేసి వచ్చుచు నుండెడిది. ఆమె సదా లజ్జాశీలయు భీరుస్వభావయు నింత భామినియు నయి యుండెను, ఆమె కొంత పెద్ద దయినతరువాతసహిత మింట గృహకృత్యములను చక్కఁబెట్టుచు బయట గుఱ్ఱములను పశువులను మేపుచు నశ్వారోహణము చేసి గుఱ్ఱములను నీళ్ళకుఁ గొని పోవుచు నిరంతరమును పాటుపడుచుండెను. ఆకాలమునందు యుద్ధములమూలమున జనులవిషయమున నడచుచున్న కార్యములను తన దేశమునకును రాజునకును సంభవించిన యన్యాయములను తఱచుగా వినుచు వచ్చుటచేత నామెమనస్సునందు పరితాపమును దేశాభిమానమును నుదయించినందున నామె స్వదేశోద్ధారణార్థమయి పలుమాఱు దేవునిఁ బ్రార్థించుచు వచ్చెను. ఆచింతయే చిత్తమును విడువక సదా తలపించుచుండుటచేత నామె పదుమూఁడు పదునాలుగు సంవత్సరములప్రాయమప్పుడు దేవదూతలు తన్నావేశించి ఫ్రాన్సుదేశమును పునరుద్ధారణము చేయవలసిన దని తన కాజ్ఞాపించినట్లామె స్వప్నాది దర్శనములను బొందుచు వచ్చెను. అవి యన్నియు నీశ్వరునియాజ్ఞలే యని యాచిన్నది నిశ్చయముగా నమ్మిన దనుట కణుమాత్రమును సందేహము లేదు.

'క్రివాంటు' 'వెర్న్యూ' అను స్థలములయందు జరిగిన యుద్ధములవలన ఛార్లెస్ యొక్కయాశ పూర్ణముగా నిరాశ యయినట్లు కానవచ్చెను. ఆసమయమునందే మనకథానాయిక యయినయీకాపు చిన్నది తనకు దేవతాసాక్షాత్కారము లయినట్లు భావించి యానందింప నారంభించెను. ఒకనాఁ డామె తనతండ్రిపొలములోఁ గూరుచుండి యుండఁగా నెదుట నొకవెలుఁగు కానవచ్చి, యందుండి 'నీవు భక్తరాలవుగాను మంచిదానవుగాను నున్నయెడల దేవుఁడు నీకు మేలు

చేయు' మని పలికిన ట్లొకశరీరవాక్కొక్కటి వినవచ్చెను. ఇంకొకసారి యామె పొలములో పశువులను మేపుచుండఁగా వెనుకటివలెనే వెలుఁగొకటి కానవచ్చి యందులోనుండి రెండు దివ్యసుందరవిగ్రహములు ,,నీవింగ్లీషువారిబంధమునుండి విముక్తి కలిగించి ఫ్రాన్సుదేశము నుద్ధరింపవలసిన'' దని పలికినట్లు భావగోచరమయ్యెను. ఈ రెండును మూఢభక్త్యావేశవివశురాలయిన యాకన్యయొక్క చిత్తభ్రమనైక మూలకములే కాఁబు యుండవచ్చునుగాని శుద్ధాంతఃకరణయైన యాకన్య కవి సత్యమైనయీశ్వరాదేశములే యయ్యెను. ఈకడపటి దర్శనమువలన హృదయ ముప్పొంగి యప్పుడుచు వీరావేశపరవశ యయ్యెను. ఆక్షణముననే యామె తా నవివాహిత యయి యావజ్జీవము కన్యగానే యుండునట్లును, దేవాధిదేవుఁ డయినయీశ్వరుఁడు దీనాతిదీన యయిన తన కనుగ్రహించినయాజ్ఞను జెల్లించుటకయి తన జీవమును ధారపోయు నట్లును, కృతప్రతిజ్ఞురా లయ్యెను. ఈసంగతి తండ్రికిఁ దెలిసినప్పు డతఁడు తన కూఁతున కున్మాదము కలిగిన దని భావించి, ఆమెను దండువెంట విడుచుట కంటెఁ దన చేతులతో లోఁతునీటిలో నట్టేట విడిచెద నని పలికెను.

బెడ్‌ఫోర్డుప్రభువు బర్గండిప్రభువుయొక్క సాహాయ్యమును బొంది చార్లెస్సును జయించుటకు గొప్పసేనను బంపెను. దానికి శాలిస్బరీప్రభువు సేనాధిపతిగా నుండెను. అతఁడు చిన్నకోటలను పట్టణములను స్వాధీనము చేసుకొని,, ఆర్లియన్సు'' అను గొప్పదుర్గమును ముట్టడివేసెను. ఈపట్టణము శత్రువులపా లయినపక్షమున, ఛార్లెస్ తన రాజ్యమును విడిచి స్వపక్షజన సహితముగా నడవుల పాలుగావలసిన వాఁడే. ఈపట్టణముయొక్క ముట్టడి 1428 వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెలలో నారంభ మయ్యెను. ఈపట్టణము ముట్టడింపఁ

బడు నని ముందుగానే తెలిసినందున రాజసేనలును పురజనులును దానిని గాపాడుట కయి సర్వసన్నాహములును యుక్తసమయముననే చేసికొని యుద్ధమునకు సంసిద్ధు లయియుండిరి. ముట్టడించిన యింగ్లీషు సైనికు లెంతధైర్యోత్సాహములతోఁ బయిని బడినను ముట్టడింపఁ బడిన రాజభటులును పౌరవీరులును నిరుపమాన దేశాభిమానసహితు లయి ప్రాణముల కాశింపక పోరాడి యహితులను బురము చేరనీక దూరమున నిలిపిరి. పురబహిర్ద్వారమునఁ గలిగిన యీఘోరసమర మునం దింగ్లీషు సేనా నాయకుఁ డగు శాలిస్బరీప్రభువు నిహతుఁడు కాఁగా నాతనిస్థానమున సఫొల్కుప్రభువు సేనాధిపత్యమును వహించెను.

ఈసమయమునం దామెకుఁ బూర్వరీతినే దేవతాదేశము లగుచునే యుండెను. ఆర్లియన్సుపట్టణముయొక్క ముట్టడిని విడిపించుట యొకటియు, ఛార్లెస్సును రీమ్సునగరమునందు పట్టాభిషిక్తునిగాఁ జేయుటయొక్కటియు ఈ రెంటిను దనకు దేవుఁడు విధించిన యాజ్ఞలని యామె హృదయఫలకమునందు శిలాక్షరముల వలె దృఢముగా నాటుకొని యుండెను. తన కొసఁగబడిన యీశ్వరాదేశమునుగూర్చి తల్లిదండ్రులతోఁ జెప్పుటవలనఁ బ్రయోజనము లేదని యెఱిఁగినదయి, యామె సమీపగ్రామమునందు నివసించియుండెను తన మేనమామ యింటికిఁ బోయి యాతని కడ తన మనస్సును విప్పి తనకు విధింపఁ బడిన కృత్యమునుగూర్చి వివరముగాఁ జెప్పెను. ఆచిన్నదాని యొక్క నిష్కళంకచరిత్రమును బట్టియు సత్యసంధతను బట్టియు నవ్యాజదైవభక్తినిబట్టియు నామె మేనమామ యయిన లాక్సార్టు శైశవమునుండియు నామెను ప్రాణాధిక మయినప్రేమతోఁ జూచుచుండెను. అందుచేత నాతఁ డామె చెప్పిన దంతయు విశ్వసించి

యామె నా దేశమును దెలుపుటకయి సమీపపట్టణ మయిన 'వౌకాలియరు' నకుఁ బరిపాలకుఁ డయిన 'బౌడ్రికోర్టు' దొరయొద్దకుఁ బోయెను. ఆపరిపాలకుఁ డాతనిమాటలను విని పరిహసించి "యా పిచ్చిపిల్ల దానిని రెండు చెంపకాయలు వేసి శీఘ్రముగాఁ దల్లిదండ్రుల యొద్దకుఁ బంపివేయుము" అని హితోపదేశము చేసి యాతనిని బంపివేసెను. విఫలమనోరథుఁ డయి మరలివచ్చి మేనమామ యచ్చట జరగినవృత్తాంతమును జెప్పెనను, ఆమె యెంతమాత్రమును నిరుత్సాహురాలు గాక తానే స్వయముగాఁబోయి బౌడ్రికోర్టును దర్శించి మాటాడెద నని వౌకాలియరుపట్టణమునకు బైలుదేఱెను. మేనమామయు నతనివెంటఁ బోయెను. ఆమె యాపట్టణమును జేరినతరువాత విచారించి యొక దొడ్డయిల్లాలిగృహమునందుఁ బ్రవేశించి మేనమామ వెంటరా నప్పుడు తా నెక్కడకుఁ బోవలసివచ్చినను నొంటిగా బోవక యాగృహిణిని వెంటఁ గొనిపోవుచు వచ్చెను. ఇచ్చటనే కాక మఱి యెచ్చటకు బోయినను ప్రతిగ్రామమునందును విశుద్ధచరిత్రురాలైన యొకయుత్తమాంగనను దనకు సహాయురాలినిగాను సంరక్షకురాలినిగాను జేసికొని యామె వెంట మెలగుచు వచ్చెను. ఈపట్టణము చేరిన తరువాత మొట్టమొదట, నామె కామండలపరిపాలకుని దర్శనము దొరుకుటయే కష్టమయ్యెను. దర్శనములభించిన తరువాత నాతఁ డామె విన్నపమును సావధానముగాఁ జెవియిచ్చి వినుట యంతకంటెను గష్టమయ్యెను. విన్నతరువాత నాతనిని తోడుపడునట్లొప్పించుట కష్టములలో నెల్ల నధికకష్ట మయ్యెను. ఆమె నిశ్చలభక్తియు నేకాగ్రచిత్తతయుఁ గపటము లేని నిర్మలవర్తనమును జూచి పట్టణము లోనివా రందఱును నాకన్య నిజముగా నీశ్వరసాక్షాత్కారము గలభక్తురా లని నమ్మిరి. వారిలోని ముఖ్యముగా ప్రముఖు లయిన

గృహస్థులిద్దఱు తా మామెకు సాయము చేయునట్లు పూనుకొని యాపురపరిపాలకునిచేత రాజున కొకవిజ్ఞాపనపత్రమును వ్రాయించిరి. ఆపరిపాలకుఁ డామెను రాజునొద్దకుఁ బంపుటలో జేసినసాయమంతయు నొక ఖడ్గము నిచ్చుటతప్ప వేఱొండియు లేదు. ఆమె మేనమామయు నాతనిమిత్రుఁ డొకఁడును ఋణము చేసి యామె కొక శ్వేతాశ్వమును గొనియిచ్చిరి. ఆమెకుఁ దోడుపడిన పురవాస్తవ్యులలో నొకఁ డామె ప్రయాణవ్యయములను భరించెను. తానప్పటినుండి పురుషవస్త్రములను ధరించున ట్లీశ్వరాజ్ఞ యైన దని చెప్పి యామె యిట్టివస్త్రములను ధరించెను. ఇట్లామె పురుషవేషమును దాల్చి యశ్వారోహణము చేసి యీశ్వరచిహ్నిత మైనధ్వజమును భుజమున ధరించి రాజసందర్శనార్థము బయలు వెడలెను. ఈచరిత్రారంభమునందు వేయఁబడినది యీయామె యిప్పటిరూపమే.

ఈ పట్టణమునకు వచ్చినప్పటినుండియు తోడుపడుచుండిన యిద్దఱు పెద్దమనుష్యులును మఱినలుగురును నామె కంగరక్షకులుగా నామెవెంట బయలుదేఱిరి. చుట్టుపట్ల ప్రదేశము లన్నియు శత్రుమయము లై యహితపక్షము నవలంబించినవయి యుండినందున శత్రువులచేతిలోఁ జిక్కుదు మన్నభయము చేత వారప్పుడు సాధ్యమయినంత వఱకు రాజమార్గములను గ్రామములను తొలఁగి, మనుష్యులు సాధారణముగా నడవని వెడదారులలోను మహారణ్యములలోను బడి పోవలసినవా రయిరి. ఇట్లు ప్రయాసపడి కొంతదూరము పోయినపిమ్మట లోయిరునదిని దాఁటి రాజున కనుకూలు రయి యున్నప్రజలు గలదేశమును బ్రవేశించిరి. అప్పు డామె తా నార్లియన్సునగరమును విడిపించుటకును ఛార్లెస్సును సింహాసనాసీనుని గాఁ జేయుటకును దేవునిచేఁ బంపఁబడి

నట్టు బహిరంగముగాఁ జెప్ప నారంభించెను. అది మూఢవిశ్వాస మత్యధికముగా నుండినకాల మగుటచేత నాచిన్నది చెప్పెడుకథ యెంత యద్భుతముగాను విశ్వాసానర్హముగాను గానఁబడినను సందేహపడక యెల్లవారును దానిని నమ్మి మనదేశమును రక్షించుట కయి దేవునిచేఁ బంపఁబడినదేవదూతి వచ్చుచున్నదని త్రోవపొడుగు నను గుంపులుగుంపులుగా వచ్చి చూచి సంతోషించుచుండిరి. ఆసమ యమునందు రాజు చినాన్కోటయం దుండి, శత్రువులు తానున్న దుర్గమును ముట్టడింతు రన్నభీతిచేత నార్లియన్ పురరక్షణయత్నమును విడిచిపెట్టి తాను గహనదేశములకుఁ బాఱిపోఁదలఁచెను గాని కొందఱు దేశాభిమానులప్రోత్సాహముచేతఁ గొంత ధైర్యము వహించి యప్పటి కచ్చటనే నిలిచి యుండెను. ఇట్టిస్థితిలో జోన్కన్య చేరువగ్రామమును జేరి తాను వచ్చుచున్నవార్తను ముందుగా రాజునకుఁ జెప్పిపుచ్చెను. ఆమె చినాన్ దుర్గమునకు వచ్చుట కుత్తరువు వెంటనే పుట్టెనుగాని యామెకు దర్శనమిచ్చుటమాత్ర మాలోచనలోఁ బడెను. మంత్రుల లోఁ గొందఱామె క్షుద్రదేవతోపాసకురాలైన మాయలమారి యని పలికిరి; కొందఱామె చిత్తభ్రమణముగల యున్మాదిని యనిపలికిరి; పలువు రామె యెట్టిదయినను మన కిట్టిసమయమునందు సన్నిధికి వచ్చిన సాహాయ్యమును నిరాకరించుట యవివేకమని పలికిరి. కడపట నామెను గొన్నిప్రశ్నలడిగి యుత్తరములను బడయుటకయి యొక సభ నియమింపఁబడెను. ఆమెను బరీక్షించి యాసభవారిచ్చిన యభిప్రాయ మామె కనుకూలముగా నుండినందున డోలాయమానమానసుఁడయి యుండిన యాచిఱుతరాజు తుద కామెకు దర్శనమిచ్చుట కంగీకరించెను. రాజామెను మోసపుచ్చవలెనన్నయుద్దేశముతో నామె తన దర్శనమునకు వచ్చినప్పుడు తాను సామాన్యవస్త్రములను ధరించుకొని

దిగువను గూర్చుండి యుండి తనయాస్థానములోనిదొరలకు గొప్పవేష
ములు వేసి వారి నున్నతస్థానములయందుఁ గూర్చుండఁబెట్టి యుండె
నఁట. ఆమె తత్పూర్వము రాజుమొగ మెప్పుడును జూచి యెఱుఁగని
దైనను వేషమాత్రముచేత భ్రమపడక తిన్నగా రాజుకడకే పోయి
యాతనికి మ్రొక్కి "ఓ మహాప్రభూ! నీకును నీరాష్ట్రమునకును
సాయము చేయుటకు దేవునిచేతఁ బంపఁబడిన జోన్‌కన్యను నేను
రీమ్సునగరమునందు నీవభిషిక్తుఁడ వగుదు వని ప్రకటించుటకు నే
నాజ్ఞాపింపఁబడినదానను. ఇంగ్లీషువారితోఁ బ్రతిఘటించి యుద్ధము
చేయుటకు నేను సంసిద్ధురాలనయి యున్నదానను." అని ధీరస్వర
ముతోఁ బలికెను ఆమాటలవలన రాజునకును సభ్యులకును నత్యద్భుత
ప్రమోదములు కలిగెను. ఈయద్భుత మిట్లుండఁగా జనులవిశ్వాస
మును బురికొల్పినవింత యప్పుడింకొకటి నడచెను. తనసమీపము
నుండి యామె నడుచుచుండినప్పుడు సైనికుఁ డొకఁ డామెనుగూర్చి
మోటుగా మాటాడఁగా, "ఓయీ! మృత్యువత్యాసన్న మయి
యుండ నీకింత త్రుళ్ళుపాటు తగునా?" యని యామె వానిని మంద
లించెను. ఆభటుఁ డాదినముననే నదిని దాటునప్పుడు మునిఁగిపోయి
మరణము నొందెను, ఈదైవఘటననుబట్టి యామె యానాగతము
తెలిసినమహాత్మురాలని యెల్లవారికిని నమ్మకము కలిగెను. ఆమె
వర్తనమును నిపుణముగా పరిశీలించినకొలఁదిని భక్త్యుత్సాహముల
యందు నిష్కళంకురాలని తేటపడినను యుద్ధతంత్రములయందుఁగాని
రాజ్యాంగవ్యవహారములయందుఁగాని విశారదురాలు కాదని మంత్రి
వర్గమున కభిప్రాయము కలిగెను. అందుచేత ఛార్లెస్ మరల సందే
హాందోళితమనస్కుఁడయి యామెసాహాయ్యము నంగీకరించుటను
గూర్చి యాచార్యసభవారికి విజ్ఞాపనమును బంపెను. వారామెజన్మ

స్థలమైన డోమ్రెమిగ్రామమునకు మనుష్యులను బంపి యామె పూర్వ వృత్తమును పూర్ణముగా విమర్శించి యామెచరిత్రము కళంకరహిత మయినదని తెలిసికొని రాజా పుణ్యకన్యయొక్క తోడ్పాటును నిస్సంశయముగా సంగీకరింపవచ్చునని శ్రీముఖమును బంపిరి. ఈయాలోచనలతోను సందేహములతోను రెండుమాసములు గడచినతరువాతఁ దగినయేర్పాటులు చేసి కవచ మొకటియు నొకదేవాలయమునందుఁ జిరకాలమునుండి మూలఁబడి యుండిన పవిత్రఖడ్గ మొకటియు తదభీష్టానుసారముగా జీసస్‌యొక్కయు తల్లియొక్కయు విగ్రహములు వేయఁబడిన ధవళధ్వజ మొకటియు రాజా మొకిచ్చి యుద్ధయాత్రకనుజ్ఞ యిచ్చెను. ఆమె ప్రాయ మప్పుడు పదునేడుసంవత్సరములు. విశ్వాసార్హులయిన కతిపయవీరభటు లామె కంగరక్షకులుగా నియమింపఁబడిరి. ఆమె యశ్వారోహణచేసి కవచాదులు ధరించి వీరభటునివలె బురుషవేషముతో బైలువెడలఁగానే యావఱకు నిరాశులయి పలాయితులైన సైనికులందఱును నామె కీశ్వరసాహాయ్య మున్నదన్న సంపూర్ణ విశ్వాసముతో ధైర్యోత్సాహము గలవారయి వీరావేశము నొంది మరల నామెచుట్టును జేరసాగిరి. ఇట్లు చేరిన వీరవాన మత్యల్పకాలములోనే యాఱువేలవఱకును బెఱిఁగెను.

ఈవఱకును సేనానాయకులుగా నుండినవారే యీసేనను నడపవలయునో జోన్‌కన్యయే నడపవలయునో యని శంక గలిగినప్పు డామెయే నడుపవలయునని జనసంఘము పట్టుపట్టుటచేత లోపల నిష్టము లేనివారయినను సేనాధిపతులు పయి కామెకు లోఁబడి యామె యాజ్ఞానుసారముగా నడపవలసినవారైరి. ఆమె మొట్టమొదటఁ జేసినపని తనదండు వెంటవచ్చిన చెడునడతగలపడఁతుల నందఱిని వెడలఁగొట్టివేసి, సైనికులనందఱిని తమదోషములనీశ్వరునికి

నివేదించి క్షమింప వేఁడుకొనునట్లు చేసి యుద్ధమునకు సంసిద్ధులను జేయుట ఆమె బ్లాయిస్ పట్టణమును జేరి యక్కడనుండి యార్లియన్సు పురమునకు ముట్టడి వేసియున్న యింగ్లీషు సేనాధిపతులకు దేవుని యాగ్రహమునకు పాత్రులుగాక శీఘ్రముగా పట్టణమును విడిచి తొలఁగ వలసినదని యాజ్ఞాపించుచు లేఖను బంపెను. ఇంగ్లీషు సేనానాయకు లామెయుత్తరమును తిరస్కారభావముతోఁ జూచినట్లు నటించిరి. కాని యామె యమానుషశక్తిని గూర్చిన యద్భుతకథ లనేకము లీవఱకే వినియున్నందున నామె యీశ్వరసాక్షాత్కారబలమో క్షుద్రదేవతా వశీకరణశక్తియో కలయువిజేయురా లని హృదయములలో నమ్మియుండిరి. ఆమె యాపట్టణమును జేరునప్పటికి చీఁకటి పడెను; గాలి ప్రతికూలముగా వీచుచుండెను; వాన జోరునఁ గురియుచుండెను. అటువంటి సమయమునందు నదిని దాఁటుటకు సేనాధిపతు లిష్టము లేనివారుగా నుండిరి. ఆమె సర్వమును ననుకూలముగా నుండునని పలికి పడవ లెక్కి తత్క్షణమే నదిని దాఁటుట కాజ్ఞాపించెను. ధ్వజ పటమును జేతఁ బట్టుకొని ముందుగా నామె యొక పడవలోనికి దుముకఁగానే సంశయింపక యామె వెంబడినే సైనికులెల్లరును మహోత్సాహముతో పడవలవంక నడచిరి. ఇట్లు పడవ లెక్కి యార్లియన్సు పురవాసులనిమిత్తమయి తెచ్చిన భోజనపదార్థములను గొని నదిని తరించి సైనికు లామె చెప్పిన ట్లొక్క గడియలో సురక్షితముగా నావలియొడ్డును జేరఁగలిగిరి. ఆమె యీప్రకారముగా శత్రువులశిబిరముల చెంతనుండియే తనసేనలతో నడచి వారిని తప్పించుకొనిపోయి 1829 వ సంవత్సరము ఏప్రియల్ నెల 29 వ తేది రాత్రి యెల్లవారు నద్భుతపడినట్లుగా నార్లియన్సుపురమునఁ బ్రవేశించెను. ఆమె యట్లు పురప్రవేశము చేయఁగానే రక్షకురాలు వచ్చెనని పర

మానంద భరితులయి పౌరులందఱు నాబాలగోపాలము నొండొరులను ద్రోచికొనుచు నడచి యామెను సందర్శింపవలెనన్న కుతూహలముతో నామెచుట్టును మూఁగిరి: అప్పటి కర్ధరాత్రి మయినను మార్గాయాసముచేతఁ గడుబడలి యున్నను విశ్రాంతి నొందఁ గోరక యామె కరదీపికలు వెలుఁగ ముందుగా దేవాలయమునకుఁ బోయి యచ్చట భక్తిపూర్వకముగా దేవునిఁ బ్రార్థించి కృతజ్ఞతాభివందనములు సమర్పించి, యటుపిమ్మట నాపట్టణములో నత్యంత పుణ్యశీలయని పఖ్యాతిగన్న యొకయుత్తమ గృహిణి గృహమునకుఁ బోయి యామె యొద్ద శయనించెను.

మఱునాఁటి ప్రాతఃకాలమునందు నిద్రనుండి లేచినతరువాత నామె యుద్ధమునకు సంసిద్ధురాలయి బయలు వెడలెనుగాని జాలి గుండెగలది యగుటచేత నిష్కారణముగా ప్రాణహాని కలుగుట కిష్టము లేనిదయి లోఁబడవలసినదని శత్రుసేనాధిపతి కొకయుత్తరమును వ్రాయించి దానికొక బాణాగ్రమునఁ గట్టించి వింట సంధించి శత్రు సేనామధ్యమునఁ బడునట్లు విడిచెను. అంతేకాక తాను వంతెనపొడుగునను నడచుచు నుచ్చైస్స్వనముతో ముట్టడినివిడిచి తొలఁగిపోవలసినదని యింగ్లీషుసేనలకు వినఁబడునట్లుగాఁ గేకలువేసెను. అయినను శత్రుసేనాధిపతు లిప్పుడును వెనుకటివలెనె యామె యుత్తరములను గాని మాటలనుగాని సరకుచేయక యవమాన వాక్యములు పలికి యామెను బరిహాసించిరి. పయికి వారెంతబింకమును జూపినను లోపల వారు భయభ్రాంతులు కాకుండినవారు కారు. జోన్ కన్య తనవిజయధ్వజమును బైకెత్తుకొని ధనుర్విముక్తమైన బాణమువలె సెంటులూపుకోటపైవు శత్రుసైన్యములమీఁదికి గుఱ్ఱమును దుమికించెను. సైనికులును ధైర్యోత్సాహములతోఁ బయ

గిడి వైరివారమును దలపడిరి. మూఁడుగంటలకాలము ఘోరయుద్ధము జరగిన తరువాత నింగ్లీషువారు పరాజితు లయిరి. జోకాకన్య దయార్ద్ర హృదయముతో నడ్డుపడి కాపాడినవారు నలువది యేఁబదిమంది కాక కోటలోని యింగ్లీషుసైనికు లందఱును సంహరింపఁ బడిరి. మఱునాఁడు పండుగుదిన మగుటచేత యుద్ధము నిలుపఁబడినందున, జోన్ తన పక్షము వారితోఁ గలసి యీశ్వరప్రార్థనలతోను భజనలతోను నాఁడు కాలము గడపెను. మఱునాఁటి యుషఃకాలమున నెప్పటియట్ల తన జయపతాకతో జయలక్ష్మి సాకారయయినట్లు సేనాముఖము నలంకరింపఁగా లాహైర్ మొదలగు ఫ్రెంచి సేనానాయకులు తమసైన్యములతో శత్రువుల కభిముఖముగా నడచిరి. నాఁడు పగలంతయు మహాహవము జరగి యెక్కడజూచినను జోన్ సేనలకే జయము కలుగుచు రాఁగా సాయంకాల మగునప్పటికి బాస్టిల్ దుర్గమొక్కటి తక్క శత్రువులకోట లన్నియు ఫ్రెంచివారి యధీనము లయ్యెను. ఆమె యారాత్రి పట్టణమునకుఁ బోయి సుఖనిద్ర పొంది తెల్లవాఱుజామున మరల యుద్ధయాత్రకు వెడలెను. బాస్టిల్ దుర్గమును సాధించుట యసాధ్యము గనుక స్వల్పసైన్యముతో దానిపై వెడలుట కర్తవ్యము కాదని హితము చెప్పి సేనాధిపతు లామెను నిరుత్సాహపఱచినను, ఆమె యణుమాత్రమును వెనుకంజ వేయక లగ్గలుపట్టి యాకోట సాధించుటకు నిశ్చయించి యాకోటవంక నడచెను. కోటముం దామె విగ్రహము కంటఁబడఁగానే ఫ్రెంచిసైనికులయొక్క దేహములుప్పొంగి పోయెను; ఇంగ్లీషు సైనికులయొక్క గుండెలుపగిలి పోయెను, అది చదువుకొన్నవారును చదువుకొననివారును గూడ నేకరీతిగా మంత్రములను మహిమలను నమ్మినకాల మగుటచే, నామె క్షుద్ర దేవతల తోడ్పాటు కలదని యింగ్లీషుసేనలలో నెల్లను నమ్మకము

వ్యాపించెను. లగ్గలు పట్టుటకయి స్వయముగానే యామె నిచ్చెన యెక్కి కోటగోడమీఁదికి బ్రాఁకు చుండెను. అప్పుడు శత్రువులచే విడువఁబడిన బాణమొకటి వచ్చి కంఠమునందు గ్రుచ్చుకొనఁగా నామె పట్టువదలి జలపూరమయిన క్రింది కందకములో తలక్రిందుగా కూలెను. ఇంగ్లీషువారామెను బట్టుకొనుటకుఁ బ్రయత్నించిరి గాని యింతలో నామె పక్షమువారువచ్చి యామెను సురక్షితమయిన స్థలమునకుఁ గొనిపోయిరి. గాయముయొక్క బాధచేత నామె కన్నుల నుండి కొంచెము నీరు కాఱెను గాని యామె వెంటనే ధైర్యమవలంబించి తన చేతులతోనే బాణము నూడఁబెఱికికొని కట్టుకట్టించుకొని మరల రణరంగమునఁ బ్రవేశించెను. తాను గాయపడుదునని యామె యీవఱకే చెప్పియుండినందున సైన్యములో నిందుమూలమునఁ గొందలపాటు పుట్టలేదు. ఆమె యాకస్మికముగా మరల సమరతలమునఁ బొడచూపఁగానే ఫ్రెంచిసైనికులయంతరంగములద్భుతప్రమోదరసతరంగితములయి ద్విగుణీకృతోత్సాహవంతము లయ్యెను. తాము కోటగోడనుండి కూలఁద్రోయుటచే నరచచ్చిన దనుకొన్నకన్నె కన్నులయెదుట మరలఁబ్రత్యక్షము కాఁగానే యింగ్లీషుసైనికులస్వాంతములు భయభ్రాంతములయి దిగులుచేకృతనిరుత్సాహవంతము లయ్యెను. భయజ్వరావేశవివశులైనయా సైనికులు కొందఱు మృత్యువు తమ మొగములవ్రేలఁగా వివర్ణులయి ప్రతిపక్షులపక్షమున దేవతలాయుధపాణులయినిలిచి తమసేనలను తుత్తుమురుగా నఱకుచుఁ దమ మ్రోలఁ గనఁబడు చున్నవారని సంధి యెత్తినవారి వలెఁ బ్రలపించుచుఁ గాలుసేతు లాడక వెఱ్ఱిచూపులు చూచుచు తడఁబడఁ జొచ్చిరి. ఆసంక్షోభమును జూచి యింగ్లీషుసేనానాయకుఁ డగుగ్లాడ్సుడేలు తనసేనలోనల్ల శూరాగ్రేసరులనఁదగినవీరభటులను వెంటఁ

గాని కోటలోపలఁ బ్రవేశించి పోరాడవలె నన్నచింతతో నంతెన యూఁదినుండి కోటగవనివంకఁ బోవుచుండఁగా, జోన్‌కన్య యాతనిని తారసించి యింతట నయినను లోఁబడవలసిన దని యాజ్ఞాపించెను. అతఁ డామె మాటలను లక్ష్యముచేయక ముందువంకే నడచుచుండఁగా, ఫ్రెంచివారు వేసినఫిరంగిగుండొకటి తాఁకి వంతెన విఱిగి దానితో సేనాధిపతియు వీరభటులును నదిలోఁ గూలి సంఘాతమరణము నొందిరి. ఇంతటితో సంపూర్ణవిజయము ఫ్రెంచివారికిఁ గలిగెను. హతశేషు లెదిరింపనయినను బ్రయత్నింపక కాలుచేతులు కట్టి యొప్పింపఁబడినవారి వలె ఫ్రెంచిసైనికులకు దాసులయి లోఁబడిరి. ఈ మూఁడుదినములయుద్ధములోను నింగ్లీషుసైనికులు దాదాపుగా నేడెనిమిదవేలు మృతినొందిరి. ఇట్లు నిరుపమానవిజయశోభిత యయి యామె స్వసైన్యముతోఁ బురప్రవేశము చేయునప్పుడు పౌరుల జయజయనినాదములు మిన్నుముట్టెను; ప్రతిదేవాలయమునందును విజయసూచకము లయినజయఘంటలు మ్రోగెను. ఆమె యిట్లు ప్రజల సాధువాదములతో దేవాలయమునకుఁ జని సవినయముగా దేవునిఁ బ్రార్థించి కృతజ్ఞతాపూర్వకవందనశతము లర్పించెను. ఇప్పటికి జోన్ చేసిన మొదటిప్రతిజ్ఞ నెఱవేఱినది. ఈశ్వరునియెడల నవ్యాజభక్తివిశ్వాసములు గలయొకప్రాణి లోకములో నెంతటి యద్భుతకార్యములను నిర్వహింపఁగలుగునో దీనివలనఁ దేటపడెను గదా! ఈవిజయదినము మొదలుకొని జను లామెను "ఆర్లియన్సుకన్య" యని పిలువఁ జొచ్చిరి.

జోన్‌కన్య యార్లియన్సు నగరముయొక్క ముట్టడిని విడిపించిన మఱునాఁడే తన ప్రతిజ్ఞాశేషమును నెరవేర్చుటకయి బైలుదేఱఁ బ్రయత్నము చేయ నారంభించెను. రీమ్సునగరమునందు ఛార్లెసును

జోన్ కన్య.

పట్టాభిషిక్తునిగాఁ జేయువఱకును తన కీశ్వరుఁ డిచ్చినయాజ్ఞను తాను చెల్లించినట్లు కాదని యామె దృఢముగా నమ్మియుండెను. అందుచేతఁ దనకుఁ గలిగిన గెలుపున కుబ్బకయు దారి బడలికను గణనచేయకయు మెయినెల పదవ తేదినే యామె యార్లెన్సునగరమును విడిచి బ్లాయిస్ పట్టణమును. జేరెను అక్కడనుండి యామె యెంతగీనముగాఁ బ్రార్థించుచు లేఖల సంపినను ఛార్లెస్సు త్రోవపొడుగునను బహుస్థలము లింగ్లీషుసేనలచే నాక్రమింపఁబడినందున తానున్నతావు కదలి రీమ్సునగరమునకు వెడలసాహసింపకుండెను. అది యట్లుండ నిచ్చట

నార్లియన్సు నగరములోని సేనాధిపతులు తాముకూడఁ గొన్ని విజయములనొంది పేరు పడవలయు నని యింగ్లీషు సేనాధిపతి యైన సఫ్ఫోకు ప్రభువుచే రక్షింపఁబడుచుండిన జార్గోదుర్గమును సాధించుటకయి సేనలతో వెడలి బహుదినములు పోరాడియు నేమియు చేయలేకపోయిరి. ఈవార్త తెలియఁగానే జోనాకన్య వారి సాయము నిమిత్తమయి వచ్చెను. ఆమె రాకవలన ఫ్రెంచిసేనలలో నుత్సాహ మపరిమితము కాఁగా నవలీలగా విజయము కలిగెను. అక్కడ జరిగిన ఘోరయుద్ధమునందు సఫోకుప్రభువు పట్టుకోఁబడి కారాబద్ధుఁడుగాఁ జేయఁబడెను. ఇట్లు జార్గోదుర్గము లోఁబడగానే యితరదుర్గములను రక్షించుచున్న యింగ్లీషు సైనికులు శత్రువుల నెదిరించుటకైనఁ బ్రయత్నింపక యింతవఱకును మహాధైర్యశాలియని ప్రసిద్ధిగన్న టాల్బాటను తమసేనానాయకునితోఁ గలిసి పలాయితులయిరి. పాటే యను గ్రామమువద్ద జరగినమహాయుద్ధములో స్కేల్సు ప్రభువు, హంగరుఫోర్డు ప్రభువు, టాల్బాటు మొదలైన ప్రసిద్ధులయిన యింగ్లీషు సేనానాయకులు జోన్సుకన్యకు లోఁబడిరి. దైవమాయ యేమోగాని యీయుద్ధమునం దింగ్లీషు సైనికులు రెండు మూఁడువేలమంది చంపఁబడినను ఫ్రెంచిసేనలో నొక్కఁడే హతుఁడయ్యెనఁట! జయము సంపూర్ణము కాఁగానే జోన్‌కన్య తన సైనికులను వారించి వృథాసంహారమును మాన్పి గాయపడినవారి గాయములకు చికిత్సలు చేయుచు, ప్రాణోత్క్రమణదశయందున్నవారి కీశ్వరభక్తి నిగుడిపి చిత్తశాంతిని గలిగించుచు, నుత్సాహముతోఁ బనిచేయఁ జొచ్చెను. తరువాత నామె సల్లే యను స్థలమునం దున్న రాజును గలిసికొని యీనూతన విజయవార్తను స్వయముగాఁ దెలిపి, పట్టాభిషేకార్థము తత్క్షణమే బైలువెడలునట్లు రాజును బురికొల్పెను.

ఛార్లెస్సు మనస్సులో భయము విడువనివాఁడయినను, ఆమెకు మాఱు మాట చెప్పలేక జీన్ పురమువద్ద పదిపండ్రెండువేల సేనలను గూర్చుకొని యామెవెంట రీమ్సునగరమునకుఁ బోవఁ బ్రయాణ మయ్యెను. అతఁడు జోన్ కన్యయొక్క యమూల్యసాహాయ్యముచేత త్రోవపొడుగునను నున్న ట్రాయిస్ మొదలయిన పట్టణముల ననాయాసముగా స్వాధీనము చేసికొనుచుఁ బోయి జూలయి నెల 16 వ తేది సాయంకాలము జోన్ కన్య యశ్వారూఢయయి తనప్రక్కను జనఁగా సురక్షితముగా రీమ్సునగరమునందుఁ బ్రవేశించెను. ఆమఱునాఁడే రాజుయొక్క పట్టాభిషేక మహోత్సవము మహావైభవముతో నడచెను. పవిత్రమైన యీసంస్కారము జరగుచున్నంతవఱకును జోన్ కన్య తన ధ్వజపటమును చేతఁబట్టుకొని రాజుప్రక్కను వేదికడ నిలువఁబడి యుండెను. ఈవైదికకర్మ ముగియఁగానే యాకన్య దేహము పులకింప కన్నుల నానందబాష్పములు గాఱ వినయముతో రాజుపాదముల మీఁదఁ బడి "ఓమహారాజా! ఆర్లియన్సు నగరముయొక్క ముట్టడి విడుటయు మీరిక్కడ పట్టాభిషిక్తు లగుటయు నామూలమున జరగవలెనని యుద్దేశించిన భగవత్సంకల్పము నెఱవేఱి నేను ధన్యురాలనైతిని." అని విన్నవించెను. ఈశ్వరుఁడు తనకు నియమించిన యాజ్ఞ పూర్ణముగా నెఱవేఱినందునఁ దా నికఁ దనయూరికిఁ బోయి తొంటియట్ల యుండుటకయి యామె యభిలషించెను. ఆమె యక్కడనున్న సమయములో నామె తండ్రియు మేనమామయు నచ్చటికి వచ్చిరి. వారిని జూడఁగానే స్వగ్రామమునకుఁ బోవలె నన్న యభిలాషము మఱింత హెచ్చఁగా వారివెంట డొమ్రెమీగ్రామమునకుఁ బోవ ననుజ్ఞ యియ్యవలసినదని యామె రాజును బ్రార్థించెను. అయినను రా[illegible] వేలను [illegible]నన్న యాశతో నామె

పోక కనుమతింపక పోయెను. అందుచేత లోపలఁ దన కెంతయిష్టము లేకపోయినను, ఈశ్వరుఁడు తన్నుఁ జేయుమన్న పని యంతే యని నమ్మినదైనను, రాజాజ్ఞ నుల్లంఘింపఁ జాలక యందు నిలువవలసిన దయ్యెను. రాజు మూఁడుదినములు రీమ్సునగరమునం దుండి యచ్చట నుండి జోన్‌కన్య వెంటరాఁగా నైదుక్రోసులదూరములోనున్న యొక పుణ్యస్థలమునకు తనకృతజ్ఞతను దెలిపి యీశ్వరునికి వందనములు నమ స్కరించుటకయి పోయెను. అతఁ డచ్చట నున్నప్పుడు జోన్‌కన్యను బిలిచి కావలసినవరములను గోరుమని ప్రార్థించెను. ఆమె తన గౌర వము నిమిత్తమయి యియ్యఁ దలఁచిన బిరుదులను బహుమానము లను సమస్తమును నిరాకరించి తన గ్రామమువారి కప్పటినుండి పన్నులు లేకుండ ననుగ్రహింపవలసిన దని వేఁడెను. ఆమె కోరిన ట్లప్పు డనుగ్రహింపఁబడిన రాజశాసనము తరువాత నన్నూఱు సంవ త్సరములవఱకు నవిచ్ఛిన్నముగాఁ జెల్లెను.

రాజిట్లు విజయయాత్రలు చేయుచు ఫ్రాన్సుదేశమునకు రాజ ధానియైన పారీసు నగరమును సమీపించెను. జోన్ యుద్ధముల యందు మునుపటివలెనే ధైర్యసాహసములను సహనమును గనఁ బఱచుచుండినను, తా నీశ్వరాజ్ఞానుసారముగా వర్తించుచున్నదాన నని భావింపనిదయి యప్పటి యుత్సాహమును మాత్రము లేనిదయి యుండెను. రాజు సెంటు డెనిస్ దుర్గమునుండి తన పూర్వరాజధానిని జూచెను. రాజాదుర్గమును విడిచి కదల నొల్లకున్నను జోన్‌కన్య సేన లను నడుపుకొనిపోయి మొదటియగడితను దాఁటెను. అప్పు డాపట్ట ణము నింగ్లీషుసేనాధిపతులును బర్గండీ ప్రభువును పదివేల సేనలతోఁ గాపాడుచుండిరి. ఆమె యగడితను దాఁటి కొంతదూరము సాఁగ

గానే ముందు జలపూర్ణమయి దుస్తరమైన మహాపరిఖ యొకటి కానవచ్చెను. ఆమె యక్కడనుండి పూర్వరీతినే పట్టణమును ఫ్రెంచి రాజు నధీనము చేసి లోఁబడవలసిన దని యింగ్లీషు సేనాధిపతుల కాజ్ఞాపించినను, వా రామాటలను సరకుసేయక గేలి సేయుచు శరవర్షమును గురిపింప నారంభించిరి. అక్కడనుండి వెనుక మరల వలసిన దని ఫ్రెంచి సైనికు లామెను ప్రార్థించిరి గాని యామె వెనుకంజ వేసినదికాదు. ఆమె కాలి కొక గొప్పగాయము తగిలినను బాధ దుస్సహముగా నుండినను కాలుగదలుపక నొక డిబ్బ చాటున నిలుచుండి సేనలను ముందుకు నడువ నుత్సాహపఱుచు చుండెను. చీఁకటి పడినతరువాత ఫ్రెంచిసేనానాయకుఁ డామెవద్దకు వచ్చి యామెను వెనుకకుఁ బంపివేసెను. ఈయపజయమువలన హృదయము చెదరిన దయి యామె తా నిప్పు డీశ్వరాజ్ఞకు విరుద్ధముగా నడుచుచున్నందున ముందుగా దేవుఁడు తన కీయాపద్ద్వారమున హితోపదేశము చేయుచున్నాఁ డని తలఁచి యిఁక ముందు యుద్ధసంబంధమును వదలుకొన నిశ్చయించుకొనెను. ఆమె రాజుసన్నిధినుండి తొలఁగి స్వగ్రామమునకుఁ బోవఁ దలఁచెనుగాని రాజును తదాస్థానమునందలి ప్రముఖులును సమ్మతింపక యుండే కొంతకాల ముండు నట్లు బహువిధములఁ బ్రార్థించి యొడఁబఱిచిరి. అంతట రాజక్కడ నుండి వెనుక మరలి బోర్జ్ పట్టణమునందు శీతకాలము గడచునంతకును నిలిచెను. ఇక్కడ నున్నకాలములో రాజామెకు ప్రభ్వీపట్టమును నామెకుటుంబమునకంతకు ప్రభుపట్టమును నొసఁగి గౌరవించెను. ఇట్లెన్నిగౌరవములు వచ్చినను జోన్ తనపూర్వవేషమును మార్చుకొనక, శుద్ధహృదయయై తనకాలము నీశ్వరసేవయందుఁ గడపుచుండెను.

ఇంగ్లీషుసేనలును బర్గండీప్రభువు సేనలును వచ్చి ఫ్రెంచివారి దైన కాంపేనుదుర్గమును ముట్టడించిరి. ఆపట్టణమును విడిపించుటకయి కొంతసేనతోఁ బోయి జోన్‌కన్య శత్రువులను తలపడెను. ఆమె యుద్ధమునం దనన్యసాధారణశౌర్యమును గనఁబఱిచి పోరాడినను కడపట శత్రువులచేఁ బట్టుపడి కారాబద్ధురాలుగాఁ జేయఁబడెను. ఆమెపాటును జూచి తమప్రాణము లైన నిచ్చి యాధీరురాలిని విడిపింపవలసిన ఫ్రెంచిసైనికులు పౌరుషమును విడనాడి స్వప్రాణరక్షణార్థము పాఱిపోయిరి. అప్పు డింగ్లీషుసేనలలో ఫ్రెంచిరాజ్యమంతయు దమకు లోఁబడినంత సంతోషము కలిగెను. ఆమె వచ్చునంతవఱకును తా మెక్కడఁ జూచినను జయము పొందుచుంటి మనియు, తమ యాపదలకెల్ల నామెయే మూల మనియు, ఆమె దయ్యములసాహాయ్యమునఁ దమ్ము పరాజితులను జేయుచువచ్చిన దనియు, ఆమెను మరల ప్రాణములతో విడిచినపక్షమున తమముప్పు నిశ్చయ మనియు, ఇంగ్లీషువారు నమ్మి యామెయెడల నత్యంతక్రోధు లయి యుండిరి. అందుచేత నొకస్త్రీ యామె మంచిక్రైస్తవభక్తురా లనియు నీశ్వరప్రసాదము గల దనియు చెప్పినంతమాత్రమున పారీసునగరమునం దాస్త్రీని బ్రతికి యుండఁగా బట్టలకు నిప్పంటించి కాల్చి చంపిరి.

ఆఱుమాసములు చెఱసాలయం దున్నతరువాత జోన్‌కన్య నాకాలమునం దింగ్లీషురా జయిన హెన్రీ యున్నటువంటి రుయాన్ పట్టణమునకుఁ గొనిపోయిరి. యుద్ధమునందుఁ బట్టుపడిన శత్రువీరుల నాదరముతోఁ జూచుట యాచార మయినను, ఇంగ్లీషువారు యుద్ధధర్మములను పాటింపక నీతిమాలినవా రయి జోన్‌కన్యయెడల మిక్కిలి క్రూరముగాఁ బ్రవర్తించిరి; ఈమెకాళ్ళకు సంకెలలు వేసి పగలెల్లను బంధించి యుంచుచు వచ్చిరి; రాత్రులు మొలకు బలమైనయినుప

గొలుసును జుట్టి కట్టి కదలమెదల నవకాశము లేకుండఁ జేయుచు వచ్చిరి. వారామెప్రాణముల నేలాగుననైనఁ దీయ నిశ్చయించు కొన్నందున, దయ్యములను వశపఱచుకొని యీశ్వరద్రోహిణియయ్యె నన్నమహాదోషము నామెయం దారోపించి విచారణనిమిత్త మామెను మతాచార్యులయధికారమున కొప్పగించిరి. లౌకికవ్యవహారానుసారముగా విమర్శించెడుపక్షమున నామెయం దారోపింపఁ దగిన నేరమేదియు లేదు. వారు చేయఁదగిన దంతయుఁ గొంత విడుదలసొమ్మును స్వీకరించియో శత్రువులచేఁ బట్టుపడిన తమవారికి పరివర్తనముగానో యామెను విడువవలయుట తప్ప వేఱేదియు నుండదు. ఈవిమర్శ పయికి న్యాయముగాఁ గనఁబడుట కయి పన్నినతంత్రమేగాని న్యాయాధికారులుగా నిర్ణయింపఁబడిన యాచార్యపీఠమువా రావఱకే యామెకు ప్రాణాంతదండనమును విధింప నిశ్చయించుకొని యుండిరి.

ఆమె నావఱకు రహస్యముగ పదునేనుమాఱులు విమర్శించినను, బహిరంగముగా విచారణ చేయుట కయి 1431 వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరినెల 21 వ తేదిని ధర్మాధికారులవద్దకుఁ దెచ్చి నిలిపిరి. ఆమె పక్షమున వాదించుట కయి న్యాయవాదుల నెవ్వరి నంగీకరింప లేదు. ఆమె కప్పు డున్నబలమంతయు తాను నిర్దోషురాల నని దృఢముగా నమ్మి యుండుటచేఁ గలిగినధైర్యబలమును పరమేశ్వరభక్తిబలమును. ఈరెండుబలములును గలిగి యుండుటచేత నామెమాత్రమును జంకక విపక్షులముందు నిశ్చలురాలయి నిలిచి యుండెను. వక్రస్వభావులైన యాధర్మాధికారు లామె నేమాయోపాయముచేతనైనను వంచించి ప్రశ్నలు వేసి పడఁద్రోసి దోషురా లనిపింపవలెనని కుతంత్రములుపన్ని కుయుక్తులు చూపి యేమేమో ప్రశ్నలు వేసిరిగాని యామె చెప్పిన యుత్తరములలో దేనివలనను నామెయందు దోషారోపణము

చేయుటకవకాశము దొరకలేదు. నీవు పురుషవేషము నేలవేసితి వని వా రడిగినప్పు డామె యీశ్వరాజ్ఞానుసారముగా వేసితి నని యుత్తర మిచ్చెను. ఆమె యీశ్వరద్రోహిణి యని సిద్ధాంతము చేయుటకై యీయాంశమే ప్రబలమయినట్టు వివేకహీను లైనయామతాచార్యుల దృష్టి కప్పుడు కనుపట్టెను. విచారణసమయమునం దామెవర్తనమును జూచుచుండిన యొకయింగ్లీషువాఁడు "యీయుత్తమకన్య యింగ్లీషు జాతి దయ్యెనా యెంతటి శ్లాఘాస్పదురాలుగా నుండును!" అని పలుకుచు నాశ్చర్యపడెను. అప్పు డామె ధర్మాధికారు లామెకు దయ్యాలమారితనము నారోపించుచు పంద్రెండు నేరములు మోపి పారీసునగరవిద్యాగురుపీఠమువారు వారితీర్పును స్థిరపఱచిరి. ఆమె చెరసాలయం దుంచఁబడిన తరువాత సంవత్సరమున కనఁగా 1831వ సంవత్సరము మెయినెల 24వ తేదిని మతాచార్యు లామె యపరాధినిగా నిర్ధారణము చేయఁబడె నని బహిరంగముగాఁ దెలిపిరి. తరువాత వారముదినముల కొక మతాచార్యుఁడు ధర్మాధికారులచే నియమింపఁబడి యామె యున్నకారాగృహమునకుఁ బోయి యాదినముననే యామె రుయూక్‌పురియందలి యంగళ్ళవాడవద్ద తగులఁబెట్టఁబడు నట్లు తీర్పుచేయఁబడె నని చెప్పెను. తనకు విధింపఁబడిన యాక్రూరమరణదండనవార్తను వినఁగానే ధైర్యమును గోలుపోయి యామె దీనముగా విలపించెనుగాని శీఘ్రముగానే మరల ధైర్యము నవలంబించి శాంతచిత్త యయ్యెను. ఆయుధపాణు లయినయెనిమిదివందల యింగ్లీషుభటు లామెను కాచి రాఁగా నామె వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోఁబడెను. ఆమె త్రోవపొడుగునను తనయాత్మ నీశ్వరసమర్పణము చేయుచు భక్తిపూర్వకముగా నొనర్చిన నిష్కళంకప్రార్థనలను విని చూడవచ్చినవా రనేకులు కంట తడిపెట్టి యేడువసాగిరి; ఆమె కశిక్ష

కలిగించుటలో సహకారు లయి యామె చావును జూచి సంతోషింప వలె నని బయలు దేఱినవారు సహిత మనేకులు గుండెలు పగిలి నడి దారినుండి వెనుకకు మరలిపోయిరి. ఆమె వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోఁ బడునప్పటికే నిర్దయు లయినమతాచార్యు లక్కడ కాష్ఠములను జేర్పించి చితి నమర్చి తమక్రూరకిరాతకృత్యమును నెఱవుటకు సంసిద్ధు లయి తమద్వేషాగ్నికి బలిపెట్టఁ దలచిన యానిర్దోషురాలి రాకను వేచి యుండిరి. దుఃఖకర మయిన తరువాతి క్రూరహింసాకర్మమును వెంచి చెప్పుట యుచితము కాదు. ఆమె చితిపయి కెక్కి, వెనుక వయిపున పాతిపెట్టఁబడిన నిలువుగుంజ కంటఁగట్టఁబడి నిలిచి, విస్పష్ట మయినకంఠస్వరముతో తనదోషములను మన్నింప నీశ్వరుని ప్రార్థించి, తనయెడల నపరాధు లయినవారి నందఱిని క్షమింప భగవంతుని వేఁడి, యీశ్వరేచ్ఛ నెఱవేఱును గాక యని పలికి యూరకుండెను. ఆమాటలు చెవినిఁ బడఁగానే యామె నపహసింప నిశ్చయించుకొని వచ్చినవారు సహిత మనేకులు కన్నుఁనీరుకార రోదనము చేయఁ జొచ్చిరి; ఆమె క్రూరవధను గన్నులారఁ జూచి సంతోషింపవలె నని వచ్చియున్నతా నాసనముల నలంకరించియున్న దయాశూన్యు లయిన మతాచార్యు లనేకు లచ్చట నిలువలేక బలివేదికను డిగ్గి వెడలిపోయి రఁట! మతపిశాచావేశపరవశు లయి దయాధర్మదూరు లయియుండు మతాచార్యకిరాతులను మించు ప్రత్యక్షరాక్షసులు లోకములో వేఱొక రుండఁజాలరు గదా! కాష్ఠమునకు నిప్పంటింపఁబడిన యల్పకాలము లోనే ప్రేతాగ్నులని చెప్పఁదగిన విరోధు లగు నింగ్లీషువారి క్రోధాగ్నికిని మతాచార్యుల ద్వేషాగ్నికిని ప్రజ్వలిత మయిన కాష్ఠాగ్నికిని నిర్మలచరిత యయినయాసాధ్వీమణియొక్క యనిత్యదేహ మాహుతి యయ్యెను. ఈక్రూరహత్య ముగియునప్పటికెల్ల నెల్లవారి మనస్సుల

లోను తాము దేవదూతను నిష్కారణముగాఁ జంపి పాపము కట్టు కొంటిమన్న విచారము కలిగెను. కొందఱామె దేహము దహింపఁ బడుటకు మాఱుగా తమ దేహములు దహింపఁబడిన మెఱుగనుండునని తలఁచిరి. మూఢవిశ్వాసములును మతోన్మాదమును మనుష్యుల మానుషత్వమును రూపుమాపి వారిచే నెటువంటి క్రూరకృత్యము లను జేయింపఁజాలవు? అటువంటి యమానుషశౌర్యమే యీ కాలము నందుఁ జూపఁబడిన పక్షమున శత్రువులు సహిత మామెను శ్లాఘించి పూజించి యుందురుగదా! ఈనరహత్య కొడిగట్టిన స్వదేశీయులైన మతాచార్యులకును పరదేశీయులైన యింగ్లీషు వారికిని నిది తీరనియప కీర్తిగా నున్నది. పాపకార్య మెప్పుడును జయప్రదముకాదు. స్వప్ర యోజనార్థముగాఁ దమపక్షము చేరినబర్గండీప్రభు వెనుక తిరుగుట చేతను క్షంతవ్యముగాని యీక్రూరహత్యవలనఁ గలిగినజనద్వేషము చేతను క్రమక్రమముగా నింగ్లీషువారు ఫ్రాన్సుదేశములోని తమ రాజ్యము నంతను నల్పావశిష్టముగాఁ గోలుపోయి స్వదేశమునకు మరల వలసినవా రయిరి. ఆకన్యకామణివలనఁ దా నంతమహోప కారము నొందియుఁ దనయుపకర్త్రి తన నిమిత్తమయి శత్రువులపా లయి సంవత్సరకాలము చెఱసాలయం దుండినప్పు డామెను విడిపించుట కయి ప్రయత్నింపక యుపేక్షించిన ఛార్లెస్ రాజును మిత్రద్రోహియు మహాపాపియు నని చెప్పవచ్చును. ఇట్లు ఛార్లెస్ రాజ్యలాభమును బొంది చిరకాలము పాలనము చేసినవాఁ డయ్యును మనశ్శాంతి లేక తుదకుఁ దనకొడుకే తనకు విషము పెట్టు నన్నభీతిచేత నాహారమును విసర్జించి పస్తుపడి కృతఘ్నున కర్హమయినయపాత్రపుచావే చచ్చెను. విమర్శయని పేరుపెట్టి న్యాయాధికారుల మని ధర్మస్థానమునఁ గూరు చుండి యన్యాయముగా నిరపరాధినికి మరణదండనము విధించిన

పాపము మనస్సులను బాధింపఁగా మతాచార్యసంఘము వారు 1456వ సంవత్సరమున మరల రీమ్సునగరమునందుఁ గూడి పునర్విమర్శ చేసి వెనుకటితీర్పును ద్రిప్పివేసి జోన్ నిరపరాధిని యని తీర్పు చెప్పిరి. దొంగలు పడినయాఱునెలలకు కుక్క మొఱిగిన దన్నట్లు నిర్దోషిణి చంపఁబడిన యిరువది యైదు సంవత్సరములకు గురుపీఠము వారు చేసిన తీర్పు నెంతని మెచ్చుకోవచ్చును! ఈసాధ్వియొక్క యత్యద్భుతకార్యములను వర్ణించుచుఁ దరువాత కవులు ప్రబంధములను జేసిరి; విద్వద్గాయకులు నాటకములను గీతములను రచించి యాడి పాడిరి; దేశమందంతటను బహుస్థలములయం దామెకు ప్రజలును ప్రభువులును ప్రతిరూపములను నిలిపిరి. రుయాన్‌పురమునం దామె యగ్నిలో నాహుతి చేయఁబడిన వేదికయందు సుందర మయినమందిరము కట్టఁబడి యామె గుణవర్ణనము శిలాక్షరములుగా నిగనిగలాడు పాలరాయి వయిని చిత్రింపఁబడెను.

Mrs. ELIZABETH FRY.

ఎలిజబెత్ ఫ్రైదొరసాని.

ఫ్రైదొరసాని 1780వ సంవత్సరము మెయినెల 21వ తేదిని ఇంగ్లండు దేశమునందు జనన మొందెను. ఆమెతండ్రిపేరు జాన్ గర్నీ; తల్లిపేరు కేథరైన్ బెల్. ఆమెతల్లిదండ్రు లిరువురును ధనసంపన్నము లయి సుప్రసిద్ధము లయినవంశములయందు జనియించినవారు. తండ్రి మహాధనసంపన్నుఁడు; తల్లి విద్యారూపగుణసంపన్నురాలు. ఎలిజబెత్తనునది పసితనములో జననీజనకు లీమెకుఁ బెట్టినకన్యకానామము; ఫ్రైయనునది వివాహబంధమువలనఁ గలిగిననామము. తల్లిదండ్రులకుఁ గలిగిన పండ్రెండుగురుబిడ్డలలో నీమె మూఁడవది ఈమెకు తోఁడఁబుట్టినవాండ్రు నలుగురును తోఁడఁబుట్టినపడుచు లేడుగురును నుండిరి. బాల్యమునం దీమె చుఱుకుఁదనమును సూక్ష్మబుద్ధియుఁ గలదియే యైనను విద్యయం దంతగా శ్రద్ధవహించి పేరుపొందినది కాదు. శైశవమునం దీమె పుష్పములయందును సృష్టివైచిత్ర్యముల యందును ప్రీతికలదయి, తల్లివెంట నుద్యానవనమునందుఁ దిరుగు

నప్పుడు వృక్షలతాదులయొక్కయు పుష్పపల్లవాదులయొక్కయు సౌందర్యమున కాశ్చర్యపడుచు డెందమునం దానందించుచుండెను. ఉత్తమప్రవర్తనము గలదియు విద్యావతియు నైనతల్లియొక్కసుగుణ సంపదనుబట్టి యీచిన్నది దయార్ద్రహృదయ యయి బీదలయొక్కయు వ్యాధిగ్రస్తులయొక్కయు నింట్లకుఁ బోయి యుపచారములచేతను మంచిమాటలచేతను వారి నాదరించుచు వచ్చెను. ఉగ్గుపాలనాటి నుండియు పరోపకారచింతను గఱపిన యీయుత్తమమాతను గోలు పోవలసినదురవస్థ పండ్రెండేండ్లయీడుననే యీబాలికకు సంభ వించెను. ఇట్లు 1792వ సంవత్సరమునందు మాతృమరణదుఃఖము సంభవించునప్పటికి తల్లికడుపునఁ బుట్టినపండ్రెండుగురిలో నగ్రసంతా నమునకు పదునేడేండ్లప్రాయమును కనిష్ఠసంతానమునకు రెండేండ్ల యీడును నుండెను. ఈమెతండ్రి తనబిడ్డలు మంచివారును సమర్థులును గావలె నన్నయభిలాషతో వారికి విద్యాబుద్ధులు నేర్పించుట యం దత్యంతశ్రద్ధ వహించుచుండెను. ఈమె చిత్రలేఖనమునందును సంగీతమునందును నాట్యమునందును మహాసమర్థురాలయ్యెను. ఈమెకంఠస్వరము కిన్నరస్వరమువలె నత్యంతమధురమై వినువారి వీనులకు విందు గొలుపుచుండెను. అశ్వారోహణమునందుసహిత మీమెకు నిరుపమాన మైనప్రవీణత కలిగి యుండెను. ఈమె తన యొక్క లిద్దఱివలె నంతచక్కనిది కాకపోయినను, పలుచని పొడవైన శరీరమును పట్టువలె మృదువైనదీర్ఘశిరోజములును కలకలలాడెడు నవ్వుమొగమును గలదై యెుత్తముమీఁద రూపవతి యనఁదగినదిగా నే యుండెను. ఈమె బాల్యావస్థలో తాను పట్టినపట్టేకాని యితరులు చెప్పినమాట వినకుండెడుస్వభావము కలదిగా నుండె నఁట! వెంకెవ ట్టని యాకాలములో నెల్లవారును భావించి గర్హించినయాగుణమే

పెద్దవెరిగినతరువాత సత్కార్యాచరణమునందలి నిర్నిరోధ మైనప్రీతి కగా మాఱి యీయామె కమూల్యగుణాలంకార మయి యెల్లవారలశ్లాఘనకును యోగ్య మయ్యెను. పదునాలుసంవత్సరములప్రాయముప్పుడీమెకు వచ్చిన యొకగొప్పవ్యాధివలననే యీయామెకు పరార్థపరత్వ మధిక మయినను, 1798వ సంవత్సరారంభమున వినఁదటస్థించిన యొకమతిగురువుయొక్క ధర్మోపన్యాసమువలన నీమె పునస్సృష్టియైనట్లు పూర్ణముగా మాఱిపోయెను. పదునేడేండ్లప్రాయమునందుండినయీయామె యప్పుడు తనగ్రామములోని పేదబిడ్డల విద్యాభివృద్ధినిమిత్తమయి యొకపాఠశాలను ప్రప్రథమమున నొక్కపేదబాలునితో నారంభించెను. ఆపాఠశాల దినదినాభివృద్ధి నొంది యల్పకాలములోనే పెద్దదయి, ఆమె వివాహానంతరమున పితృగృహమును విడిచి భర్తృగృహమునకుఁ బోవలసివచ్చునప్పటి కెనుబదియేడుగురు బాలురను బాలికలను గలది యయ్యెను. ఆపాఠశాలయందలిపిల్లలు విద్యాబుద్ధులయందు వృద్ధిఁ బొందుటయే కాక యీయామెయం దత్యంతానురాగము గలవారయి యీయామెవియోగమునకు తల్లిని విడువవలసిన బిడ్డలవలెఁ బరితపించిరి. అంత పెద్దపాఠశాల నన్యులసాహాయ్యమును గోరక యొక్కతెయు నామె యెట్లు సమర్థతతో నిర్వహింపఁ గలిగినదో యాశ్చర్యకరముగా నున్నది.

ఈమె తనకు పందొమ్మిదియేండ్లు నిండినతరువాత 1800వ సంవత్సరమునందు ఆగష్టునెల 19వ తేదిని జోసఫ్ ఫ్రై యను నాతనిని వరించి వివాహము చేసికొనెను. అతఁ డొక గొప్పవాణిజ్యసంఘమునందు భాగస్థుఁడుగా నుండెను. ఈవధూవరు లిరువురును పరస్పరానురాగము గలవారయి, శరీరములు వేరైనను మనస్సొక్కటియే యైన యైకమత్యముతోఁ గలసి మెలసి వర్తించుచుండిరి. భర్తయం దవ్యా

జానురాగము గలది యగుటచేత భార్య హృదయపూర్వకముగా భర్తకు విధేయురాలయి తదాజ్ఞాను సారముగా మెలఁగు చుండెను. భార్యయందు విశుద్ధ ప్రేమము గలవాఁ డగుటచేత భర్తయు భార్య మాట యం దాదరము గలవాఁ డయి యామెమనసు కనిపెట్టి యనుకూలుఁ డయి ప్రవర్తించు చుండెను. ఇట్లు ప్రతివిషయమునందును దంపతులమనస్సు లొక్కటి యయి యేకీభవించు చుండుటవలన గృహము నిరంతరసుఖదాయక మయి భూతలస్వర్గమువలె నుండెను. ఆమె గృహవ్యయములను గూర్చి సరియైన లెక్క లుంచి, భోజనవ్యయములు, వస్త్రములు, తోఁటకర్చులు, సేవకులజీతములు, ధర్మము మొదలయినవి వేఱువేఱుగా పద్దులు వ్రాయుచు నేమియు దుర్వ్యయము కాకుండ నాదాయవ్యయములను చక్కఁగా విమర్శించు చుండెను; సేవకులయం దనురాగము గలదయి వారిమనస్సులు నొప్పింపక వారివలన నేర్పుతోఁ బనులు గొనుచు వారి ప్రేమకుఁ బాత్రురాలయ్యెను. విద్యావతు లయినయువతులు భర్తల కడఁగి యుండరని యు గృహకృత్యములను నిర్వహింపఁ జాలరనియు ప్రలపించెడు మన యార్యావర్తములోని యపూర్వబుద్ధిమంతు లీకాంతామణియొక్క పవిత్ర చరిత్రమును జదివియైనను విదుషీ విదూషకులు గాక బుద్ధి తెచ్చుకొందురుగాక.

భర్తవలన నీమెకు పదునొకండుగురు బిడ్డలు పుట్టిరి. బిడ్డలయం దీమె యపార ప్రేమము గలదయి వారిసంరక్షణము నితరులకు విడిచిపెట్టక స్వయముగా తానే చేయుచు, కొంతయినను వచ్చువఱకును రాత్రిం దివములు వారి నెప్పుడు నేమఱక కంటికి ఱెప్పవలె సదా కాపాడుచుండెను. వారిలో నెవ్వరి కెంతచిన్నజబ్బు చేసినను వారి యల్పబాధను సహితము చూచి సహింపలేక శోకించుచు, కావలసిన

యుపచారములను పథ్యపానములను తానే చేయుచు, వారు స్వస్థపడు వఱకును మనశ్శాంతిలేక పరితపించుచుండును. పిల్లలును తల్లియెడల నపరిమితప్రేమ గలవారయి, తల్లి యొక్క నిమిషము తమకంటఁ బడకపోయిన పక్షమున మిన్ను విఱిగి మీఁదఁ బడినట్టు లేమియుఁ దోఁపక విచారగ్రస్తులయి యుండి దూరమునుండి యామె కంఠస్వరము వినఁబడఁగానే పట్టరాని యానందముతో నెదురుగా పరుగెత్తుకొనిపోయి తల్లిని కౌఁగిలించుకొనుచుందురు. ఇట్లీమె బిడ్డలయం దింత ప్రేమ చూపుచుండినను, పిల్లల నల్లరిచేయనీయక వారి నెల్లప్పుడును నాజ్ఞాబద్ధులను గానే యుంచుచుండెడిది. వారిని తనకిష్టములేని పనినుండి మరలించుటకయి యొక్క పరుషోక్తిసహితము నోటినుండి వెడలవలసినయక్కఱ లేక ప్రేమాస్పదము లయిన కన్నులనుండి వెలువడెడి యనంగీకారసూచకమైన యొక్క చురుకుచూపో భ్రూసంజ్ఞయో చాలి యుండును. ఇట్లు ప్రేమానుబంధముచేత బద్ధులయి యామె కాజ్ఞానువర్తులయి భయభక్తులు చూపుచు మెలఁగుచుండెడివా రొక్క బిడ్డలుమాత్రమే కారు, దాసదాసీజనులును ఆమె యెడల మాతృభక్తి కలవారయి, స్వకృత్యముల నణుమాత్రము నేమఱక, ఆమె యాజ్ఞల నతిక్రమింపక పరమవిధేయులయి శ్రద్ధాభక్తులతో జరుపుచుండెడివారు. ఆమె తనపరివారమును స్వకుటుంబములోనివారిని గానే భావించి ప్రేమించుచు, వారు ప్రమాదవశమునఁ జేసిన తప్పులను క్షమించుచు, వారిని దన బిడ్డలవలెనే యాదరించుచుండినను, వారిని మనసువచ్చినట్టు తిరుగనీయక యెప్పుడును తగిన కట్టుపాటులోనే యుంచుచుండెను. అందుచేత వారు తమ యజమానురాలి యెడల భక్తివిశ్వాసములు కలవారయి సర్వదా వినయవిధేయతలతో సేవించుచు, తమపనుల నత్యంతశ్రద్ధాళువులయి యుక్తకాలములలో

నిర్వహించుచు, ఆమె యాజ్ఞలనెల్ల శిరసావహించి హృదయపూర్వకముగాఁ జేయుచు, ఆమె నిమిత్తమయి యావశ్యకమైన యెడలఁ దమ ప్రాణములనైన సమర్పించుటకు సంసిద్ధులయి యుండవలె ననురాగము గలవారయి యుండెడివారు.

1813 వ సంవత్సరమునందు లండను నగరమునందలి 'న్యూగేట్'' (నూతనద్వారము) అను పేరుగల ప్రధాన కారాగృహములో నుంచఁబడియుండు స్త్రీలయొక్క దుస్థితినిగూర్చి శోచనీయములయిన కథలు ఫ్రైదొరసానియొక్క చెవి సోఁకెను. వారి దుఃఖకథలను విని యామె మనస్సునందు సంతాప మొంది తనసహోదరీతుల్యలయిన యా యభాగ్యురాండ్ర యొక్క దౌర్భాగ్యమును గొంతవఱకైనను దొలఁగించి వారిని మంచిస్థితికిఁ దెచ్చుట యెట్లు సాధ్యమగునా యని యామె తలపోయఁ జొచ్చెను. ఆ చెఱసాలలోని యిన్నూఱు ఘనగజముల వైశాల్యముగల నాలుగుచిన్నగదులలో మున్నూఱుగురు కారాబద్ధురాండ్రు వారివారి బిడ్డలతోడఁ గూడ నుంచఁబడిరి. వారిలోఁ గొంద ఱపరాధినులు; కొందఱు నిరపరాధినులు; కొందఱు విమర్శింపఁబడి దోషస్థాపనానంతరమున శిక్షింపఁబడినవారు; కొంద ఱింకను దోషనిర్ధారణము లేక విమర్శార్థము తేఁబడినవారు, కొందఱు నరహత్యాది ఘోరపాపముల కొడిగట్టిన కఠినచిత్తురాండ్రు; కొందఱు దారిద్ర్యదోషముచేత నల్పాహారవస్తుచౌర్యాదులకు లోఁబడవలసినవా రయిన పశ్చాత్తప్తచిత్తురాండ్రు. ఇట్టి నానావిధవిశేషగుణములవా రందఱు తారతమ్యవిభేదము లేక యేకసమూహముగా నక్కడఁ జేర్పఁబడియుండిరి. వారికిఁ బ్రొద్దు గడచుట కక్కడ పని యేమియు లేదు, వారు యుక్తముగా నడచుచున్నారో లేదో చూచుటకుఁ దగిన పయిపరామర్శయు లేదు; అందఱిపైని కారాగృహాధి

కారి యొకఁడును వానికి సహాయుఁడుగా బాలుఁ డయిన యాతని కొడు
కొకఁడును అధికారము చెల్లించుచుండిరి. వారిలోఁ బెక్కండ్రకు
మఱికిపేలికలును చింపిగుడ్డలును దక్క నంగములను గప్పుకొనుటకుఁ
దగినవస్త్రము లయినను లేవు వారు వంట చేసికొన్నను, భుజించినను,
వసించినను కూరుచున్నను, శయనించినను, మఱి యేమిచేసికొన్నను,
ఆనాలుగు చిన్నగదులలోనే చేయవలెను. వా రక్కడ సామాన్య
ముగా నొండొరులను తిట్టుకొనుచు, శపించుచు, అవాచ్యములు పలు
కుచు, అసహ్యము లయినపాటలు పాడుచు, కాలము గడుపుచుందురు.
కారాగృహమును సందర్శింప వచ్చినవా రెవ్వ రయిన నా మార్గమున
బోవఁ దటస్థించిన పక్షమున వా రందఱును గుంపుగా ద్వారముల
కడఁ జేరి 'ఆకలి' 'అన్నము' అని యఱచుచు, కడుపులు నోళ్ళు బాదు
కొనుచు, డబ్బు నిమిత్త మినుపకడ్డీల సందులలో నుండి చేతులు
చాచుచుందురు; వచ్చినపుణ్యాత్ములలో నెవ్వరయిన జాలిపడి చేతు
లలోఁ గాసు వీసము లేవి యయినఁ బెట్టినపక్షమున వానిని వెంటనే
చెఱసాలలోని కల్లంగడికిఁ బంపి మద్యము తెప్పించుకొని త్రాగు
చుందురు. వారి పరిభాషయం దన్న మనుమాటకు కల్లనియే
యర్థము. వారిలో సాహసికురాండ్రు కొందఱు ద్వారముల సమీప
మునకు వచ్చినవారి వస్తువులను చేతులు చాచి బలవంతముగా నూడఁ
బెఱికికొనుటయుఁ గలదు.

ఒకనాఁడు మాననీయు లయిన సుందరు లిద్దఱా కారాగార
మును జూడఁ బోయిరి. వారు కొంతసే పితర విషయములను గూర్చి
మాటాడిన తరువాత చెఱసాలలోని స్త్రీల స్థితి బాగుపఱుచుటను
గూర్చి ప్రస్తావన చేయఁగా కారాగృహాధికారి ,,వారు బాగుపడుట
యసాధ్యము. నామాట నమ్ముఁడు. వారు బాగుపడుటకు శక్యము

కానంత దుర్వృత్తిలోను పాపములోను మునిఁగి యున్నారు." అని గంభీరస్వరముతోఁ జెప్పెను. అప్పటి కారాగారాధిపతులు చిరకాలాగతాచారాపభ్రావమును బట్టి దయావిహీనహృదయు లయి, కారాబద్ధుల సంస్కారమును గూర్చి యెవ్వ రయిన ముచ్చటించినను వారి మాటల నాదరింపక వారిని తిరస్కారదృష్టితోఁ జూచి పరిహసించు నంతటికఠినదశకు వచ్చి యుండిరి. అప్పు డాసుందరులలోనుండి మృదుమధురస్వరముతో "దేవుఁడు తలఁచుకొన్నను వారు బాగుపడరా? వారు దేవుని శక్తికి మించి యున్నవా రని మీయభిప్రాయము కాదనుకొనెదను." అని యొకవాక్యము వెలువడెను. ఆమాట విని యులికిపడి యతఁ డావాక్యములు వచ్చినవంకకు దృష్టిపఱపి, దీర్ఘశిరోజములతోను దయారస మొలుకుచున్న శాంతముఖముతోను మహోత్సాహముచేతఁ బ్రజ్వరిల్లుచున్న వెలితళుకుఁగన్నుల తోను నిలుచుండి ధీరత్వము మూర్తీభవించిన ట్టున్న పొడవయిన సుందరవిగ్రహమును బొడగాంచి, క్షణకాల మేమి చెప్పుటకును తోఁచక యూరకుండి కడపట "నాయభిప్రాయ మది కాదు. ఈకారాగృహమునందు మతబోధచేయుట కయి నియమింపఁబడి యున్నమతాచార్యునకు వీరిని బాగుచేయుట యసాధ్య మయిన దని చెప్పుటతప్ప నా యభిప్రాయము వే ఱొకటి కాదు." అని తడఁబడుచుఁ బలికెను. పయి యట్లు పలికిన యామె మన ఫ్రైదొరసానియే యని దీనిం జదువు వారికి వేఱుగఁ దెలుపవలసిన యావశ్యక ముండదు కదా. ఆనాటి కా చెలికత్తె లిద్దఱును వారియొద్ద సెలవు గయికొని వెడలిపోయిరి. ఇట్లు వెంటఁబోయిన రెండవయామె ఫ్రైదొరసానియొక్క యక్కచెలియు టియు పరోపకారములయం దసమానదీక్ష వహించినవాఁడును నయిన సర్ ఫవెల్ బక్స్టన్‌దొరవారి సహోదరి యగు అనాబక్స్టన్ కన్య.

తరువాతఁ గొన్నిదినములకు ఫ్రైదొరసాని యొక్కతెయు నొంటిగా మరల కారాగృహమునకు వచ్చెను. ఆమె చేతిలో నప్పు డొక్క పుస్తక ముండెను. ఈసారి కారాగృహాధికారు లామె నెక్కువ గౌరవముతోఁ జూచి యాదరించిరి. వారి యాదరణకు సంతోషించి యామె కారాబద్ధురాం డ్రయి యున్న స్త్రీలలోఁ గొంతసేపు తన్నొంటిగా విడిచి వారితో మాటాడుట కంగీకరింపుఁ డని వారిని బాగుచేయఁ బ్రయత్నించుట నిష్ఫల మనియు, వారితో నొంటిగా నుండుట యపాయకర మనియు చెప్పి, కారాగృహాధికారియు మతాచార్యుఁడును ఇతర రాజపురుషులును ఆమె నిరుత్సాహపఱచి యామె యుద్యమమును వారింపఁ జూచిరి గాని వారిమాట లామె చెవులలో దూఱినవి కావు. ఆమాటలవలన నామె యెంతమాత్రమును భయపడక, భగవంతుఁడు తనకుఁ రక్షకుఁ డయి యుండఁగా నితరులవలనఁ దన కపాయము రాఁజాల దని పలుకుచు, కృతనిశ్చయురా లయి తన పట్టును విడువకుండెను. అంతటి దృఢమనస్కురా లయియున్న యామె ప్రార్థనలను త్రోసివేయఁ జాలక తుదకు, బందీశాలాధ్యక్షు లంగీకరింపవలసినవా రయిరి. ఎంత చెడి హీనదశయం దున్నవా రయినను తనకువలెనే నిత్యము లయినయాత్మలు గలవా రయి, అజ్ఞానాంధకారముచేతఁ గన్నుఁ గానక పాపపంకమునఁ బడినవా రయినను పశ్చాత్తాపావలంబనదండముచే మరల లేవఁ దగినవా రయి, అరివర్గపిశాచావేశము చేత మతిచెడి ధర్మముతోడి పోరాటమునకుఁ బూనినవా రయినను దయనీయు లయినయబలలే యయి, తన సోదరీతుల్య లయిన యీశ్వరపుత్రికలవద్దకుఁ బోవు నప్పు డాత్మసంరక్షణార్థముగా నామె కేమిసాధనములు కావలెను? ఈశ్వరభక్తియే యామెకు వజ్రకవచము, ప్రేమార్ద్రమైనపరిశుద్ధహృదయమే యామె కభేద్యఖేటము;

దయాధర్మాదులే యామె కమోఘాయుధములు. ఇటువంటి యప్రతి
హత సాధనములను సాయముగాఁ గొని యప్పు డామె నిర్భయముగా
కారాబద్ధురాండ్రయి యున్న యుదవతులయొద్దకు నడచెను. ఆమె
సమీపింపఁగానే యాయుదవతు లామెను జూచి యన్నమునకు డబ్బులు
డబ్బు లని యొక్కపెట్టున నఱవఁదొడఁగిరి వారి పరిభాషయం దన్న
మన్న పదమున కర్థమేమో యీవఱకే తెలుపఁబడినది. అప్పు డా కా
రాగారము మనుష్యనివాస మయిన మందిరము వలెఁ గాక యడవి
మృగములతో నిండియున్న గుహ వలెనే కానఁబడెను. ఆ కేకలలోను
సమ్మర్దములోను తా నావఱ కుపోద్ఘాతముగా వారికి బోధింపను ద్దేశించు
కొనివచ్చిన మాటలను మఱచిపోయెను గాని యామెధైర్యమును మా
త్రము విడిచిపెట్టక, తన చేతిలోనున్న బైబిలులోని నూతననిబంధనగ్రంథ
మును విప్పి, వారికిఁ జదివి వినిపింపఁ దలఁచుకొని వచ్చినభాగమును
దీసి, విస్పష్టమై మధుర మైనగంభీరస్వరముతో నుల్లములు పల్ల
వించునట్లు చదువఁదొడఁగెను. వారిలోఁ బలువుర కాయుత్తమగ్రంథ
మును వినుట యిదియే ప్రథమ మయి యుండును. ఆమె శ్రావ్య
నాదముతోఁ జదువుచున్నకొలఁది నంతకంత కాసందడి యడఁగి,
వారిలోఁ బలువురు హర్షపులకాంకితగాత్రలయి యావేదవాక్యముల
నత్యంతభక్తితోను శ్రద్ధతోను వినుచుండిరి. వారిలో చిరకాలాభ్యస్త
పాపకర్మబలము చేతఁ గఠినచిత్తలయి మృగప్రాయలయి యున్న
వారునహిత మావాక్యార్థమునం దాదరము చూపక పోయినను, తమ
మీఁది యవ్యాజప్రేమతో వచ్చి తమక్షేమము నే నిష్కళంకహృద
యముతోఁ గాంక్షించుచు తమయాత్మోజ్జీవనముకొఱకే మాటాడు
చున్న యాసాధ్వీమణియొక్క నిర్మలవాక్యామృతరసపానము చేత
మత్తిల్లి దేహములు పరవశములు కాఁగా సందడి మాని నిశ్శబ్దముగా.

నుండిరి. ఒకరిద్దఱింకను దమలోఁదాము మాటాడుకొనుచుండఁగా నత్యంతశ్రద్ధాళువయి వినుచుండిన యంగన యొకతె చేయెత్తి "మాటాడకుఁడు. ఈదేవతావాక్యములు వినఁబడకుండ సందడి చేయకుఁడు." అని హస్తసంజ్ఞతో వారిని వారించెను. ఆకారాగృహమంతయు నాసమయమున దుష్టాంగనల నెడఁబాసి పుణ్యాంగనలతో నిండినట్లును, రాక్షసస్త్రీలను వోనాడి దేవతాకాంతలను దెచ్చుకొన్నట్లును, అయ్యెను. ఆదివ్యవాక్యామృతరసప్రవాహముచేత ననేక కాంతల శిలాకఠినచిత్తములు కరఁగి నీరయ్యెను; అనేకకాంతల నేత్రములనుండి యానందబాష్పములు జాలుకట్టెను; అనేకకాంతల గాత్రములు గగురుపొడిచెను. ఆహా! సౌజన్యమునం దెంతటి యద్భుతశక్తి యున్నది! గ్రంథపఠన మయినతరువాత నామె బిడ్డలతల్లులను జూచి వారివలె తానును బిడ్డలతల్లి యగుటచేత బిడ్డలయెడల తల్లుల కెట్టివాత్సల్య ముండునో బిడ్డలసుఖమునిమిత్తము తల్లు లెంత తల్లడిల్లుదురో తా నెఱుఁగుదు ననియు, యుక్తాహారమును శుద్ధవాయువును దేహపరిశ్రమమును లేకపోవుటచేత కృశించి యున్నయాబిడ్డలను జూడఁగాఁ దనమనస్సు దహించుకొని పోవుచున్నదనియు, అసహాయులయి యున్నయాబిడ్డలను చక్కఁగా సంరక్షించి వారిని సన్మార్గమునకుఁ ద్రిప్పుట తల్లులకెల్ల ధర్మ మగుటచేత దుస్స్థితిలో నున్న యాబిడ్డలకొఱకయి చెఱసాలలోనే యొకపాఠశాల నుంచుట యుచితమనియు, నానావిధముల బోధించి పాఠశాల యుంచుటయం దిష్టము గలతల్లు లెల్లను చేతు లెత్తవలసినదని యడిగెను. కృపారసము వెలచల్లెడి యామెచల్లనిపలుకులవల్ల నుల్లములు కరఁగినవారయి కన్నులనుండి జొటజొట నీరుకారుచుండఁగా నొక్కసారిగా బిడ్డలతల్లులందఱును జేతు లెత్తిరి. కొంతకాలమున కాచెఱసాలలోని బిడ్డల

నిమిత్తమయి యొకపాఠశాల స్థాపింపఁబడినది. ఆపాఠశాల కుపాధ్యాయినిగా కారాబద్ధురాండ్రలోని యొకయువతి యచ్చటివా రందఱిచేతను కోరఁగొనఁబడినది. ఆయువతి తాను యుక్తప్రవర్తనము కలదయి యుండుటయే కాక పాఠశాలనుగూడ చక్కఁగా నిర్వహించినందునఁ బదునేనుమాసము లయినతరువాత పయియధికారు లాయువతిని క్షమించి విడుదల చేసిరి. ఆమె యాదినమునఁ గొన్నిగంటలకాలమక్కడఁ గడపి యింటికిఁ బోయెను. తత్కాలమునకు తమ తొంటి యవగుణములను విడిచి మంచితనము పూనినట్టు కనఁబడినను, ఆకారాబద్ధురాండ్రబుద్ధులు మాఱుటకు చిరకాలము పట్టినది.

ఫ్రైదొరసాని తనబిడ్డల సంరక్షణమునిమిత్తము విశేషకాలము గడపవలసిన దయినందున 1816 వ సంవత్సరమువఱకును వస్త్రహీనలయినవారికివస్త్రములు పంపుటయప్పుడప్పుడుపోయి బైబిలులోనిభాగములు చదివి వినిపించుట మొదలయినపనులు తప్ప చెఱసాలలోని స్త్రీలనిమిత్తమయి విశేషముగా నేమియుఁ జేయ లేకపోయెను ఆమె ప్రోత్సాహమువలన 1817 వ సంవత్సరమునందు న్యూగేట్ చెఱసాలలోని కారాబద్ధ లగుస్త్రీలస్థితిని బాగుపఱచునిమిత్తమయి యొక సమాజము స్థాపింపఁబడెను. ఆమె నిరంతరప్రయాసమువలన చెఱసాలలోని స్త్రీలలో నల్పకాలముననే యద్భుత మైనమార్పు గలిగెను. ఆమార్పున కాశ్చర్యపడి కారాగృహాధికారు లామెకు సర్వవిధములఁ సహాయు లయి యామె కర్తవ్యమని చెప్పినదానినెల్ల నంగీకరించి యామెకుఁ బ్రోత్సాహము కలిగించిరి. ఇట్లు చెప్పుటనుబట్టి యామె పూనిన ఘనకార్యము విశేషకష్ట మక్కఱలేక యనాయాసముగా నెఱవేఱిన దని దీనిం జదువువారు భ్రమపడఁగూడదు. లోకములో కష్టముల కోర్చి ధైర్యమును సహనమును నిరంతరోద్యమమును

పూనని సుఖపరాయత్తచిత్తులలో నెప్పుడు నెవ్వరును ఘనకార్యమును చేనిని జేసినవారు లేరు. బురదలో దిగి బాహులు నొప్పిపెట్ట దేహమునఁ జెమ్మటలుపట్ట ముక్కున నూర్పులుపుట్ట శ్రమపడినంగాని బురదకు వెలిచి పయినుండి పలుకువారివంచదారపలుకులచేత నెప్పుడును పంకమున దిగఁబడినబండి పైకి లేవదు. మంచిని జేయవలె నన్న పక్షమున స్వసుఖమును త్యజించి కష్టములకు సహించి యెడతెగనిపాటు పడవలెను. ఆ చెఱసాల ఘాతుకమృగబహుళమైనగుహవంటిదిగాని గృహమువంటిది కాదని పైని వర్ణింపఁబడినదికదా. అట్టియసహ్యస్థలము గొప్పవంశమునఁ బుట్టి యాబాల్యమును భోగముల ననుభవించుచు సుఖపడ మరిగిన మన ఫ్రైదొరసానివంటి పుష్పకోమలుల కెంత దుస్సహమయినదిగా నుండునో చెప్పుటకంటె నూహించుకొనుటయే సుకరము. కొంచెముకాలము చనినతరువాత నచ్చటివారి చేష్టలనుగూర్చి యామె యిట్లు వ్రాసెను.—“మాలోఁ గొందఱ మించుమించుగాఁ బ్రతిదినమును కారాశాలను జూచుటకయి పోయిన సమయములలో చెఱసాలయందలి స్త్రీ భాగములో నడచెడి దారుణములైనదుర్వ్యాపారములను జూచితిమి. పీకించుట, బాసలు చేయుట, జూదము లాడుట, పోట్లాడుట, దుర్భాషలాడుట, చెడుపాటలు పాడుట, గంతులువేయుట, పురుషవేషములు వేసికొని యల్లరి చేయుట, ఇట్టివే యనేకములు చెప్పను వినను దగినవి కావు. అందుచేత మేమది వయసువారిని వెంటఁబెట్టుకొనిపోవుట కర్హమయినతావు కాదని భావించితిమి.” ఆస్థల మామెకు రోఁత పుట్టింపక పోలేదు. అయినను మంచిని జేయవలె నన్నయుత్సాహముచేతను స్వాభావిక సౌజన్యముచేతను భగవత్ప్రీతికర కార్యతత్పరత్వముచేతను నాసాధ్వి సమస్తమునకు నోర్చుకొన్నది. ఇట్టిహేయస్థలావలోకమునకు సహించి

పదిమాసములు పనిచేసినపిమ్మట నామె మరల నిట్లు వ్రాయఁ గలిగెను.—

"మే మేర్పఱచినవిధు లెప్పుడో యరుదుగాఁ గాని సామాన్యముగా నతిక్రమింపఁ బడలేదు. వారు మేర మీఱక నియమించిన వ్యవస్థలోనే యుండిరి. వారు మాకు పరమవిధేయురాం డ్రయి వర్తించిరి. దయచూపుటతప్ప వేఱువిధముగా వారియెడల మే మెప్పుడును ప్రవర్తింపక పోయినను వారిలో నొక్కతె నాతో దండనాధికారియొద్దకు పోవుటకంటె నాయొద్దకు వచ్చుట కెక్కువ భయపడుచుండు మని చెప్పినది. ఈకాలములో మే మెప్పుడును ఏస్త్రీని శిక్షింపను లేదు; శిక్షింపఁ దలఁచుకోను లేదు. నేనుగాని నాసఖులుగాని విధించినశాసనముల నతిక్రమింపక యింత చక్కఁగా వను వర్తించుట క్రమశిక్షితము లయిన కుటుంబములలో సహిత మసాధ్యమని తలఁచెదను పనివిషయమున నన్నో వా రిరువదివేలదుస్తులను గుట్టిరి. ఈపనియంతయు చిన్నయంగడివాండ్రచే నియ్యఁబడిన దగుటచేత వాం డ్రిచ్చిన కూలి యత్యల్ప మయినది. ఇన్నివేలలో మూఁడు దుస్తులుతప్ప కనఁబడక పోయినవి లేవు. అవియు స్త్రీలలోపములవలన పోయినట్టు తోఁచదు. వారు ప్రతిమాసమును అఱువది మొదలుకొని నూఱువఱకును మేజోళ్ళ నల్లుదురు. వారు కొంచెముగా నూలు సహితము వడుకుదురు. వారియార్జనము మొత్తముమీఁద స్త్రీ యొక టెకు వారమునకు 18 పెన్సులు (రు 1-2-0) గిట్టుచున్నది. ఈసొమ్ము సాధారణముగా వారి యన్నవస్త్రములకు వ్యయపఱుపఁ బడును. ఇందు నిమిత్తము వారందఱును గలిసి నెలకు నాలుగు పౌనులు (రు60లు) ఇత్తురు; మేము సహాయద్రవ్యముగా నెనిమిది పౌనులు (రు 120) ఇత్తుము. ఈరెండు మొత్తములును గలిసి వారికి తగిన మంచివస్త్ర

ములకుఁ జాలియుండును. ఇంకొక ముఖ్యాంశము మతబోధవలన వారిలోఁ గలిగిన గొప్పలాభ మయి యున్నది. మేము ప్రతిదినమును రెండుసారులు వారికి బైబిలు చదువుచుందుము. వారిలో పలువురకు చదువు నేర్పితిమి కాని కొందఱుమాత్రమే స్వయముగా కొంచెము చదువుటకు శక్తులైనారు దానివలనఁ గలిగినఫల మత్యద్భుత మైనదిగా నున్నది. అంత యాదరముతో బైబిలును స్వీకరించుట యితరస్థలములలో నే నెచ్చటను జూడలేదు. వారిలోఁ బెక్కండ్ర కాపుస్తకమును, అందుఁ జెప్పఁబడిన మతరీతియు నీతియు, అపూర్వ ములుగా నున్నవి. తత్పఠనమువలన వారియాత్మలకుఁ గలిగిన ప్రయో జనము మిక్కిలి తృప్తికరముగా నున్నది. నే నప్పు డప్పుడుపోయి చదువ నుద్దేశించితి నని చెప్పినప్పుడు, నే నేదో గొప్ప సంతోషమును వారికిఁ గలుగఁ జేయఁబోవు చున్నట్టుగా వారు గుంపులు గుంపులుగా నావెంటఁ బడుచుందురు. ''

ఈమెయొక్క కృషివలనఁ దత్పూర్వము త్రాగుఁబోతు తన మునకును దైవదూషణమునకును సోమరితనమునకును దౌర్జన్యమునకును నిలయమైనకారాగృహ మిప్పుడు మద్యపానవర్జనమునకును దైవభక్తికిని కర్మశీలతకును సౌజన్యమునకును నివాస మయ్యెను, ఆశ్చర్యకర మైన యీమార్పునకు సంతోషించి ప్రభుత్వమువా రీమె చేసినయేర్పాటు లను బ్రిటానియా దేశములోని చెఱసాలలో నెల్ల నెలకొల్పిరి. అటు పిమ్మట నీ యేర్పాటులు యూరపుఖండమునం దంతట నవలంబింపఁ బడినవి. పైప్రదొరసాని బ్రిటానియా ద్వీపములలో నున్న చెఱసాల లనుమాత్రమే కాక, ఫ్రాన్సు జర్మనీ మొదలయిన దేశములకుఁ గూడఁ బోయి యచ్చటి ప్రధానము లైనకారాగృహములను పరీ క్షించి యందలి స్త్రీలస్థితిని బాగుచేయుట కయి బహువిధములఁ

గృషిచేసెను. ఇంతకుముందు చెఱసాలనుండి విడుదలనుబొందిన స్త్రీలు నీతిమాలినవారును జీవనాధారము లేనివారును నయి, స్వోదరపోషణార్థముగా పూర్వపరిచితములైన పాపములనే మరలఁ జేయువారగుచుండిరి. ఇప్పుడు చెఱసాలలోఁ దగినవృత్తులు నేర్పఁబడుటవలన విముక్తిఁ బడవలసినపడఁతు లావృత్తుల నవలంబించి పాటుపడి పాపము పొంతకుఁ బోక సుఖజీవనము చేయఁగలవారయిరి. పాపపాశముల నుండి విడివడి యిట్లుత్తమజీవనము చేయుటకు శక్తురాండ్రయిన స్త్రీలు తమకృతజ్ఞతను దెలుపుచు నామెకు లేఖలు వ్రాయుచుండిరి.

ఫ్రైదొరసాని చేసిన మంచికార్య మిది యొక్కటియే కాదు. ద్వీపాంతరవాసదండనము లొందినస్త్రీలను గొనిపోయెడి యోడల లోనికిఁబోయి చూచి యావఱకసౌఖ్యమునకును క్రూరత్వమునకును స్థానము లయి యుండినవానిని సౌఖ్యమునకును సదాదరణమునకును స్థానములనుగాఁ జేసెను. ఓడలలో నెక్కింపఁబడిన స్త్రీలను పశువులమందలను దోలినట్టుగా నొకగదిలోనికిఁ ద్రోయఁగా, వారచ్చట శాపములు పెట్టుచు, ఒట్లు పెట్టుకొనుచు, జగడములాడుచు, స్వీయ పాపకథల నేకరువుపెట్టుచు, అవాచ్యప్రసంగములు చేయుచు, అకార్యకరణముల కుపాయములు రోయుచు, ప్రొద్దు పుచ్చుచుండెడి వారు. ఆమె యట్టియోడలోనికిఁ బోయి బైబిలులోనియుత్తమ వాక్యములను వారికి చదివి వినిపించి హితబోధ చేయుచు, ఆ ప్రయాణములయందు వారికి ధర్మబోధ చేయఁబడిన యుపాధ్యాయినుల నేర్పాటు చేయుచు, అధికారులతో మాటాడి వారిని దయతోఁ జూచు నట్లుచేయుచు, గతిమాలిన దుర్మార్గగామినులగు నా కామినుల కెన్నివిధములనో మేలు చేసెను. ఆమె యున్మత్తశరణాలయములకును వైద్యశాలలకును బోవుచు రోగుల

సౌఖ్యముల కొఱ కెన్నిన్నివిధములనో పనిచేసెను. ఒకనాఁ డామె యొక యున్మత్తశరణాలయమునకుఁ బోయినప్పుడు గదిలో గడ్డిమీఁద పడిపొరలుచున్న యొక పిచ్చిది యామె మాట విని లేచి తన్నుఁ గట్టియున్న గొలు సీడ్చుకొనుచు నామె వెనుకకు వచ్చెను. ఆమె దయావిశిష్టము లయినచల్లనిచూపులతోఁ జూచుచు తన హస్తము నాపిచ్చిదాని కందియ్యఁగా నది ప్రేమతో ననేకపర్యాయము లాహస్తమును ముద్దుపెట్టుకొనెను. ఆమె క్రైస్తవవేదగ్రంథములను ధర్మార్థముగా బీదలకు పంచిపెట్టుచుండెను. నావికులకును సైనికులకును కారాబద్ధులకును బీదలకును పుస్తకనిలయములను బెట్టించెను. ఆమె లోకోపకారార్థముగా వచనరూపమునను పద్యరూపమునను బహుగ్రంథములను రచియించెను. ఎక్కడ దుఃఖ ముండినదో, ఎక్కడ దారిద్ర్యపీడ యుండినదో, ఎక్కడ నజ్ఞాన ముండినదో, అక్కడ నెల్ల దుఃఖోపశమనమునకై యామె యేదో పనిచేయ వెదకుచుండెను. విపత్తులో నున్నవా రెవ్వరును వామెవద్దకు వచ్చి యాశాభంగము నొంది వెడలిపోయినవారు లేరు. ఒకనాఁ డామె గుఱ్ఱపుబండిలో నెక్కి పోవుచుండఁగా దారినడుమ నొకచోట నొకబండివాఁడు తలగాయముతో తనబండిప్రక్కను పడియుండుట కంటఁబడెను. ఆమె తక్షణమే తన బండిని నిలిపి యాబండివానియొద్దకుఁ బోయి వాఁడు తనకడుపునఁ బుట్టినకుమారుఁ డయినట్టుగా వానితల గాయమునకు కట్టుకట్టి రక్తస్రావమును మాన్పి తరువాత బండి నెక్కి పోయెను. ఆమె రోగులకుపచారము చేయుటయందును గాయములకు కట్లుకట్టుటయందును గూడ మహాసమర్థురాలు. 'పరోపకారార్థమిదంశరీరం' మన్నట్టుగా నామె పరులనిమిత్తమే తానుజీవించుచున్నట్టుండెను. ఆమెపవిత్రచరిత్రము లోకమునకు పరోపకారమును బోధించు మహాకావ్యముగా నున్నది.

ఆమె యతిసుకుమార మయినదుర్బలశరీరము కలదిగా నుండె ననియు; భీరుస్వభావము కల దయి బాల్యమునం దెవ్వరైన గట్టిగా మాటాడినను కోపదృష్టితోఁ జూచినను బావు రని యేడ్చుచుండెడి దనియు, ఆమె చరిత్రమును వ్రాసినవారు చెప్పుచున్నారు. అట్టి సహజదుర్బల యయిన యీ యబలకు ధైర్యసాహసములతో నిట్టికార్యము నిర్వహింపఁ గలబల మెక్కడనుండి వచ్చె నదిని? ఈబలమంతయు నామెం మతాభినివేశమునుండియు నీశ్వరుని నుండియు వచ్చిన దనుటకు సందేహము లేదు. ఆమెకు మత మంతయు కార్యాచరణములలో నుండినదికాని క్రియాశూన్యము లయిన శుష్కవాక్యపరసములలో నుండినది కాదు. మతమున కెల్లను లోకజనకుఁ డయిన యీశ్వరునియందలి పితృభావము, ఈశ్వరసృష్టి లోనివా రగుటచేత సోదరు లయిన మానవుల యందలిభాతృభావము, ఈ రెండును ప్రధానములు. ఇందు మొదటిదాని వలన సర్వసుధర్మ మీశ్వరునియందు దృఢభక్తియుంచి సమస్తవిషయములలోను తదాజ్ఞ ననుసరించుట; రెండవదానివలన సర్వసుధర్మము స్వసుఖము నైనఁ బరిత్యజించి పరోపకారకరణమునందు వర్తించుట. ఈధర్మద్వయము నొకదానిని విడిచి యొకటి యుండునది కాదు. కావున రెండును నేక ధర్మమే యని చెప్ప నొప్పును. ఇదియే సర్వమతసార మయిన పరమ ధర్మము. దీని నొక సంస్కృతకవీశ్వరుఁ డీక్రిందిరీతిని జెప్పి యున్నాఁడు —

శ్లో. శ్లోకార్ధేన ప్రవక్ష్యామి యదుక్తం గ్రంథకోటిభిః
పరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనమ్.

గీ. గ్రంథకోటులచే నేది గఱపఁబడెనొ
దానిఁ బద్యార్థమునఁ జెప్పెదను వినుండి-

అడుగఁ బరోపకారంబు పుణ్యంబుకొఱకుఁ
బృథివిఁ బాపంబు కొఱ కన్యపీడనంబు.

ఆమె తాను బూనినమహాకార్య మీశ్వరాజ్ఞాయత్త మైనధర్మ మని యోచించెనే కాని పేరుకొఱకును ప్రసిద్ధికొఱకును గాదు. నిజ మైన మతధర్మము లేవో యెఱుఁగక పనికిమాలిన నోములతోను వ్రతములతోను ఉపవాసములతోను ఉప్పిడులతోను కాలక్షేపము చేయుచుండెడు మన దేశపుస్త్రీ లీసాధ్వీశిరోమణి వలెఁ బరోపకారపరాయణులు కాఁ బ్రయత్నింతురు గాక! ఈమె వలె నందఱును చెరసాలలను వైద్యశాలలను సంస్కరించువారు కాకపోవచ్చును. పుస్తకనిలయములను స్థాపించువారు కాకపోవచ్చును. కాని, మనఃపూర్వకముగా కృషిచేసినచో తమ్మును తమకుటుంబములను సంస్కరింపఁ గలవారును తమయిరుగుపొరుగువారిని ప్రేమించి వారికి తోడుపడఁ గలవారును కాకపోఁజాలరు. ప్రతి సత్కార్యానుష్ఠానమునందును కష్టము లుండును. బంగారమునకు మేలిమిని దెచ్చుట కయి దాని నగ్నిహోత్రములోఁ దప్తముచేయుట యావశ్యకమయినట్టే పరోపకారధూర్వహు లగుపుణ్యాత్ములకు మేలిమిని దెచ్చుట కయి కష్టము లావశ్యకము లని బుద్ధిమంతులు చెప్పుచున్నారు. తాను బైని వేసికొన్న ఘనకార్యవిషయముననే కాక సంసారవిషయమునను మన పైని దొరసానిగారికిఁ గష్టము లనేకములు వచ్చినవి. మొట్టమొదట 1808వ సంవత్సరమునందు కుటుంబమున కంతకు మూలాధారుఁ డైన యామె మామగారు కాలధర్మమునొందిరి తరువాత నామె ప్రియసహోదరి యొకతె మృతినొందెను. పిమ్మట నామె ముద్దులమనుమఁ డొకఁడు స్వర్గస్థుఁ డయ్యెను. అటుపిమ్మట కుమారుని రెండవకూఁతురు లోకాంతరగతురా లయ్యెను. ఆచిన్నది గతించిన పదునొకండవ దివము

లకే యాచిన్నదాని తండ్రియైన పెద్దకుమారుఁడు పరమపదము నొందెను. తండ్రిపోయిన యెనిమిది దినముల కాతనికూఁతు రింకొకతె పరలోకగత యయ్యెను. ఒకదానిపై నొకటిగా వచ్చెడి యిటువంటి కష్టకథలను పెంచి చెప్పుట సంతాపకర మగుటచే నీయాపత్పరంపరాకథనము నింతటితో విడిచి పెట్టెదను. ఒకదాని వెంట నొకటిగా వచ్చిన యీయాపత్పరంపరల వలన నామెమన స్సించుక చలించినను తోడనే నిశ్చలత వహించినందున సత్కార్యాచరణమునందలి ధైర్యోత్సాహము లించుకయు తగ్గక మఱింత పెంపుచెందినవి.

తాను బూనినపనికి దేనికి జనులలోఁ బేరు సంపాదింపవలెనన్న యపేక్షతో నామె చేయలేదనియు, తనపేరు బయలికి వచ్చుచున్నదని తెలిసికొన్నప్పు డామె దుఃఖితురా లయ్యెననియు, చరిత్రకారులు చెప్పిరను, లోకములో సత్కార్యదీక్ష వహించి పని చేయువారిపేరు ప్రసిద్ధికి రాక యడఁగిపోవుట యస్వాభావిక మగుటచేత ఫ్రైదొరసాని పేరును సర్వత్ర వ్యాపించి మంచివారి గౌరవాదరములకు పాత్ర మయ్యెను. ఉపకారచింతగలవా రనేకు లనేకస్థలములలో సంఘములుగాఁ జేరి యామెవలెఁ బుణ్యకార్యములు చేయుట కుద్యమింపఁ దొడఁగిరి. ధనాధికారసంపన్ను లైన ఘను లనేకు లామెను సందర్శించి యామెతో సంభాషించి కృతార్థత నొంద యత్నింపఁ గడఁగిరి. డెన్మార్కుదేశపు రాజును రాణియు నామెతో విందు గుడిచిరి. 1840 వ సంవత్సరమునందు శ్రీ విక్టోరియా మహారాజ్ఞిగారామెకు దర్శనమిచ్చి, చెల్సీనగరములోఁ బెట్టఁబడిన యనాధరక్షణశాలకు సహాయముగా నేఁబది పౌనుల (రు750ల) నొసఁగిరి. 1842 వ సంవత్సరమునందు ప్రష్యాదేశపురా జామె యింటికిఁ బోయి యామెతో సహపంక్తిని భుజించెను. ఆరాజు నెదుర్కొని గౌరవించినప్రస్తావనలో

నామె వ్రాసినదానిలోని కొన్ని పంక్తు లిచ్చటఁ బొందుపఱుప ననుజ్ఞ వేఁడుచున్నాను.—"నాభర్తగారును నేనును మాయల్లుండ్రులోను కుమారులలోను కొందఱితోఁ బోయి రాజా నెపుర్కాని, ఉచిత పీఠములతోను పుష్పములతోను చక్కఁగా నలంకరింపఁ బడియున్న మాసభాసదనమునకుఁ దోడితెచ్చితిమి. అచ్చట మే మాయనకు మాయెనమండ్రు కొమారితలను కోడండ్రను మాయేఁడుగురు కుమారులను పెద్ద పౌత్రుని నాసోదరీసోదరులను జూపితిమి ... ... ఆయన కటుతరువాత మేము మామనుమలలోను మనుమరాండ్రలోను ఇరువదియేవురను జూపితిమి." పెద్దకుటుంబ మగుట సత్కార్యానుష్ఠానమునకు ప్రతిబంధకమని కొంద ఱందురు. అది కల్లయని యీమె దృష్టాంతముచే నెఱుఁగవచ్చును మంచికార్యమునకు మన స్సెక్కడ నుండునో మార్గ మక్కడ నేర్పడును. ఆమె తన యవసానదశలో నీయర్థము వచ్చుమాటలు వ్రాసినది—"పదునేను సంవత్సరముల ప్రాయమప్పుడు నామనస్సు మారినది మొదలుకొని యారోగ్యదశలో నున్నను ఆమయదశలో నున్నను పగలైనను రాత్రియైనను నేను నిద్రనుండి లేవఁగానే దేవునికిఁ బ్రీతికరముగా నేను జేయవలసిన సేవ యేది యని మొట్టమొదట చింతింపకుండిన దెప్పుడును లేదని నమ్ముచున్నాను."—అఱువది యైదేండ్లు నిండినతరువాత 1845వ సంవత్సరము అక్టోబరునెల 12 వ తేదిని ఆమె తనస్థూలశరీరమును విడిచి కీర్తిశేషురాలయ్యెను. ఆమె యాత్మ సుఖముగా పరలోకమునం దీశ్వర సన్నిధానమునం దున్నను, ఆమె చేసిన సత్కార్యము లీలోకమున శాశ్వతముగా నిలిచి యనేకులను పరోపకారకృత్యములకు నిరంతరమును బురికొల్పుచున్నవి.

LADY JANE GREY.

లేడీ జేన్ గ్రే.

లేడీజేన్‌గ్రే జీవించినకాల మల్పమే యైనను, అంత యల్ప కాలము సుగుణము లన్నియు పూర్ణముగా వికాసము నొందుటకు

చాలినది కాకపోయినను, ఆయల్పకాలములోని యామెచరిత్రమే సజ్జనులస్తోత్రమునకు పాత్రమైనంత పవిత్రమైనదిగా నున్నది. ఆమె మితభాషిత్వమును, వినయమును, విశుద్ధహృదయమును, నిష్కలంక చరిత్రమును, సర్వజనశ్లాఘాపాత్రము లయినందున నామె కష్టములకు చింతపడనివారును దుర్మరణమునకు దుఃఖపడనివారును లేకుండిరి.

ఆమెతండ్రి నాల్గవయెడ్వర్డునకు దౌహిత్రుఁడయి యింగ్లండులోని పురాతనప్రసిద్ధకుటుంబములోఁ బుట్టినవాఁడయి హెన్రీగ్రే యనునామధేయము గల డార్సెట్టుప్రభువు; ఆమెతల్లి యింగ్లండు దేశాధిపతి యైన యేడవహెన్రీకూతురయి ఫ్రెంచిరాజునకు రాణి యయి భర్తృమరణానంతరమున సఫోల్కుప్రభువును పునర్వివాహము చేసికొన్న మేరీ యనునామెయొక్క జ్యేష్ఠపుత్రి యైన లేడీ ఫ్రాన్సెస్ బ్రాండన యనునామె. ఉభయపక్షములందు రాజబంధువు లైన యీ దంపతుల కీమె 1537వ సంవత్సరమునందు లీసెస్టరుమండలములోని బ్రాడ్‌గేటుపట్టణమున జనన మొందెను. పసితనమునందే యీచిన్నది విద్యయం దత్యంతాసక్తురాలుగా నుండెను; తల్లిదండ్రులును తమ కొమారితకు విద్య చెప్పించుటయం దత్యంతశ్రద్ధాళువు లయి యీమె నధికసమర్థురాలినిగాఁ జేయుటయం దతికుతూహలము గలవారుగా నుండిరి. అయినను వారు భయము చూపించఁగాని బాలికలు బాగు పడ రన్న నమ్మకముచేతనో మఱి యేహేతువుచేతనో కాని తమపుత్రిక యెడల నతికఠినముగాఁ బ్రవర్తించువారుగా నుండిరి. ఆమెకు మొదటఁ జిరకాలము పండితవర్యుఁడైన యెల్మరనునతఁ డుపాధ్యాయుఁడుగా నుండెను; కడపట మహావిద్వాంసుఁడును సుప్రసిద్ధుఁడును నైన రోజర్ ఆస్కామనునతఁడు విద్యాగురు వయ్యెను. ఆమె యద్భుతప్రతిభావిశేషమును విద్యాభిలాషయును శాంతస్వభావమును

సాధుభావమును జూచి యుపాధ్యాయు లిరువురును గూడ శిష్యురాలి యం దత్యంతవాత్సల్యము గలవారయి యుండిరి.

ఆమె తనతోడ సమానవయస్కుఁడయి యింగ్లండునకు రాజయిన యాఱవ యెడ్వర్డునకంటె సర్వవిధముల సమర్థతరురాలని యెల్లరచేఁ బరిగణింపఁబడు చుండెను. ఆమె కుట్టుపనియందు నిపుణురాలయి యనేకకళలయందు సమర్థత కలదిగా నుండెను; వీణాదివాద్యములయందు ప్రౌఢురాలగుటయే కాక మృదుమధురకంఠస్వరము కలదయి కర్ణరసాయనముగా గాత్రమున పాడుటయందును సాటిలేనిదిగా నుండెను. ఆమె స్వభాష యైనయింగ్లీషున సలక్షణముగా వ్రాయుటకును ప్రసంగించుటకును శక్తురాలగుటయే కాక ఫ్రెంచి, ఇటాలియన్, ల్యాటిన్, గ్రీకుభాషలలో ధారాళముగా మాటలాడుటకును వ్రాయుటకును నేర్చెను. ఇవి గాక హీబ్రూ, ఛాల్డి, అరబ్బీ భాషలయం దీమె తగుపాటిపాండిత్యము కలదయ్యెను. శైశవమునందే యిట్లన్ని భాషలయందు పాండిత్యము కలుగుట మహాశ్చర్యము. నిశ్చలచిత్తమును, అసాధారణగ్రహణ ధారణశక్తివి, బుద్ధిసూక్ష్మతను గలిగి యుండుటచేత దురవగాహము లయిన శాస్త్రవిషయములు సహిత మామెకు సులభము లయ్యెను. అందుచేత నామె పండితజనైకగ్రాహ్యము లయినయుద్విషయములనుగూర్చి నిపుణముగా ప్రసంగించుటకును వాదములు సలుపుటకును సమర్థురాలయి యెల్లవారల సద్భుతప్రమోదములపాలు చేయఁజొచ్చెను. సహజశరీరసౌందర్యమునకును పాండిత్యమునకును దోడ్పడి మెకు యోషిజ్జనామూల్యవిభూషణము లనఁదగినమార్దవమును నమ్రతయు సత్యసంధతయు సౌశీల్యమును శోభాతిశయమును గూర్చెడియలంకారములుగా నుండెను. ఈమెవిద్యాబుద్ధులు చూచి సంతోషించి యింగ్లండురాజయిన యెవి

మిదవహెన్రీ యీచిన్నదానిని పలుమారు రాచనగరునకు రప్పించి దయచూపి యాదరించుచుండెను.

ఈమెకుం గడపటగురువైన రోజర్ ఆస్కాముపండితుండు తన మిత్రునకొకనికి లేఖ వ్రాయుచు దానిలో జేన్‌గ్రేయొక్క సుగుణ సామర్థ్యములను బహువిధముల శ్లాఘించెను. అతండామె కెప్పు డుత్తరములు వ్రాసినను ల్యాటిన్‌భాషలో వ్రాయుచుండెను; ఆమెయు నాతని కాభాషలోనే ప్రత్యుత్తరములు వ్రాయుచుండెను. దీనినిబట్టి విచారింపఁగా నామెపాండిత్య మసమానమైనదనియు, ఈమెకు మించినదనియు స్పష్టపడుచున్నది. మన దేశమునందు సంస్కృత మెటువంటిదో, యీదేశమునందు ల్యాటిన్ గ్రీకు భాష లటువంటివి. అతఁడు 1550 వ సంవత్సరము శ్రావణమాసములో నొకనాఁడు డార్సెట్టుప్రభువుయొక్క నగరమునకుఁ బోయినప్పు డా కుటుంబమంతయు మృగయావిహారమునకు వెడలి యుండెను. జేన్‌గ్రే మాత్ర మింట నున్నదని విని యతఁడామెను సందర్శించుటకయి తన్మందిరమునకుఁ బోయెను ఆమె యప్పుడు గ్రీకుభాషలో ప్లాటో యనుతత్త్వశాస్త్రజ్ఞునిగ్రంథమును జదువుచుండెను. ఆమె యాభాష యందుఁగూడ నసమానపాండిత్యము గలదయి తత్త్వశాస్త్రవిషయ మునఁ బ్రసంగించుట చూచి, పదునాలుగేండ్లలోపలి వయస్సు గల యాబాలికయొక్క తెలివి కతఁ డత్యద్భుతపడెను. ఆమె గ్రీకుభాష యందుఁగూడ వ్రాయను జదువను నేర్చినదయి యాతని కాభాష లోనే లేఖలు వ్రాయుటకు వాగ్దానము చేసెను. అతఁడు తనసంతోష మును పట్టఁజాలక యింత పిన్నవయస్సులో నింత భాషాజ్ఞానమును శాస్త్రజ్ఞానమును నీవెట్లు సంపాదింపఁ గలిగితివని యడిగెను. ఆమె యిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను—"నేను మీతో సత్యమును జెప్పెదను.

అది విన్నప్పుడు మీ కొకవేళ నాశ్చర్యము గలుగవచ్చును. నా కీశ్వరుఁడు దయచేసిన గొప్పమేళ్ళలో నొకటి కఠినులయిన జననీజనకులను దయామయుఁ డయిన యుపాధ్యాయునిఁ బ్రసాదించుటయై యున్నది. నేను నాతల్లియొద్దఁగాని తండ్రియొద్దఁగాని యున్నప్పుడు నేను మాటాడవలసినను మానినను వహింపవలసినను కూర్చుండవలసినను నిలుచుండవలసినను నడవవలసినను తినవలసినను త్రాగవలసినను సంతోషింపవలసినను దుఃఖింపవలసినను కుట్టవలసినను క్రీడింపవలసినను నృత్యము చేయవలసినను మఱి యేపని చేయవలసినను దేవుఁడు తనసృష్టి నెంత క్రమముగాను నిర్దుష్టముగాను జేసెనో యంత క్రమముగాను నిర్దుష్టముగాను నేను జేయవలసి యుండును. అట్లు కాక నే నేవిషయమున నేమాత్రము వ్యతిక్రమముగా నడిచినను పరిహాసములతోను పరుషవచనములతోను కొన్నివేళల గిల్లులతోను తాడనములతోను పీడనములతోను నాతల్లిదండ్రులయెడల నాకుఁగల గౌరవమును బట్టి నేను జెప్ప నొల్లని యితరదండనములతోను నేను బాధింపఁబడుచుందును. ఆదుస్సహబాధచేత నామనస్సు చెదరుచుండుటనుబట్టి నా గురువైన ఎల్మరుగారివద్దకుఁ బోవలసిననిమిషము వచ్చువఱకును నేను నరకములో నున్నట్లు భావించుచుందును. ఆయన మిక్కిలి శాంతముగాను చదువునం దెంతో యభిరుచి కలుగునట్లుగాను బోధించుటచేత నే నాయనయొద్ద నుండుకాల మంతయు క్షణములోఁ గడచిపోయినట్లు తలంతును. ఆయనను విడిచి వెడలిపోవలసివచ్చినప్పుడు నాస్వాంతము దుఃఖాక్రాంత మగును. నేను చదువు తప్ప మఱి యేయితర కార్యమును జేయవలసినను, అది నాకు దుఃఖకరముగాను భయంకరముగాను పీడాకరముగాను నుండును. ఈప్రకారముగా నాకు పుస్తకములే సంతోషదాయకములుగాను దినదినాధికసుఖప్రదములుగాను

నుండుటనుబట్టి చూడఁగా నా కితరవినోదము లన్నియు వ్యర్థములుగాను పీడలుగాను పొడకట్టును."

ఆమెయొక్క సుగుణగౌరవమును విద్యావిశారదత్వమును తల్లిదండ్రులు చూచి యానందింప లేక పోయినను, ఆమెతోడిపరిచితి భాగ్యము కలిగినగుణగ్రహణపారీణు లందఱును ఆమె శక్తిసామర్థ్యములను గుణసంపత్తిని మెచ్చుకొని పొగడుచుండిరి. ఇతరుల స్తుతుల చేత నామె లేశమైనను గర్వమును బొందక మఱింత వినయవతిగాను సౌశీల్యవంతురాలుగాను అయ్యెను.

మతవిషయమున నీమె రోమనుకైస్తవధర్మములకు విరోధము లయిన ప్రొటెస్టాంటు మతసిద్ధాంతములయందు దృఢవిశ్వాసము గలదయి తన్మతావలంబురా లయ్యెను. ఆమెయొక్క చిత్తౌన్నత్యము మిక్కిలి ప్రకాశించినది యీమతధర్మావలంబనమునందే. ఆమె చక్కఁగా నాలోచించి సత్యము లనియు నందుచేత నవశ్యానుష్ఠేయము లనియు హృదయపూర్వకముగా నిశ్చయించుకొన్నధర్మములనుండి బహుమానములుగాని బాధలుగాని బ్రతుకుగాని చావుగాని యామె నణుమాత్రమును మరలింపఁ గలిగినవి కావు. ఈసత్యము ముందుముం దీమెచరిత్రమువలనఁ దెలియవచ్చును.

ఇంగ్లండురా జయినయేనిమిదవహెన్రీకి ముగ్గురుబిడ్డ లుండిరి. వారిలో మేరీ, ఎలిజబెత్తు, అనువా రిరువురుపుత్రికలు; కడపటివాఁ డయిన యెడ్వర్డనుబాలుఁడు పుత్రుఁడు. అతఁడు తనయనంతరమున మొట్టమొదట కుమారుఁ డయిన యెడ్వర్డు రాజ్యమునకు రావలయు ననియు, తరువాత మేరీయును, అటుతరువాత నెలిజబెత్తును, తదనంతరమునఁ దనమేనకోడలును, లేడీజేన్ గ్రే తల్లియు నగుఫ్రాన్సెస్ బ్రాండనును రాజ్యమునకు రావలయు ననియు మరణశాసనమును

వ్రాసి, తనకుమారునికి యుక్తవయస్సు వచ్చువఱకును రాజ్యపాలనము చేయుటకు పదునాలుగురను కార్యనిర్వాహకులనుగా నియమించెను. ఆపదునాలుగురిలో నార్తంబర్లాండుప్రభు వొకఁడుగా నుండెను అతఁడు తంత్రముల వలనను సామర్థ్యమువలనను తక్కిన వారి నందఱికిని మించి తానే సర్వాధికారి యయినట్లుగా యథేచ్ఛముగా రాజ్యకార్యములను నిర్వహించుచు మహాబలవంతుఁ డయ్యెను. ఇట్లు జరుగుచుండఁగా నతని యధికారమునకు భంగము కలిగించు వైపరీత్య మొకటి సంభవించునట్లు కానఁబడెను. ఎవని పేరిట నీప్రభువు రాజ్యపాలనము చేయుచుండెనో బాలుఁ డైనయాఱవయెడ్వర్డు దీర్ఘవ్యాధిబాధితుఁ డయి యుండెను రాజు మృతుఁ డయ్యెడు పక్షమునఁ దనయధికారము పోవుటయేకాక తన కపాయము సహితము రావచ్చునని యతఁ డెఱిఁగెను. అందుచేత రోమనుమతావలంబిని యయినమేరీని రాజ్యమునకు రాకుండఁ జేయుటకును తన యధికారమునకు భంగము రాకుండ నిలుపుకొనుటకును దగినయుపాయ మొకటి యాలోచించి యుపాయబహుళ మయినకుతంత్రము నొకదానిని నడప నుద్యమించెను. ఈదురాలోచనము మనస్సునందుఁ బెట్టుకొని యతఁడు ముందుగా డార్సెట్టు ప్రభువుతో బాంధవ్యము గలిగించుకొనుటకు యత్నించి, ఆతని పెద్దకూఁతు రయిన లేడీజేన్‌గ్రేను తన నాలవకుమారుఁ డయిన గిల్ఫోర్డుడడ్లి యనునతని కిచ్చి వివాహము చేయునట్లు డార్సెట్టుప్రభువును ప్రార్థించెను. ఇప్పుడు సఫోకు ప్రభువుగాఁ జేయఁబడిన యాడార్సెట్టుప్రభు వాతని మాయోపాయమును దెలిసికో లేక దుర్బలమనస్కుఁ డగుటచేతఁ దన కొమారిత నాతని కొడుకున కిచ్చి పెండ్లి చేయుట కొడఁబడెను. 1553 వ సంవత్సరము జ్యేష్ఠమాసములో వారివివాహము నడచెను. వరుఁడు దృఢ

కాయుఁడును రూపవంతుఁడును సాధుహృదయుఁడును సద్వర్తనుఁడును నయినందున వధువున కనర్హుఁ డని చెప్పఁదగినవాఁడు కాఁడు. ఈ వివాహము మహావైభవముతో నడచెను. రా జయినయాతని యొద్ద క్రీడాపతులకు గొప్పకట్నములను బంపి, వధువునకు మూల్యము లయిన వివాహవస్త్రముల నిచ్చెను. రా జపాయకర మయినవ్యాధిలో నుండఁగా నిటువంటి వేడుకలు జరుగుట ప్రజల కెవ్వరికిని సమ్మతము కాకుండెను.

నార్తంబర్లాండు ప్రభు విట్లీ కార్యమును నిర్వహించి తరువాతి కార్యమును కొనసాగించుట కుపక్రమించెను. ఆఱవ యెడ్వర్డు వ్యాధిబాధితుఁ డయి దుర్బలచిత్తుఁ డయి తన చేతిలో నుండుటచేత నాతఁడు మెల్లగా రాజును సమీపించి, ఆతనివ్యాధిని గూర్చి పరితపించి, ఆతనికి మఱియొకవిధ మగుట తటస్థించెడు పక్షమున తండ్రి మరణశాసనమును బట్టి రాజ్యము మేరీయధీన మగు ననియు, అట్లయ్యెడు పక్షమున మేరీ రోమీయమతావలంబకురా లగుటచేత దేశమునకు మితిమీరినయనర్థములు మూడు ననియు, ఎలిజబెత్తును గూడ రాజ్యమున కనర్హురాలినిగాఁ జేయక మేరీని మాత్రము తొలగించుట సాధ్యము కా దనియు, వారిరువురును సవతియప్పలు గాని యేకగర్భజనితలు కార ననియు, రాజు మరణశాసనమును బట్టి విధించినను ప్రభుప్రతినిధిసంఘముల వారిరువురిచేతను వా రధర్మసంతతిగా నిర్ధారణము చేయఁబడినందునఁ ప్రజ లట్టి యధర్మసంతతి రాజ్యమునకు వచ్చుట కంగీకరింపఁ జాల రనియు, తండ్రియొక్క మరణశాసనమును బట్టి తరువాత రాజ్యమునకు రావలసిన లేడీ జేన్‌గ్రేయొక్క తల్లియొక్క తెయే యనియు, లేడీ జేన్ గ్రే విద్యచేతను బుద్ధిచేతను గుణసంపదచేతను సామర్థ్యముచేతను సర్వవిధములచేతను రాజ్యమున

కర్తృరా లగుటచేత నామెను రాణినిగా నియమించుట సర్వజన సమ్మతముగా నుండు ననియు బోధించి, రాజు మనస్సును త్రిప్పి వేసెను. ఇది లేడీ జేన్ గ్రే రాణి యయినపక్షమునఁ దన కొడుకు రా జగునని యు, అప్పుడు తా నిప్పటివలెనే యధికారమును నిరపాయముగాఁ జెల్లించవచ్చు ననియు, స్వప్రయోజన పరత్వముతోఁ బన్నిన కుతంత్రమే కాని ప్రజాక్షేమ మును గోరి పారమార్థికబుద్ధితో నాలోచించిన సదుపాయము కాదు. ఎడ్వర్డు దూరాలోచన లేని చిన్నవయసువాఁ డగుటచేతను, మరణ మంతకంత కాసన్న మగుటచే దుర్బలమనస్కుఁ డగుటచేతను, తన బాల్యస్నేహితురాలును యోగ్యురాలును నయిన లేడీ జేన్ గ్రే యందుఁ గల ప్రేమాతిశయము చేతను, రాజు నార్తంబర్లాండు ప్రభువు యొక్క మాయలోఁ బడి యాతఁ డుపదేశించినట్లు మరణశాసనమును వ్రాసెను. తరువాత శీఘ్రకాలములోనే యెడ్వర్డు రాజు తన పదు నాఱవయేట తండ్రిపోయిన యేడుసంవత్సరములకు గ్రీనిచ్ నగరము నందు పరమపదప్రాప్తుఁ డయ్యెను. ఆతని మరణమునకు ముందవసాన దశలో సోదరునిఁ జూచుటకయి రప్పించు మిషమీఁద నాతని నక్కల నిద్దఱిని రప్పించి వారిని తనయధీనము చేసికొనవలె నని నార్తంబరు లాండు ప్రభు వొకకపటనాటకమును గల్పించెను గాని యాపన్న గడలో నతఁడు సఫలమనోరథుఁడు కాలేదు. మిత్రు లాతని కుతం త్రమును వారికి ముందుగాఁ దెలిపినందున నారాజతనయ లిద్దఱును నతఁడు పన్నిన వలలోఁ బడక తప్పించుకొని మరలి సురక్షిత మైన స్థలము చేరిరి. అతఁ డిట్లు విఫలమనోరథుఁ డయినను తనపూనికను విడువక సఫోకుప్రభువు మొదలయిన ప్రభువులను వెంటఁగొని తిన్నఁగా సయన్ మందిరమున నున్న లేడీ జేన్ గ్రే వద్దకుఁ బోయి వినయవిధే

యతలతో నామెకు రాణికి నడపవలసిన మర్యాదలను నడపి యామెను సందర్శించెను. పెనిమిటితోటి సహవాససౌఖ్యము ననుభవించుచుఁ బెండ్లియయినప్పటినుండియు నామె యక్కడ నివసించు చుండెను. ఈ దంపతు లన్యోన్యానురాగము గలవారయి సుఖముగా కాలము గడపు చుండిరి. ఆమె యొంటిగా నున్నప్పుడెల్ల విద్యావ్యాసంగముతో కాలము గడపుచు సద్గ్రంథములను జదివి యానందించు చుండెను. అంతేకాని యిహలోకసంబంధము లయిన దురాశ లేవియు నామెమనస్సునఁ జొరలేదు. తనమామగారు పన్నుచుండిన కపట తంత్రము లామె కెంతమాత్రము నావఱకుఁ దెలియనే తెలియవు. ఎడ్వర్డుయొక్క మరణానంతరమున నార్తంబరులాండు ప్రభువు వచ్చి రాజమరణశాసనముబట్టి యామె రాణి యయినదని చెప్పఁగానే యామె బిగ్గరగా నేడ్చి మూర్ఛిల్లెనఁట! మూర్ఛ తెలిసినతరువాత సహిత మామె యెంతమాత్రము నామోదింపక చాలసేపు విచారగ్రస్తురాలయి యుండి తనకు సింహాసన మక్కఱలేదని నిరాకరించెను. మామగారెన్నివిధములఁ బ్రార్థించినను తానాతని ప్రార్థన నంగీకరింపక, జన్మస్వాతంత్ర్యమునుబట్టి న్యాయముగా రాజపుత్రికల సొత్తు కావలసినరాజ్యము నితరు లపహరింపఁ జూచుట యధర్మమనియు, అట్టి యధర్మవృత్తికిఁ దా నొడఁబడఁజాల ననియు, దృఢచిత్తముతోఁ బలికి, తనబంధువులు చెప్పినయుక్తుల కన్నిటికిని తగిన సమాధానములు చెప్పి, తన్ను బాధింపక తానప్పు డున్న స్థితితోఁ దృప్తినొంది సుఖించునట్లు తన్ను విడిచి పెట్టుఁడని వారిని దీనముగా వేఁడుకొనెను. నిఖ్యాంకుని ప్రేరణముచేతఁ దనతండ్రి వచ్చి యెన్నియో విధముల బతిమాలినను మనస్సు చలింపనీక యామె దృఢచిత్తురాలయి తన పూనికను విడువకుండెను. అంతట నామెతల్లి వచ్చి పూజ

నీయు లైన యిందఱాప్తులు చెప్పు చున్నప్పు డపమార్గపుపట్టు పట్టుట న్యాయము కాదనియు, బంధుహితముఁ గోరి చెప్పెడు తనబుద్ధి విన వలసిన దనియు, బోధించెను. ఇంతవఱకును నాజ్ఞాపించుచుండెడు జననీ జనకులు ప్రార్థించుచుండఁగా, సదా తదాజ్ఞాబద్ధురా లయి నడవ నలవాటుపడినయామె యేమి చెప్పుటకును తోఁచని దయి వారిమాట కెదురాడ నేఱని డోలాందోళితచిత్తయయి యూరకుండెను. అట్టి సమయమునం దామె ప్రాణపద మైన ప్రియభర్త దాపునఁ జేరి తన ప్రార్థన మంగీకరింప వలసినదని వినయపూర్వకముగా కడసారి వేఁడుకొనెను. ప్రాణాధికునిగా భావించి యాతనితోడిదే లోకమని యవ్యాజప్రేమతో సేవించుచున్న ప్రాణవల్లభుఁడువచ్చి దైన్యరస ముట్టిపడ వేఁడుకొన్నప్పు డాతనిమాట కెదురుచెప్పలేక యామె యెట్లో యొడఁబడెనుగాని యప్పుడు సహితము సంతోష పడుటకు మాఱుగాఁ దన యవస్థకు దుఃఖింపఁ జొచ్చెను. ఇంతనిర్బంధ పెట్టి బలాత్కారముగాఁ బడసినయంగీకార మనర్థదాయక మయి దుఃఖముగా ముగియు నని తెలుపునట్లుగా నప్పు డామె కన్నులనుండి బాష్పధారలు వెలువడి వెల్లువలుగట్ట నామె పయివంకఁ జూచి "దయాసముద్రుఁడ వైన యో యీశ్వరుఁడా! ఈస్వామ్యము నిజముగా నాదే యయిన పక్షమున నీమహిమయుఁ బ్రజాక్షేమమును వృద్ధియగునట్లుగా పరిపాలించుటకు నాకు శక్తినిమ్ము" అని ప్రార్థించెను. 1553వ సంవత్సరము జూలై నెల 10 వ తేదిని లేడిజేన్‌గ్రే పట్టాభిషేకమహోత్సవ నిమిత్తము లండన్ నగరమునందలి కోటలోని కొకసుందర మైనపడవలోఁ గొనిపోఁబడెను. అప్పు డామెవెంట మామగా రగు నార్తంబర్లాండు ప్రభువును తండ్రియగు సఫోకు ప్రభువును బోయిరి. *అంత నచ్చట పట్టాభిషేకోత్సవము నడచెనుగాని యీక్రొత్త రాణియే యుత్సాహ

వంతురాలు గాక కన్నులు వాచునట్లుగా నేడ్చు చుండెను. ఒక్క లండనునగరమునందుఁ దక్క రాష్ట్రమునం దంతటను ప్రజ లందఱును లేడీ జేన్‌గ్రేకుఁ బ్రతికూలురయి మేరీ కనుకూలురుగా నుండిరి. లండన్ నగరమునందు సహితము ప్రజ లీమె పట్టాభిషేకసమయమునం దుత్సాహమును సంతోషమును గనఁబఱుపలేదు.

మేరీ రోమీయమతస్థురా లగుటచే నామె రాజ్యభారమును వహించుటయం దంత యిష్టము లేనివారుగా నున్నను, నార్తంబరు లాండు ప్రభువుయొక్క దుష్పరిపాలనమును బట్టి ప్రజ లాతనిని ద్వేషించువారయి జేన్‌గ్రేయొక్క ప్రభుత్వమునం దాదరము లేని వారుగా నుండిరి. ఇది యిట్లుండఁగా మేరీ తాను రాణి యైనప్పుడు మతభేదమును బాటింపక సర్వజనక్షేమకరముగాఁ దాను బూర్వరాజ శాసనములను మన్నించుచు సత్పరిపాలనము చేసెద నని వాగ్దానము చేసెను. అందుచేతఁ బ్రజలు సంతుష్టులయి మతభేదమును మఱచి న్యాయముగాఁ దండ్రిరాజ్యమునకు వచ్చుట కర్హురాలైన మేరీ యొక్క పక్ష మవలంబించి యామెకు సహాయులు గాఁ దొడఁగిరి. లేడీ జేన్‌గ్రేయొక్క యధికారమును గాపాడుట కయి యుంచఁబడిన సేనలు సహితము సేనాధిపతులచేఁ గొనిపోఁబడి మేరీపక్షమునఁ జేరఁ జొచ్చెను. అప్పు డేమిచేయుటకును తోఁచనివాఁ డయి నార్తంబరు లాండు ప్రభువు కొంత సేనతో మేరీ మీఁదికి దండు వెడలెను గాని తన నమ్మినభృత్యులే తన్ను విడిచి శత్రుపక్షమునఁ జేరుటచేత నిరాశుఁ డయి తానును మేరీయొక్క ప్రభుత్వమున కామోదించిన రాజభక్తుని వలె నటించి "కాంబ్రిడ్జిపురముయొక్క యంగళ్ళవాడలో బహిరంగ ముగా "దేవుఁడు మేరీరాణిని రక్షించును గాక !" యని ఘోషించెను. జేన్‌గ్రేయొక్క తండ్రి యగు సఫోకు ప్రభువును వియ్యంకుఁడు చూపిన

మార్గమునే యనుసరించి తానును మేరీ రాజ్యభారము వహించుట నభినందించెను. ఈప్రకారముగా జేన్‌గ్రేరాజ్ఞిగా ఘోషింపఁబడిన పదియవనాఁడు సఫోకుప్రభువు తన కొమారితయొద్దకుఁ బోయి "నీవు రాణివేషమును విడిచి యింతటినుండి భృత్యవేషముతోఁ దృప్తినొంది యుండవలయు" నని యాకస్మికముగాఁ జెప్పెను. ఆమాట కామె యణుమాత్రము నంచలింపక నిర్వికారచిత్తయై "నేనీవేషమును ధరించిన నాఁటికంటె నెక్కువ సంతోషముతో నిప్పు డీదాని దీసివేసెదను. నాజననీజనకు లైనమీ రిరువురును నాజ్ఞాపించినందునఁగాని లేనియెడల నే నీవేషము నెప్పుడును ధరించి యుండను. ఈశుభవార్త నాకెంతో సంతోషకరముగా నున్నది." అని పలికి తత్క్షణమే తనపూర్వవస్త్రములను దాల్చెను. లండన్ దుర్గమున కధికారిగా నున్న యామె తండ్రియే యప్పుడు మేరీయొక్క ప్రవేశోత్సవమున కయి కోటతలుపులు తెఱపించెను. అందుచేతఁ గోటలో పట్టబద్ధురాలుగాఁ బ్రవేశించిన లేడీ జేన్ గ్రే యిప్పు డాకోటలోనె పతితోడఁ గూడ కారాబద్ధురాలగుట తటస్థించెను.

మేరీ సింహాసన మధిరోహించిన మఱునాఁడే రాణిపేరిట లేడీ జేన్ గ్రే మామగా రైన నార్తంబరులాండుప్రభు వాతనిగర్భశత్రువయిన అరండల్ ప్రభువుచేత పట్టుకోఁబడెను. సాధారణముగా క్రూరులును భీరువులు నయినవా రందఱును ప్రాణములకు భయపడునట్లే యతఁడును భయపడి యంత్యదశయం దతిదీనముగా ప్రాణరక్షణార్థము ప్రార్థించెనుగాని యాతని యాప్రతిరోధ మైనయపరాధమును వినాశకర మైనదురాశయు దయకుసహిత మతని ననర్హుని గాఁ జేసినందున నతఁడును మఱియిద్దఱును ప్రాణాంతదండమును బొందవలసి

సవారయిరి. అతనికొడుకులలో ముగ్గురును సహోదరుఁడొకఁడును ప్రభుపరంపరలోనివారు కొందఱును గూడ రాజద్రోహులుగా పరిగణింపఁబడి పట్టుకోఁబడిరి కాని రాణి ప్రజానురంజనమును గోరి వారిలో ననేకులను క్షమించి విడిచెను. తరువాత లేడీ జేన్ గ్రేయును నామె భర్త యగుగిల్ఫోర్డ్ డడ్లీ ప్రభువును గూడ విమర్శింపఁబడి యపరాధ స్థాపన మయినపిమ్మట రాజద్రోహులగుటచే వధార్హులనినిర్ధారణము చేయఁబడిరిగాని వారిరువురును గూడ పదునెనిమిదేండ్లయినను నిండని బాలప్రాయులగుటను బట్టియు నిరపరాధులగుటను బట్టియు క్షంతవ్యులుగా నెన్నఁబడినందున వారిదండనము త్వరపడి నడుప నుద్దేశింపఁబడలేదు. అందుచేతనాదంపతులు కడపట విడిచిపెట్టఁబడుదురని యెల్లవారును నమ్మియుండిరి.

ఇది యిట్లుండఁగా మేరీరాణి తనకు రాజ్యము స్థిరపడఁగానే యామతసంస్కారములవలనఁ దమపదములను గోలుపోయిన రోమీయమతస్థులను మరల వారిపూర్వస్థానములందు నిలుప నారంభించెను. ఆమె యత్యంతమూఢవిశ్వాసమును మతోన్మాదమును గలదయి, స్వభావమూర్ఖత్వమును బట్టియే స్వమతతాగతవ్యగ్రహణాసమర్థురాలయి, యామీఁద మతాంతరుల నిషేధవాదములవలన మఱింత దురాగ్రహావేశపరవశురాలయి, రోమీయమతనిషేధవాదులను తన్మతావలంబులను బహువిధముల బాధింపఁజొచ్చెను. అందుచేత దేశములో రోమీయధర్మప్రతిషేధకమతముయొక్క స్థిరత్వమునకు భంగము కలుగునేమో యని సంశయింపవలసినంత వైపరీత్యము సంభవించెను. ఇట్టిస్థితిలో నామె రోమీయమతస్థుఁడును క్రూరుఁడును నైన ఫిలిప్పను స్పెయినుదేశపురాజును వివాహమాడఁ బ్రయత్నించుటకూడఁ దటస్థించినందున, ప్రజలు నిరాశులయి సంక్షోభము

నొంద మొదలుపెట్టఁగా వారిలో ననేకు లాయుధములు ధరించి బహిరంగముగాఁ గలహించుటకుఁ దెగింపవలసినవా రయిరి. ఈరాజద్రోహతంత్రము మొదట నిగూఢముగా సమర్థతతోనే యారంభింపఁబడెనుగాని కార్యనిర్వహణమున కావశ్యక మయిననేర్పు తగినంత లేనందునఁ గార్యము తుదముట్టినది కాదు. కలహకారులకుఁ బ్రథమనాయకుఁ డైన సర్ థామస్ వైయట్టు రాజసేనలఁ గొన్నిటి నోడించి లండన్‌నగరమువీఁడికి వచ్చెనుగాని యతఁ డీయల్పజయములచేత గర్వపడి ప్రమత్తుఁ డయి స్వప్రయత్న మప్రయాసముగా సంపూర్ణసాఫల్యము నొందు నని స్వప్నసామ్రాజ్యము ననుభవించుచు నేమఱియుండఁగా నాకస్మికముగా పురద్వారముకడనే పట్టుకొనఁబడెను. ఈప్రయత్నముయొక్క ప్రధానోద్దేశము మేరీస్థానమున నెలిజబెత్తును రాణినిగాఁ జేసి తన్మూలమునఁ గతవాత్ముఁ డైన స్పెయినురాజుయొక్కయు రోమీయమతాధికారముయొక్కయు క్రౌర్యమును దొలఁగించుట యయి యున్నది. అయినను మంత్రరహస్యము వెల్లడి యైనందున నారాజద్రోహసంరంభ మారంభములోనే యడఁచివేయఁబడెను. రాజద్రోహి యైన సర్ థామస్ వైయట్టును నాతనికి సహాయు లైనవారిలో నఱువండ్రును తలలు తీయఁబడి, మేరీని వివాహమాడి స్పెయినురాజు ఫిలిప్పాఱునెలలకుఁ దరువాత పురప్రవేశోత్సవమునకయి వచ్చువఱకును వారిమొండెములు వ్రేలాడఁగట్టఁబడి యుండెను.

లేడీ జేన్ గ్రే తండ్రి యైన సఫ్ఫోకుప్రభువు తనకన్నులయెదుట వియ్యంకుఁ డైన నార్తంబర్లండుప్రభువునకు సంప్రాప్త మయినదుర్మరణమును జూచి యైనను బుద్ధి తెచ్చుకొలేనివాఁ డయి తనయల్లుఁడును గూఁతురును మేరీయొక్కకటాక్షమునకు దాసు లయి చెఱసాలలో

నున్నవారని హైనను దూరాలోచన లేనివాఁడయి తనప్రాణముల కాశింపక తనయొక్కయు బిడ్డలయొక్కయు క్షేమమును విచారింపక కలహకారులతోఁ జేరెను. ఈయనాలోచితకృత్యమువలన నాతని ప్రాణములకు చేటు మూడుట యొకవింత కాదు. అతఁడు కలహకారులలోఁ జేరుట జేన్ గ్రే యొక్కయు నామెభర్తయొక్కయు ప్రాణములమీఁదికిఁగూడ వచ్చెను. ఆబాలదంపతులకు విధింపఁబడి యింత కాలము నిలిపి యుంచఁబడిన క్రూరదండనము నెప్పుడు ప్రచారమునకుఁ దేవలయునా యని దయయెట్టిదో యెఱుఁగని మేరీయొక్కమన స్సావలకే వేగిరపడు చుండెను; ఇంతలో నామెతండ్రి రాజద్రోహి యగుటకూడ తటస్థించుట యాసాకుమీఁద దానిని తత్క్షణమే ప్రవృత్తికిఁ దెచ్చుట కవకాశమును గలిగించెను. అందుచేత మరణమునకు సంసిద్ధులరయి యుండవలసినదని లేడీ జేన్ గ్రేకును తద్భర్తకును వర్తమానము పంపఁబడెను. తన కిట్టిగతి యెప్పుడో తప్పక కలిగితీఱునని యెఱిఁగిన దయినందున ప్రాణాశమాని యామె యావలకే చావునకు సంసిద్ధురాలయి యుండెను. ఇట్టిసమయమునందు రోమీయమతోన్మాదిని హైన మేరీరాణి కారాబద్ధురాలయి యున్న లేడీ జేన్ గ్రేకు విముక్తి కలిగించి యనుగ్రహము చూపఁదలఁచుకొన్నదానివలెఁ గనఁబడుచు నామె తన రోమీయధర్మప్రతిషేధకమతమును త్యజించి రోమీయమతము నవలంబించినపక్షమునఁ బ్రాణదానమును స్వాతంత్ర్యదానమును జేసెదనని చెప్పి పుచ్చి సమర్థులైనట్టియు విద్వాంసులయినట్టియు రోమీయమతాచార్యుల నామెకడకుఁ బలుమాఱు పంపుచు వచ్చెను. రాణియొక్కమతాచార్యుఁడైన ఫెకన్హాముసు నతఁడు రాణి యుత్తరువు ననుసరించి స్వమతసిద్ధాంతప్రాశస్త్యము నామెకుబోధించి యామె నేలాగున నయిన రోమీయ మత

మునకుఁ ద్రిప్పవలె నని సర్వవిధములఁ బ్రయత్నము చేసెను గాని యాతనికృషి యంతయు విఫల మయ్యెను. ఆమె తనయొద్దకుఁ బంపఁబడుచు వచ్చిన రోమనుమతాచార్యుల యుక్తులకుఁ బ్రతియుక్తులు చెప్పి ప్రతిపక్షులవాదమును పూర్వపక్షముచేసి స్వమతసిద్ధాంతములను సమర్థతతో స్థాపించుచు వచ్చెను. ఇంత జరగినను మేరీరాణి యూరకుండక యింకను నామె రోమను మతములోఁ గలియు నేమో యన్నభ్రమచేత నామెకు మఱి మూఁడు దినములు గడు విచ్చెను. అయినను జేన్ గ్రే యిటువంటి ప్రాణసంశయదశలో సహితము తన మనోనిశ్చయమును సడలని దయి తాను సత్య మని నమ్మినధర్మము నందు దృఢవిశ్వాస ముంచి నిశ్చలురా లయియుండుటయే కాక యెన్నికష్టములు వచ్చినను స్వమతమును మార్చుకొన కుండునట్లు ప్రబోధించుచుఁ దన సహోదరికి గ్రీకుభాషలో నొక లేఖను వ్రాసి యాభాషలో నున్నక్రైస్తవవేదము నొకప్రతి నామెకుఁ బంపెను.

ఆమె ప్రతిక్షణమును గన చావును బ్రతీక్షించుచుండి యావఱకే మరణమునకు సంసిద్ధురాలై యుండినందున నిప్పు డియ్యఁబడిన గడు వామె మనోవ్యథను బెంపుచెందించుటకే తోడుపడెను గాని మనశ్శాంతిని గలిగించుట కనుకూలపడలేదు. ఇట్టిస్థితిలో నామెకుఁ దండ్రికిఁ దటస్థించిన యాపదలు తెలియవచ్చుటయే కాక యాతఁడు ప్రాణాంతదండన ననుభవించుటకుఁ దా నున్న దుర్గములోనికే తీసికొని రాఁబడినట్లు తెలిసెను. ఆసంగతి తెలియఁగానే యామె నిజజనకున కొకలేఖ వ్రాసి పంపెను. దానిలోని కొంతభాగమును దెనిగించి యిందు క్రిందఁ బొందుపఱచుచున్నాము—

,,ఓ ప్రియజనకా!

ఎవరివలన నాజీవితకాలము సెంపు చెందవలసినదో యటు వంటి నీవలననే నాచావును త్వరపఱుచుటకు భగవంతుఁ డనుగ్రహించి నప్పటికిని, నాయిష్టానుసారముగా నాకుదీర్ఘాయువునిచ్చి ప్రపంచము నంతను నాయధీనము చేసినయెడల సమర్పించెదు నందనములకంటె నాదుఃఖదినములను ప్రాప్తపఱిచినందున కయి యధికనిర్వ్యాజవంద నములను దేవునకు సమర్పించునంతశాంతతతో నే నేను దానిని స్వీక రింపఁగలను. నీకష్టములను గూర్చి నీవు పొందునట్టియు నితరుల వలన నేను విన్నదానినిబట్టి ముఖ్యముగా నామరణకర మైనస్థితిని గూర్చి నీవు పొందునట్టియు శోకాతిశయమును నేను నిశ్చయముగా నెఱుఁగుదును. నాప్రియపితా! అయినప్పటికిని నాచేతులను నిర్దోషిత్వ జలమునందు కడుగుచు నానిర్దుష్టరక్త మీశ్వర సమ్ముఖమున, నిరప రాధులకు దయ చూపవలె నని ఘోషింపఁ గలదగుటచేత నన్ను ధన్యురాలినిగాఁ బరిగణించుకొనవచ్చును. అయినను నీవు చక్కఁగా నెఱిఁగి యున్నట్లుగా నిర్బంధపఱుపఁబడియు విరామము లేకుండఁ బీడింపఁబడియు నైనను (రాజ్య) భారమును పైని వేసికొనుటకు సమ్మ తించినట్లు కనఁబడి యందుమూలమున రాణి యెడలను దర్శనవచన ముల వలనను పహాపరాధమును జేసినదాన నయినట్లు నే నొప్పుకో వలసియున్నప్పటికిని, నా రాజ్ఞీ వేషధారణము చేఁ బ్రాప్త మైననిర్బంధ నిహితగౌరవ మెప్పుడును నానిర్మలహృదయముతోఁ జేరినది కాక పోవుటచేత నీశ్వరవిషయ మయి యీ నాయపరాధ మల్పతర మయిన దని నేను నిశ్చయముగా నమ్ముచున్నాను.

* * * *

ఓ సత్పితా! ఈప్రకారముగా నే నిప్పు డున్నస్థితిని నీకు వెల్లడి పఱిచియున్నాను—నా మరణము సమీపించినది.

ఇది యొకవేళ దుఃఖకరముగాఁ గనఁబడ వచ్చినప్పటికిని, ఈ దుఃఖగుహ నుండి వెలువడు రక్షకుఁ డైనక్రీస్తునాథునితోఁ గూడి నిత్యసుఖసంతోషపవిత్ర మైనస్వర్గసింహాసనమునం దుండఁ గోరుటకంటె నధికప్రియతరము కాఁగలిగినది మఱియొకటి లేదు; (పుత్రికతండ్రికిట్లువ్రాయుట న్యాయ మయినపక్షమున) తనయందలి దృఢభక్తియందు నీ కింతవఱకును బలము నిచ్చి నట్టిప్రభువు కడపట మనము పరలోకములో తండ్రితోను కుమారునితోను పరిశుద్ధాత్మతోను గలిసికొనుటకు నీ కా బలమునే ముందును ప్రసాదించుఁ గాక!

ఇట్లు
మరణపర్యంతము నీవిధేయపుత్రి యైన
జేన్ డడ్లీ ''

లేడీ జేన్ గ్రే చెఱసాలలో నున్నకాలములోఁ దన యప్పటి యవస్థకు సరిపోవు నట్లుగా ననేకప్రార్థనలను పద్యములను రచియించెను; మరణదండనమును బొందుటకు పూర్వపురాత్రి సహితమామె వానిని దిద్దునంతటి దృఢమనస్సు గలదయి యుండెను. ఇటువంటిప్రాణసంశయావస్థలో సహితము రోమీయమతాచార్యు లామె యొద్దకుఁ బోయి యామెను స్వీయమత ప్రవిష్టురాలినిగాఁ జేయుటకయి బోధ చేసిరఁట. ఆమె పర్వతము వలె నచంచలురా లయి కడనిమిషము వఱకును రోమీయధర్మప్రతిషేధకమతమునందే సుస్థిరురాలయి తదేకదీక్షతో నుండెను. తెల్లవారి తన్ను శిరచ్ఛేదము చేయుదు రనఁగా నారాత్రి యామె తన సహోదరి యైన కేథరైనుకు గ్రీకు నూతన నిబంధన గ్రంథమును బంపుచు దానిలో వ్రాసిన లేఖకు భాషాంతర మిది—

"ప్రియసహోదరివైన యోకేథరైనా! పయిభాగము బంగారముతో నలంకరింపఁ బడక పోయినను లోపల నమూల్యరత్నముల కంటెను నెక్కువవెల కలదయిన పుస్తకమును నీకుఁ బంపుచున్నాను. ఓప్రియసోదరీ! ఇది యీశ్వరశాసనములను గలిగిన పుస్తకము. ఇది నిర్గతికుల మయినమనకు ప్రభువు విడిచిన తన సంహితయు మరణశాసనము నయి యున్నది; ఇది నిన్ను శాశ్వతసంతోషమార్గమునకు నడపును; దీనిని నీవు మంచిహృదయముతోఁ జదివినను నిష్కపటహృదయముతో ననుసరింపఁ బూనినను నీకిది నాశములేని శాశ్వతజీవనమును దెచ్చును. ఇది నీకు బ్రతుకువిధమును చచ్చువిధమును నేర్పును. నీతండ్రియొక్క యధికమయిన భూములవలన నీవు పొందవలసినదాని కంటె నీకిది యెక్కువ లాభమును గలిగించును. దేవుఁడాతనికి మంచిస్థితిని గలిగించినందున నీ వాతని భూములను బొంద వలసినట్టుగానే, దీనిలో విధింపఁబడిన ప్రకారముగా నడుచుట కపేక్షించుచు దీనిని నీవు శ్రద్ధతోఁ జదివెదవేని దురాశాపరులు నీయొద్దనుండి గైకొనలేనట్టియు దొంగలు తిరస్కరింపలేనట్టియు పురుగులు పాడుచేయలేనట్టియు దివ్యధనమును నీవు దాయముగాఁ బొందుదువు. ఓసాధుసోదరీ! డేవిడ్డువలె నీవును ప్రభువైన దేవునియొక్క శాసనములను గ్రహింపఁ గోరుము. నీవు మరణమువలన నిత్య జీవనమును బొందునట్లుగా శాంతితోఁ జచ్చుటకు బ్రతుకుము. నీ లేఁబ్రాయము నీకు దీర్ఘాయువు నిచ్చునని నమ్మకోకుము — దేవుని యాజ్ఞ యైనపక్షమున ముసలివా రెంత శీఘ్రముగాఁ బోవుదురో యంత శీఘ్రముగానే పసివారును బోవుదురు - ఎట్లు చావవలయునో నేర్చుకొనుట కయి యెల్లప్పుడును పాటుపడుము. ప్రపంచమునకుఁ బ్రతిఘటింపుము; పాపమును బొటఁదోలుము; ఇంద్రియసుఖములను దిరస్కరింపుము; ప్రభు

వునందే యానందమును బొందుము. నీపాపములకయి పశ్చాత్తాపపడుము; ఎప్పుడును నిరాశనుమాత్రము పొందకుము. భక్తియందు దృఢచిత్తురాలవు కమ్ము; గర్వపడకుము. ఎవఁడు మృతి నొందియు జీవించియున్నాఁడో యటువంటి క్రీస్తుతో నుండుటకు సెయింటుపాలువలెఁ గోరుము. అర్ధరాత్రమునందు దొంగవలె వచ్చి మృత్యువు నిన్నపహరించునేమో యన్నట్టు సద్భటునివలె రాత్రిసహితము నీవు జాగరూకురాలవయి యుండుము. * * * * నావలెనే నీవు క్రీస్తునం దానందము పొందుము. నీప్రభువైన క్రీస్తునియొక్క మార్గము ననుసరించి నీసిలువను వహింపుము. నీపాపముల నాయన వీఁపుమీఁద వేసి, నీవాయనమార్గము నెల్లప్పుడు ననుసరింపుము. ఓసత్సహోదరీ! ఈదుష్టభావమునుండి విముక్తి నొంది నిర్దుష్టతను బొందఁబోవు చున్నాను గనుక నామరణమునుగూర్చి నావలెనే నీవును సంతోషింపుము ఈయస్థిరజీవనమును బోఁగొట్టుకొనుటచే సుస్థిరజీవనమును బొందుదునని నాకు నిశ్చయముగాఁ దెలియును. భగవంతుఁడు నాకది ప్రసాదించి, ఈశ్వరభీతితో బ్రతికి నిజమైన క్రైస్తవ భక్తితోఁ జచ్చునట్టుగా నీకనుగ్రహింపవలయు నని ప్రార్థించుచున్నాను. జీవితాశచేతఁ గాని మృత్యుభీతిచేతఁగాని నీమార్గమునుండి యెప్పుడును తొలఁగకుండుటకీశ్వరనామమున నేను నీకు బోధించుచున్నాను. నీజీవితమును దీర్ఘముగాఁ జేసికొనుటకయి నీవాతని సత్యమును నిరాకరించినపక్షమున, నిన్నాయన నిరాకరించి నీదినములు హ్రస్వము చేయును; నీవాయన నాశ్రయించి యున్నపక్షమున, నీకు సౌఖ్యమును దనకు మహిమయుఁ గలుగునట్లుగా నతఁడు నీయాయువును దీర్ఘము చేయును. ఆపదవికి భగవంతుఁడు నన్నిప్పుడు కొనిపోయి, ఆయన యనుగ్రహము వచ్చినప్పుడు ముందు నిన్నుఁ గొనిపోవును. ఓసత్సహోదరీ! నీకు శుభ

మగుము గాక! నీవీశ్వరుని యందే విశ్వాసముంచుము; అతఁడొక్కఁడే నీకు సహాయుఁడు కావలెను."

వారివధదినమునందు గిల్ఫోర్డుప్రభువు తనభార్యయైన జేన్‌గ్రేను సందర్శింపఁ గోరఁగా మేరీరాణి వారి సమావేశమున కియ్యకొనెను. కాని, లేడీ జేన్‌గ్రేయే యందు కంగీకరింపక, తమసమావేశానంతరవియోగదుఃఖ ముభయుల ధైర్యమును జెఱఁగొట్టి యవసానదశయం దుండవలసిన మనస్స్థైర్యమునకు భంగము కలిగించుననియు, వారియీవిరహము కతిపయనిమిషపరిమితమయినదే యయినందునఁ గొంచె మోర్చినయెడల నెక్కడ నన్యోన్యానురాగబంధము తెంపులేక నిరంతరముగా నుండునో యెక్కడ మృతియు నాశాభంగమును దురదృష్టమును జేరి శాశ్వతానందమునకు భంగము కలిగింపలేవో యక్కడఁ దా మన్యోన్య సమావేశము నొందవచ్చుననియు, సందేశము పంపెను.

౧౫౫౪ వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరినెల పండ్రెండవ తేది సోమవారమునాఁడు వధూపకులలో గిల్ఫోర్డుప్రభువు శిరశ్ఛేదమునకయి ముందుగా వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోఁబడెను; అతఁడు పోవునప్పు డామె గవాక్షములోనుండి చూచి తనస్మరణ చిహ్నము నొకదాని నాతనికొసఁగి యీశ్వరధ్యానము చేయుచు తనగడియ వచ్చువఱకును మనశ్శాంతితో వేచియుండెను.

గిల్ఫోర్డుప్రభువు తనప్రాణావసాన సమయమునందు ధైర్యమునుగాని చిత్తోన్నతిని గాని యణుమాత్రమును గోలుపోక, తననిమిత్తమయి కాచుకొనియున్న మిత్రులందఱి యొద్దను సెలవుగైకొని, దృఢచిత్తముతో వధ్యస్థానము నధిరోహించి, యచ్చటఁ గొన్ని నిమిషము లీశ్వరధ్యానమునందుఁ గడపి, మూఁకలుగా మూఁగియున్న జను

లను తన కొఱకుఁ బ్రార్థింపుఁ డని పలికి, వధ్యదారువుమీఁద నిజశిరస్సును మోపెను. మఱియొక్క నిమిషములో నాతని శిరస్సు మొండెమునుండి ఖండింపఁ బడెను.

గిల్ఫోర్డు ప్రభువు శిరశ్ఛేదము చేయఁబడినతోడనే పురాధికారులు వచ్చి యామెను వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోవలసినగడియ వచ్చిన దని లేడీ జేన్ గ్రేతో విన్నవించిరి. ఆయాజ్ఞ తెలుపఁబడి నప్పు డామె కంపవైవర్ణ్యాదిభయ చేష్టలను వేనిని బొందక నిశ్చల ధైర్యముతో వినెను. ఆమె వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోఁబడు చుండినప్పుడు దారిలో సమాధినిమిత్తమయి బండిలో వేసి తీసికొనిపోఁబడుచున్న శిరోవిహీన మైనభర్తృకళేబర మామెకంటఁ బడెను. భర్తృశవము నేత్రగోచరము కాఁగానే యామెకన్నులనుండి జొటజొట నీరు కారనారంభించెనుగాని, ప్రాణోత్క్రమణసమయమునందుసహిత మతఁడు ధైర్యమును విడువలే దన్నవార్తాశ్రవణమువలన దుఃఖము నాపుకొని మఱింత మనోదార్ఢ్యము నొందినదయి ధైర్యమునుబూని ,,ఓగిల్ఫోర్డా! నీవు చవిగొన్నట్టియు నేను చవిగొనఁబోవుచున్నట్టియు మృతిరూపఫలము నన్ను కంపము నొందించునంతటి చేఁదైనది కాదు ఈదినమున నీవును నేనును గూడి స్వర్గములో ననుభవింపఁబోయెక విందుతోఁ బోల్పఁబడినప్పు డిది పేర్కొఁ దగినదే కాదు.'' అని పలికి తన పలకపుస్తకములో నేదో వ్రాసెను. వధ్యస్థానమును సమీపించినప్పుడు దుర్గారక్షకాధికారి యైనసర్ జాన్ గేజి యనునతఁ డామెనుజూచి తత్స్మరణార్థముగాఁ దాను స్థిరముగా నుంచుకొనుట కేదైనఁ జిన్న పారితోషికము ననుగ్రహింపవలసిన దని యామెను వేఁడుకొనెను. భర్తృశవమును జూచినప్పు డింతకుముం దామె స్వహస్తముతో గ్రీకుభాషతో ,,మానుషికన్యాయ మాతనిదేహమునకుఁ బ్రతికూలముగా

నున్నను, ఈశ్వర కారుణ్యమాతని యాత్మ కనుకూలముగా నుండు" ననియు, లాటిన్ భాషతో "ఆమె యపరాధము దండనమున కర్హమైన దయినయెడల, అథనుపత్తు నామె బాల్యమును లోకానుభవరాహిత్యమును క్షమార్హము లయినవి" యనియు, ఇంగ్లీషుభాషతో "ఆమె దేవుని నమ్ముకొనెను గాన భావికాలప్రజ లామెయెడల దయ చూపుదురుగాక" అనియు, అర్థమిచ్చెడు మూడువాక్యములను వ్రాసిన పలకపుస్తకము నామె యాతని కిచ్చెను. ఆమె యప్పుడొక సేవకురాలికి చేజోళ్ళ నిచ్చెను. ఇయ్యవలసిన వా ప్తజనుల కిచ్చి యామె నిర్భయముగా వధ్యవేదికపై కెక్కి యక్కడఁ గూచియున్న ప్రభువులకు మ్రొక్కి ముందు మూఁగియున్న పౌరులవంకఁ దిరిగి యిట్లనియెను.-

"నా ప్రభువులారా! నాచావు చూడవచ్చిన సత్క్రైస్తవజనులారా! నే నియ్యెడ శిక్షాస్మృతికి లోఁబడి యున్నదానను. తప్పెప్పుడును జేయని న్యాయాధిపతివంటి దైన యాశిక్షాస్మృతిచేత నేను వధింపఁబడునట్లు విధింపఁబడి యున్నాను. ఇది నేను జేయునట్లు నిర్బంధపఱుపఁబడినట్టియు నే నెప్పుడును గ్రహింపనిదాని నేను జేసి యపరాధిని నయినట్టు శిక్షాస్మృతి నిర్ణయించినట్టియు పనిని నే నొప్పుకొన్నందుకుమాత్రమే కాని రాణిగారికి ప్రియ మైన మోసపనికొఱకును గాదు; ఏలయన, దానినుండి నాచేతులను శుద్ధి చేసికొని, అన్యాయమునుండి నిర్దోషిత్వ మెట్లో యట్లే యటువంటిదోషమునుండి పరిశుద్ధమయిన నాయాత్మను దేవునకు సమర్పించుచున్నాను. అది యట్లున్నను నాయింద్రియసుఖవాంఛలను నిర్భాగ్యప్రపంచసుఖములను నత్యధికముగా నవలంబించినందువలనను, భగవంతుఁడు నాకుఁ బ్రసాదించిన జ్ఞానానుసారముగా నేను బ్రవర్తింపనందువలనను, నేను దేవునియెడల నపరాధిని నయి యున్నదానను. అందుచేత దేవుఁడు నా కీమరణమును

శోధించి యున్నాను; నాకృత్యములనుబట్టి నేను దీని కత్యంతపాత్రు రాలనయి యున్నాను. ఇక్కడ నీలోకములో నాపాపములకై యను తాప పడుటకును నాపూర్వమదాభిమానములచేత విశేషముగా నే నప్రియ మొనర్చిన నారక్షకునియొక్క ప్రసన్నతను మరలఁ బొందుటకును నా కవకాశ మిచ్చినందున నే నాతనికి హృదయపూర్వకముగా వందనముల నర్పించు చున్నాను. కాఁబట్టి నాప్రభువులారా! సత్క్రైస్తవులైన సర్వమహాజనులారా! తనవిషయమున నేను జేసినయపచారము లెంత లెక్కలేనివిగాను ఘోరమైనవిగాను నున్నను దేవుఁడు తనయపారకరుణతోను సద్భావముతోను వానిని క్షమించినట్లుగా నేను ప్రాణములతో నుండఁగానే నాతోడను నానిమిత్తమును భగవంతునిఁ బ్రార్థించుటకు మిమ్మందఱను నేను మహోత్కంఠతో వేఁడవలసి యున్నది. నేను క్రైస్తవభక్తురాలనయి చచ్చుచున్నా నని సాక్షులుగా నిలుచుటకు మిమ్మందఱను వేఁడుకొనుచున్నాను నా సమస్తకర్మలను పుణ్యకార్యములను దూరముగా విసరివైచి, రక్షకుఁడైనజీసస్క్రైస్తుయొక్క రక్తమువలనను ప్రేమవలనను యోగ్యతవలననుమాత్రమే రక్షింపఁబడుదునుగాని యితరసాధనములవలనఁ గాదు. నాసుకర్మలను నాయోగ్యతలనుమాత్రమే నమ్మికొన్నయెడల నవి నాకర్తవ్యముల కెంతదూరములై నన్నెంత యధోగతిపాలు చేయఁదగినవిగా నున్నవో! ఇప్పుడు నాతోను నాకొఱకును మీ రందఱును ప్రార్థన చేయవలయు నని మిమ్ము ప్రార్థించు చున్నాను."

పయివాక్యము లామెస్వాభావికహృదయశాంతతను సౌజన్యమును వినమ్రతను దేటపఱుచు చున్నవి. ఆమె తనవిషయమునఁ జూపఁబడిన క్రౌర్యవిషయమునఁ బరుల నొక్కపరుషోక్తి నైనను బలుకలేదు. దోషమునంతను దనమీఁదనే వేసికొని, దానికి కారణము

రాజ్యకాంక్ష గాక జననీజనకుల యాజ్ఞోల్లంఘనము చేయలేకపోవుటయే యని విన్నవించెను. ఈమాటలు పలికినతరువాత నామె తన వెనుక నున్నపరిచారికాద్వయమును బిలిచి తన మెడమీఁదివస్త్రములను దొలఁగింప నియమించెను. కన్నులనీరు కారఁగా, చేతులు వడఁకఁగాఁ మేను చెమర్పఁగా వారు వస్త్రములనుదొలఁగింపఁ జేతులాడక నిశ్చేష్టలయి నిలుచఁబడినందున, ఆమె యాపని తానే చేసెను. పరిచారికలు

వెనుక నిలువఁబడి మొగమునకు గుడ్డ లడ్డము పెట్టుకొని కన్నీటికాలువలు తుడుచుకొనుచు నేడ్చుచుండిరి. అపుడు ఘాతుకపురుషుఁ డామె పాదములమీఁదఁబడి క్షమింప వేఁడుకోఁగా, ఆమె తత్క్షణమే వానిని క్షమించితి నని చెప్పి "ఓయీ !; దయచేసి నన్ను శీఘ్రముగాఁ దుద

ముట్టింపుము" అని వేఁడి, "ఓ యీశ్వరా! నాయాత్మను నీచేతులలోఁ బెట్టుచున్నాను." అని యస్పష్టమైనయుచ్చైస్స్వరముతోఁ బలికి, శాంతమైనట్టియు నిర్వికారమైనట్టియు సుఖభావముతోఁ దన శిరస్సును వధ్యదారువుపైఁ బెట్టెను. ఉత్తరక్షణముననే వధకారి చేతిఖడ్గ మామె యుత్తమాంగము నుత్తరించెను. అప్పుడు చూడ వచ్చినగుంపులో నుండి హాహానినాదములును రోదనధ్వనులును బైలువెడలెను.

పదునేడు సంవత్సరములప్రాయము మప్పుడుదారచిత్తురా లయినట్టియు స్త్రీజనాలంకారము లైన సమస్తసద్గుణరత్నముల చేతను భూషితురా లయినట్టియు నిష్కళంక సౌశీల్యధైర్యాభిమానమానసీయురా లయినట్టియు లేడీజేన్‌గ్రే యొక్క యైహికజీవిత మిట్లు పరిసమాప్తి నొందెను. డాక్టరు ఫుల్లరనువిద్వాంసుఁ డీమెను గూర్చి "శైశవమునందలి నిష్కాపట్యమును, యౌవనమునందలి సౌందర్యమును, కౌమారమునందలి దృఢత్వమును, వార్ధకమునందలి ఘనతను, అన్నిటిని పదునేడేండ్లప్రాయముననే యీమె కలిగిన దయ్యెను. రాజకుమారియొక్క జననమును విద్వాంసునియొక్క పాండిత్యమును, పుణ్యాత్మునియొక్క జీవనమును, తల్లిదండ్రులదోషమునుబట్టి పాపకర్మునియొక్క చావును నీమెకుఁ దటస్థించెను." అనివ్రాసియున్నాఁడు.

లేడీజేన్‌గ్రే యవసానదశయందుఁ జెఱసాలలో నుండినప్పుడు వ్రాసిన యనేక ప్రార్థనలలోఁ గడపట దానిని మాత్రము తెలిగించి యీమె శోచనీయ మయినచరిత్రమును ముగించుచున్నాము—

"ఓప్రభువా! ఈశ్వరుఁడా! నాజీవజనకా! అన్నికష్టములయందును దుఃఖము లందున్నమాత్రము నీయొద్దకుఁ బరుగెత్తుచు గతిమాలి యొకాకిని నయి యున్నయబల నగునా మొఱ్ఱ యాలకింపుము. ఓప్రభువా! నీయందు విశ్వాస ముంచినవారిని రక్షించి ముక్తి నొసఁ

గాడు వాఁడవు నీ వొక్కఁడవే కాఁబట్టి పాపముచేఁ గళంకితురాల నయి, క్లేశములచేఁ గప్పఁబడినదాన నయి, కష్టములచే శాంతి లేని దాన నయి, చింతలచేఁ జుట్టుకొనఁబడినదాన నయి, ఆపదలచే నాక్రమింపఁబడినదాన నయి, దీర్ఘకాలకారాబద్ధతచే నత్యంత బాధితనై పనికిమాలిన మట్టిముద్ద యయినయీనాపాపపుబొందిని గలదాన నయి, ఓదయామయుఁడ నయినరక్షకుఁడా! ఏవి లేక మోక్షకాంక్ష కించుక యయిన నవకాశ మింతదో యఁటువంటి నీసహాయను సాహాయ్యమును వేఁడుచు, రక్షణవిషయమున సంపూర్ణనిరాశ కలుగకుండ నేను నిన్నాశ్రయించుచున్నాను. మాజీవితము శోధనమీఁదనే నిలిచి యుండును గాన, మేము నీవార మగుదుమో కామో పరీక్షింపఁ బడుటకును నిన్నును మమ్మును బాగుగాఁ దెలిసికొనఁ గలుగుటకును కొన్నిసమయములందుఁ గొన్ని విపత్తులను మాకుఁ గలిగించుట యుక్తమే యైనను, మాశక్తికి మించినదుర్భరకష్టములతో మమ్ము శోధింప నని పలికినవాఁడ వగుటచేత నగతికురా లయినయీదీను రాలిని గరుణింపుము. ఓ యీశ్వరుఁడా! అత్యున్నతస్థితి నొంది నిన్ను మఱవకుండులాగునను, అతిహీనదశ నొంది నిరాశచే రక్షకుఁడవును ప్రభుఁడవును నయిన నన్ను నిందింపకుండు లాగునను, నన్నతిమాత్ర సంపదలచే నుబ్బింపకుండుటకును, అతిమాత్రవిపత్తులచే కృంగింప కుండుటకును ప్రార్థించెదను. ఓ కరుణానిధీ! నీ కెక్కువగాఁ దెలిసిన నాదుస్స్థితిని విచారించి, నారక్షణమున కయి నీవు బలిష్ఠమైన పెట్టని కోటవు కమ్ము. నేను వినమ్రతతో నర్థించుచున్నాను; నన్ను నా శక్తికి మించునట్లుగా శోధింపఁబడనీకుము. నన్నీమహాకష్టములనుండి విమోచనము చేయువాఁడ వయినను గమ్ము; లేదా, యీదుర్భర బాధను క్రూరదండనమును శాంతితతో సహించు క్షమనయినను నా

కనుగ్రహింపుము. నన్నూఱు సంవత్సరముల కాలము బాధించి దాస్యములోనుంచిన ఫారయోచేతులలోనుండి యిూశ్రయేల్ ప్రజలను రక్షించినది నీదక్షిణహస్తమే ఎవరికొఱకు నీకుమారుఁడైనక్రీస్తువు తన యమూల్యరక్తమును సిలువమీఁదఁ జిందఁజేసెనో యటువంటి శోచనీయు లయిన యభాగ్యులలో నొకతె నైన నన్ను నేనిప్పు డున్న దుఃఖకరమైన చెఱనుండియు బంధము నుండియు విముక్తి నొందించుట నీపితృవాత్సల్యమునకర్హ మగును గాక! ఎంతకాలము నీవు కనఁబడ కుండెదవు? ఎల్లకాలమునా? ఓప్రభువా! దయచూపుటను నీవు విస్మరించి యున్నావా? అసంతుష్టుఁడవై ప్రేమపూర్ణమైననీకారుణ్య పేటికను మూసి యున్నావా? నిన్నిఁకఁ బ్రార్థింపవలసినపని లేదా? నీదయ యెప్పటికిని రాకుండఁ బూర్ణముగా నంతరించినదా? నీ యభయప్రదానము సంపూర్ణముగా సమాప్తి నొందినదా? నీవింత చిరవిలంబ మేల చేయు చున్నావు? ఓప్రభువా! ఇఁక నీకు దయ రాదని నిరాశ చేసికోనా? అట్టిది నాకు దూర మగునుగాక! నేనును జీసస్‌క్రీస్తును సృజించినసృష్టిలోనిదాననే. కాఁబట్టి నీ కెప్పుడు దయ వచ్చునో యప్పుడు రక్షింతువని నిశ్చయముగాఁ దెలిసికొని, నీకు నామీఁదఁ గలదయను సందేహించుటగాని విశ్వసింపకుండుటకాని మాని, నీయనుకూలసమయమునిమిత్తము వేచియుండుటకును నీపనులను శాంతతతో సహించుటకును నాకు తాలిమి నొసఁగుము. నా కేది మంచిదో యది నాకంటె నీకే యెక్కువ తెలియును గనుక, సర్వవిషయములలోను నీవు నా కెట్లు చేయఁ దలఁచుకొన్నావో యట్లు చేయుము; నీయిష్టమువచ్చినకష్టములను కలిగింపుము. నిన్ను వేఁడు కొను చున్నాను. ఈమధ్యకాలములో నానడుమును సత్యమనునడి కట్టుతో బిగించి సాధువృత్త మనెడి యురస్త్రాణమును ధరించి,

శాంతివార్త యనెడు దుర్భేద్యచర్మనిర్మితపాదరక్షలపై నిలిచి, అన్నిటికంటెను ముఖ్యముగా దుర్మార్గులదౌష్ట్యాగ్నిబాణముల నన్నిటి నార్పివేయుటకు శక్తికలుగునట్లుగా భక్తిఖేటమును వహించి, ముక్తి కిరీటమును నీపవిత్రవాక్యమైనయాధ్యాత్మికఖడ్గమును ధాల్చి, నేను పూర్ణముగా నీయిచ్ఛ కాత్మార్పణము చేసి నీయిష్టమునకు బద్ధురాల నయి, ఇట్టికష్టములు నాకు శుభకరము లనియు నీవు చేసిన వంతయు నామేలుకొఱకేకాని మఱియొకందునకుఁ గాఁజాలదనియుఁ గనుఁ గొనుచు నీవు నాకుఁ బంప ననుగ్రహించిన కష్టములలో సంతుష్టిని బొందుచుండులాగున సర్వదా వినయవిధేయతలతోఁ బ్రార్థించుచు, నేను దృఢముగా నిలువఁగలుగునట్లుగా నీదివ్యకవచముతో నన్నమోఘాయుధసనాథను జేయుము. ఓకరుణాళుఁడవైనపరమపితా! నీ వెవరిని నాపాపములకు బలిగా నుండవలెనని సంకల్పించితివో యాయనకొఱకు నామొఱాలింపుము. ఆయనకును నీకును పరిశుద్ధాత్మకును సమస్తయశోమహిమలును జెల్లునుగాక! తథాస్తు!"

Miss MARY CARPENTER.

మేరీ కార్పెంటరు.

మేరీ కార్పెంట రనునామె యేకేశ్వరబోధక (త్రిత్వనిషేధక) క్రైస్తవమతాచార్యు డైనడాక్టరు లాంటు కార్పెంటరుగారి జ్యేష్ఠ పుత్రిక ; ఆమెతల్లిపేరు పెన్. ఈదంపతులకీమె 1807 వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెల మూడవ తేదిని ఎగ్జిటర్ పట్టణములో జనన మొందెను. ఆమెతండ్రి తాను మతాచార్యుఁడుగా నుండి, పెద్దవాండ్రకు ధర్మోప దేశము చేయుచుండుటయేగాక యుపాధ్యాయుఁడుగా నుండి పిన్న

వాండ్రకు జ్ఞానోపదేశము చేయుచుండెను. అందుచేత నామె తన జనకునిశిక్షలోనే విద్యాభ్యాసము చేసెను. ఆమె సాధారణముగా నెల్లవారును నేర్చుకొనెడి యింగ్లీషుభాషను గఱచుటయే కాక గ్రీకు భాషను లాటినుభాషను గణితశాస్త్రమును నేర్చుకొని యందుఁ బ్రవీణురా లయ్యెను. తండ్రి యామెకు నీతివిద్యను గఱపుటయం దత్యంత శ్రద్ధ వహించుచుండెను. ఆమె ప్రకృతిశాస్త్రములను జంతుశాస్త్రమునుగూడఁ జదివి వానియందు మిక్కిలి యభిరుచి గల దయ్యెను. ఈమె చెల్లెండ్రును తమ్ములునుగూడ నించుమించుగా నీమెతో సమానముగానే విద్యాలాభమును బొందిరి. ఈమె తన విద్యనుగూర్చి తరువాత నొకప్పు డిట్లు వ్రాసెను —"విద్య నన్నెప్పుడును గృహకృత్యనిర్వహణమునకు ననర్హురాలినిగాఁ జేయలేదు; అట్లు చేయకపోవుటయే కాక యదిసాధ్వీధర్మమును నిర్వహించుటకు నన్ను మఱింత పూర్ణముగా యోగ్యురాలిని చేసినది." ఈమె చిఱుతప్రాయమునందే తల్లికి శ్రమ కలుగకుండఁ దన యిద్దఱు చెల్లెండ్రను ముగ్గురు తమ్ములను సర్వవిధములఁ దానే పెంచుచు వచ్చెను.

ఆమెకు పదేడ్లప్రాయమప్పుడనఁగా 1817వ సంవత్సరమునం దామె తండ్రి యెగ్జిటరును విడిచి బ్రిస్టల్ పురమును జేరి, తొంటివలెనే యచ్చటఁగూడ ధర్మోపదేశవిద్యోపదేశముల రెంటిని స్వవృత్తినిగా నేర్పఱచుకొనెను. ఈమెకుఁ దండ్రి తనశిష్యు లయినబాలురతోఁ గలిపియే విద్య చెప్పుచు వచ్చెను. తరువాత మహాధీమంతుఁడయి ప్రసిద్ధికెక్కిన రివరెండుడాక్టరు జేమ్సు మార్టినోగారు 1819వ సంవత్సరమునందు డాక్టరు కార్పెంటరుగారికి శిష్యుఁడయి మేరీ కార్పెంటరుకన్యకు సహపాఠి యయ్యెను. ఆమె యెదిగినకొలఁదిని తండ్రి యామెకు తన శిష్యులలోని తరుణవయస్కులకు విద్య చెప్పెడు

పని నప్పగించుచు వచ్చెను. ఆపనియం దామె కభిరుచి కలిగి యుండుటచేత నామె యాపని నత్యంతోత్సాహముతోను, పూనికతోను నేర్పుతోను, జేయుచువచ్చెను. ఆమె తన తండ్రిగారియొక్క యుపాసనాలయముతో సంబంధించిన భానువార (ధర్మోపదేశక) పాఠశాలయం దత్యంతప్రీతి కలదయి యచ్చట శ్రద్ధతోఁ బనిచేయఁ జొచ్చెను; ఆమె యచటకు భానువారమునాఁడు పోయి విద్యార్థులకు ధర్మపాఠములను జెప్పుటతో మాత్రము తృప్తినొందక, వారితోఁ గూడ వారియిండ్లకుఁ బోయి వారి తల్లిదండ్రులతో మైత్రి చేసి, ఆత్మాభివృద్ధిని జేసికొనుకృషిలో వారికి సహాయురాలగుచువచ్చెను.

ఇరువదియొక్క సంవత్సరములు నిండి వ్యవహారయోగ్యత వచ్చిన తరువాత 1828 వ సంవత్సరములో తండ్రి యామె కిట్లు వ్రాసెను— "నీవు త్రొక్కవలసినట్టుగా శాసింపఁబడఁబోయెడు మార్గమేదియో మే మెఱుఁగము; అయినను భూలోకచింత యాతయు, నీవు క్రీస్తునకవ్యాజసేవకురాల వగుదువు గాక యనియు, నీయాత్మరక్షణమునకై పనిచేయుచు క్రైస్తవపరపూర్ణతవంక ముందుకునడుచుచు నీ కేర్పఱుపఁబడిన పని నితరుల యుపయోగముకొఱకు నిర్వర్తించుటకు శక్తురాల వగుదువు గాక యనియు, విశ్వాసముతోను శాంతతతోను పూనికతోను ఈశ్వరేచ్ఛను చెల్లింతువుగాక యనియు, కోరెడుకోరికలో నడఁగి యున్నట్లు మేము భావించుచున్నాము."

అనారోగ్యముచేత చిరకాలమునుండి దుర్బలుఁడయి యున్న డాక్టరు కార్పెంటరు 1829 వ సంవత్సరమునందు తన పాఠశాలపనిని మానివేసెను; కాని యాతనిభార్యయు ముగ్గురుకూఁతులును చిన్నపడుచుల కొకపాఠశాలను బెట్టిరి. నూతనముగా స్థాపింపఁబడిన యీపాఠశాలయందు స్త్రీజనోచిత ప్రావీణ్యము లెల్ల నేర్పఁబడుటయే

కాక లాటిన్ గ్రీకు భాషలుకూడ నేర్పఁబడుచుండెను; అక్కడ కుట్టు పనియు కుటుంబములలో నుపయోగపడెడి యనేకేతరవిషయములును గఱపఁబడుచుండెను అక్కడ విద్యాభ్యాసము చేసిన కాంతలలోఁ గొందఱు తరువాత బీదలకును మూఢులకును విద్యాదానము చేయుట తమ పనిగా నేర్పఱుచుకొనిరి; మఱికొంద ఱుత్తమగృహిణు లయి తమకుటుంబధర్మములను యుక్తముగా నిర్వహించుకొనుచు జనోపయుక్తము లయినసత్కార్యములందుఁ బ్రవేశించి పనిచేయఁ జొచ్చిరి.

1832 వ సంవత్సరమునందు బ్రిస్టల్ నగరమున వాంతిభేది వ్యాపించినప్పటినుండియు నామె యుపకారజీవనము నిజముగా నారంభమయ్యె నని చెప్పవచ్చును. ఆవిషభేది ప్రబలి ప్రజానాశము చేయఁదొడఁగినప్పు డామె తనజీవితమును తనతోడివారియొక్క సేవ యందుఁ గడపుటకు నిశ్చయము చేసికొని, ఆసంవత్సరము మార్చినెల 31 వ తేదిని తనదినచర్యపుస్తకములో తనమనోనిశ్చయమును లిఖించి, కడపట « నాజీవితకాలములో నడపవలసిన కృత్యములయొక్క యుద్దేశ మేమయి యుండవలయునో నే నెప్పుడైన మఱచుట తటస్థించెడు నెడల, నాకు వ్యతిరిక్తముగా నివి నాపై సాక్ష్యమిచ్చుటకు నే నీసంగతుల నిచ్చట లిఖించుచున్నాను. " అని వ్రాసెను.

ఇది యిట్లుండఁగా 1833 వ సంవత్సరమునందు రాజారామమోహనరాయ లింగ్లండునకుఁ బోయి, డాక్టరు కార్పెంటరుగారితోడి సంభాషణమువలన లాభము పొంద వలె నన్న ముఖ్యోద్దేశముతో బ్రిస్టల్ నగరమున కరిగి, వారియింట నుండుట తటస్థించెను. ఆయుభయులకును జరుగుచు వచ్చిన చిత్తాకర్షక సంభాషణసమయములలో కార్పెంటరుకన్య తఱచుగా సన్నిధియం దుండుచు వచ్చెను.

ఆతనితోడ జరుగుచు వచ్చిన సంభాషణము లామె మనస్సులో శిలాక్షరములవలె దృఢముగా నాటుకొనెను. అయినను బహుదినము లిట్లు లాభకరముగాఁ గడవకముందే యతఁడు వ్యాధిగ్రస్తుఁడయి లోకాంతరగతుఁడగుట సంభవించెను. ఆయన వ్యాధిసమయమునం దీకుటుంబమువా రాయనకు స్వకుటుంబములోని వారికిఁ జేసెడుదానికంటెను నెక్కువగా నుపచారములు చేసిరి. ఆయన సమాధిసమయమునందు డాక్టరు కార్పెంటరు గారిచేతఁ జదువఁబడిన యీక్రింది యర్థము వచ్చెడు పద్యము నామె రచియించెను—

క. నీయాత్మ శాశ్వతం బగు
నీయభిధ స్మరింతు రెపుడు నీదేశీయుల్
నీయీసమాధి వెలువడి
నీయుక్తులు వారియెడల నెలకొని లేపున్.

ఈమహనీయునితోడిసహవాస మొక్కటియే కాక యాసంవత్సరమే యమెరికానుండి యామె తండ్రిని జూడవచ్చిన డాక్టర్ టక్కరుమ్యానను పేరు గలసత్పురుషుని సందర్శనము వలన సహితమామెకు విశేషచిత్తోన్నతి కలిగెను. తనజనకునకును రామమోహనరాయలకును జరగుచువచ్చిన సంభాషణములలో నామె స్త్రీలహీనదశ సంస్కారప్రతిబంధములు మొదలగువిషయములలో హిందూదేశముయొక్క దుస్స్థితినిగూర్చి వినుచువచ్చెను. అతఁడు చెప్పినమాటలు దృఢముగా నాటుకొని యామె మనస్సు హిందూదేశమువంకఁ బలుమారు పాఱుచుండినను, పెద్దపట్టణములలో వసించు దిక్కుమాలిన బీదబిడ్డల దురవస్థనుగూర్చి టక్కరుమ్యాను బోధించిన సన్నిహితధర్మను లడ్డుపడి వారించుచు రాఁగా ముందుగా స్వదేశమునందలి కర్తవ్యముల పయికిఁ దిరిగెను. హృదయభేదకము లయిన రామమోహనుల దయ

నీయువాక్యములు తలంపునం బాఱినప్పు డామె యప్పుడప్పుడు పక్షివలె ఱెక్కలు కట్టుకొని యెగిరి హిందూదేశముమీఁద వాలవలె నని మనస్సులోఁ దలంచుచు వచ్చినను, తల్లిదండ్రులసేవావిషయమున నాచరింపవలసిన కర్తవ్యములును పాఠశాలాకార్యములును మరల నామెను వెనుకకు లాగుచు వచ్చెను. పూర్వోక్త సత్పురుషద్వయము యొక్క యుపదేశములకు ఫలముగా బ్రిస్టలులో నొక సతీసమాజ మేర్పఱుపఁబడెను. ఈసమాజములోని మానినీమణులు బ్రిస్టలునగరములోనిసుఖహీన మయినప్రదేశమును గొన్ని భాగములుగ విభాగించుకొని తమలో నొక్కొక్కరొక్కొక్క భాగమునకుఁ బోయి యచ్చటి యగతికులగు బీదలకు విద్య చెప్పి యితరవిధముల వారి స్థితిని బాగుచేయుటకయి పాటుపడుట కేర్పఱచుకొనిరి. మేరీ కార్పెంటరు తన కావలి కున్న భానువారపాఠశాలయొక్కయు దిన పాఠశాలయొక్కయు పనిని జేయుచు, బహుసంవత్సరము లీపసిని గూడ నవిచ్ఛిన్నముగా నిర్వహించెను.

1889 వ సంవత్సరమునందు డాక్టరు కార్పెంటరు గారి యారోగ్యము మరల చెడిపోయెను. అతఁడు స్వస్థతను బొందుటకయి స్థలమును మార్చి యూరపుఖండములోని దేశములలో సంచారము చేయుట యావశ్యక మని వైద్యులు చెప్పిరి. అతఁ డాప్రకారముగాఁ బ్రయాణము చేయుచు, ఇటలీసముద్రతీరము పొడుగునను నావికాయాత్ర చేయునప్పుడు 1840 వ సంవత్సరమున నోడలోనుండి సముద్రములోఁ బడి మునిఁగి పోయెను.

ఇంతవఱకును కార్పెంటరుకన్య కొంతగౌరవము గల బీదలతోఁ బనిచేయుచుండెను. అంతకంటెను నధమ జాతులలో బిడ్డలు మూఢత్వములోను పాపములోను పెరుగుచుండిరి. అటువంటి వారి నిమిత్త

మయి బీదపాఠశాల లక్కడక్కడ స్థాపింపఁబడిన వని విని యామె యిటువంటిపాఠశాల నొకదానిని బ్రిస్టలునగరములోఁ గూడ నారంభించుటకు నిశ్చయము చేసికొనెను. కార్పెంటరుకన్య తన యాలోచనను కాలమును విశేషముగా వినియోగించిన యీపాఠశాల యల్పకాలములోనే యత్యంతోపయుక్తమయి నీతిదాయక మయ్యెను; అందుచేత నారక్షకశాఖవా రాచుట్టుపట్ల నేరములు తక్కువయి పాఠశాలవలన విశేషప్రయోజనము కలిగిన ట్లొప్పుకొనిరి అయినను కార్పెంటరుకన్య మాత్ర మంతతోఁ దృప్తి పొందలేదు అప్పుడప్పుడు నేరములు చేయుతరగతులవారిబిడ్డలు మాత్రమే యీపాఠశాలయందు జేరి లాభము పొందుచుండిరిగాని యీపాఠశాలను జేరరాని యధికదుస్స్థితిపరులబిడ్డలును బలువు రుండిరి. చోరత్వాదిదోషముల నే వృత్తిగా నేర్పఱచుకొన్న జాతులవారి బిడ్డలసామాన్య ప్రయత్నము చేసి విశేష సాధనములఁ గల్పించినఁగాని యిటువంటి పాఠశాలల వలని లాభములను బొంది బాగుపడఁజాల రని యామె యెఱిఁగి యుండెను. కాఁబట్టి యామె చోరత్వాదులచే దుష్టులయి యావజ్జీవమును చెఱసాలలలోఁ బడి కడగండ్లు పడవలసిన దిక్కుమాలిన బిడ్డలను విముక్తులను జేయఁ దలఁచుకొనెను. ఫ్రైదొరసాని చేసిన పనిని దీనిని జదువువా రెఱుఁగుదురుగదా. చెడి చెఱసాలలయందుఁ బడిన వారిని బాగుచేయుటకయి యామె పాటుపడెను; రోగము వచ్చిన తరువాత మందు వేయుటకంటె రోగము రాకుండ మాన్పుట యుత్తమ పద్ధతి యన్నసిద్ధాంత మవలంబించి, చెడిపోవలసిన వారిని బాగు చేసి చెఱసాలలలోఁ బడకుండ వారించుటకయి యామె పాటుపడెను. 1851 వ సంవత్సరమునం దీమె "చెడిపోవుచున్న జాతులవారిబిడ్డలకు ను వయస్సురాని దోషులకును దోషనివారక పాఠశాలలు" అను పేరితో

నొకపుస్తకమును బ్రచురించెను. కారాగృహవిద్యాలయములను స్థాపించుటకు దొరతనమువారు పూనుకొనునట్లు చేయుటకయి యీమె బహువిధములఁ బ్రయత్నములు చేసెనుగాని యీమెకృషి మొదట సఫలము కాకపోయినను కడపట సఫలమయి 1854 వ సంవత్సరమునందు కారాగృహములలో దోషనివారక విద్యాలయములను స్థాపించుటకు రాజానుమతి యియ్యఁబడెను.

పాపమునకు మూలకారణమును గనుఁగొని దానిని వారించుటకయి కారాగృహ విద్యాలయములను కర్మవిద్యాశాలలను స్థాపించి, చిరకాల మోర్పుతోఁ బని చేసి కడపట పార్లమెంటుమహాసభవారి యంగీకారమును సాహాయ్యమును బొంది, యింగ్లండు దేశములో నేరములు చేసెడువారిసంఖ్యను తగ్గించుటయుం దావఱకెవ్వరును జేసియుండనంత యెక్కువపని నీమె చేసెను. పాపములో దిగుటకు సిద్ధముగా నున్నట్టియు నావఱకే పాపములోఁ బడినట్టియు బాలురును బాలికలును ఈమె నిరంతరప్రయత్నములవలన దుస్సహవాసములనుండి తొలఁగింపఁబడి, పాటుపడుచు గౌరవనీయు లయినపురుషులును స్త్రీలును నగునట్లు చేయఁబడిరి. అవఱకు బాలురును బాలికలును నేరములు చేసినప్పుడు దండవిధాయకులకు వారిని జెఱసాలలకుఁ బంపుట తప్ప వేఱుమార్గము లేకుండెను; అందుచేత నట్టివారు చెఱసాలనుండి విడుదలను బొంది వచ్చునప్పటికప్పటి పాపిష్ఠులతోడి దుస్సహవాసముచేత సామాన్యముగా వారిక బాగుపడుదు రన్నయాశ లేనంతయెక్కువగాఁ జెడిపోయి యావజ్జీవమును ఘాతుకమృగమువలె సంచరించెడు మస్థితికి వచ్చుచుండిరి. ఈమె 1846 వ సంవత్సరమునందు లాయిన్సు మీడ్డు బీదపాఠశాలలను స్థాపించెను. 1852 వ సంవత్సరమునందు రస్సెల్

స్కాట్టను నతఁడు కింగ్సువుడ్డులో నొకయిల్లు గొని బీదబిడ్డల విద్యావిషయమయి యిచ్చియుం దీమెయే గూడ దానిని బాగుచేయఁ బూనుకొనెను. ఈమె సెంటు జేమ్సు బ్యాంకువద్ద పనివాండ్ర చావిడిని కట్టించెను. ఈమె పాఠశాలలను శుచిగాను సుందరముగాను మంచి హృదయాకర్షకములుగాఁ జేయుచుండెను.

1854 వ సంవత్సరమునందు బైరన్ ప్రభ్వి బ్రిస్టల్ నగరములో కార్పెంటరుకన్య విచారణ క్రింద నుంచుటకయి యొక బాలికా దోషనివారకవిద్యాలయమునిమిత్తము "శోణగృహ" (Red lodge) మనఁబడెడు విశాలమందిరమును గొని యిచ్చెను. ఆరంభమునందు దానిలో పదుగురు బాలికలు మాత్రమే యుండిరి గాని 1858వ సంవత్సరమున నేఁబదియిద్దరు బాలిక లయిరి. దొంగలుగా శిక్షింపఁబడిన మూఁబదిమంది బాలిక లందుఁ జేరి యవమానకరమయినట్టియు నపకీర్తికరమయినట్టియు జీవనమునకు లోనుగాకుండ రక్షింపఁబడి యిప్పుడు మాననీయసేవకురాండ్రును కుటుంబమాతలును నయి గౌరవనీయమైనస్థితులను బొంది యున్నారు. ఈవిషయములలో నామెకు కార్యవిజయము కలుగుట ముఖ్యకారణము తనతోడిమానవులలో నత్యంతభ్రష్టు లయినవారియెడలసహిత మామెకుఁ గలప్రేమయును సదయత్వమును నయి యున్నవి. ఎంత నీచదశలో నున్నపిల్లలనైనను తనకుటుంబములోనివారివలెఁ జూచి యామె యాదరించుచుండెను. "మన మొకబాలునిఁగాని బాలికనుఁగాని దోషవిముక్తి గలిగించి బాగుచేయఁ దలఁచుకొన్నపక్షమున నట్టివారిని కుటుంబములో నుంచవలెను. ఏపనినైనను వారి నాదరించి మంచిమాటలతోఁ జేయింపవలెనుగాని బలవంతపెట్టి చేయించుటవలనఁ బ్రయోజనము లేదు. మనము వారిస్వేచ్ఛ కెప్పుడును భంగము చేయరాదు; వారిని

తమంత క్రమముగా నడచ నేర్చుకొనునట్లు దిద్దవలెను. పతితులయి మిక్కిలి చెడిపోయిన వారిలో పలసహిత మడఁగి యుండెడు మంచిని బయికిఁ దీసి, యది వెలుగులు జయించునట్లు చేయుట యెల్లప్పుడును మనగమనింపఁదగి యుండవలెను." అని యామె పలుమాఱు పలుకు చుండెను. శోణగృహదోషనివారకవిద్యాశాల యిప్పుడును జయప్రద ముగా నడపఁబడు చున్నది. ఆమె పాఠశాలల కనుబంధములుగా నప్ప డప్పు డేర్పఱుచు వచ్చినసమాజములు మొదలగునవి సహితము పాఠశాలలంత యుపయోగకరములుగానే యుండుచు వచ్చెను. వానిలో నొకటి పఠనమందిరము; అక్కడ కాయకష్టపువారందఱును వచ్చి వార్తాపత్రికలను పుస్తకములను జదువుచుండిరి; దానిపయి నుప న్యాసమందిరములో సాంఘికవిషయములు నీతివిషయములు మొద లయిన యుపయుక్తాంశములను గూర్చి యుపన్యాసము లియ్యఁబడు చుండెను. అందులోనే సురాపాననివారకసమాజసభలు జరుగు చుండెను.

ఆమె కేఁబదిసంవత్సరములు వచ్చినప్పు డామెతల్లి 1856 వ సంవత్సరమునందు మృతినొందెను. తల్లిచావుతో మేరీ కార్పెంటరు కన్యకు సంసారబాధము లన్నియు విడిపోయి, తనకాలమును నిరంత రాయముగా మంచిపనులయందు వినియోగపఱుచుటకు మఱింత యానుకూల్యము కలిగెను. అందుచేత నామె మాతృవియోగదుఃఖము తలఁపునకు రాకుండునట్లుగా సత్కార్యాచరణమునందు విరామము లేకుండ పాటుపడఁ దొడఁగెను. 1856 వ సంవత్సరమునం దామెతోఁ గలిసి పనిచేయుటకయి చేరిన మిస్ ఫ్రాన్సిస్ పవర్ కాబ్బ ఆమెను గూర్చి యిట్లువ్రాసెను.--"అర్థమనుష్యుని భోజనముతో కార్పెంటరు కన్య ముగ్గురుమనుష్యులపనిని చేయుచున్నది."

18౫౮ వ సంవత్సరమునం దామె యొకకన్య నభిమానపుత్రికనుగా స్వీకరించి పెంచ నారంభించెను. ఈవిషయమును గూర్చి యొక చెలికత్తె కామె యిట్లు వ్రాసెను.—"నీవు కనకట్టిబిడ్డలను నిచ్చి యున్నానని సిద్ధాదేశములో వ్రాయఁబడి యున్నది. అంతకుముందు తల్లిప్రేమ యెట్టిదో యెఱుఁగనియు నీకులకు నావ్యాదయాంతర్గత మయినమాతృప్రేమను జూపి యున్నాను. వివాహ మాడవలసిన పట్ట మక్కఱలేక కనకుండ సిద్ధముగాఁ జేయఁబడి చేతి కంది నాకు లభించిన జననీజనకవిహీన యయినయీయయిదేండ్ల పసిబాలికతోఁ గూడిన నాభాగ్యమును జూడుము."

వృద్ధదశలో నితరు లపేక్షించువిశ్రాంతి యామెకు పనిచేయకుండుటవలనఁగాక వేఱువేఱుపనులకుఁ బూనుటలోనే కలుగుచుండెను. 186౧ వ సంవత్సరమునం దామె యైర్లండునకుఁ బోయి యచ్చటికారాగృహములను పరీక్షించి వానినిగూర్చి యుపయోగకరమయిన చరిత్రమును ప్రకటించెను. మఱి మూఁడుసంవత్సరముల కామె "మన కారాబద్ధులు" అను నామముతో రెండుసంపుటముల గ్రంథమును బ్రకటించి, దానిలో కారాబద్ధుల స్థితినిగూర్చియు నాదరణమునుగూర్చియు వితర్కించెను. ఆమె చిన్నపిల్లలవిషయమునఁ దాను నడపిన క్రమమునుబట్టి పెద్దవాండ్రవిషయమునఁగూడ నట్టే నడపుట శ్రేయోదాయకమని యభిప్రాయపడెను.

ఆమె కఱువదిసంవత్సరములు నిండినప్పుడు దుఃఖమును తగ్గించుటకును నేరములు మాన్పుటకును దాను జేసిన ప్రయత్నము లన్నియుఁ దానెప్పుడు నెదురుచూడనంత జయప్రదముగాఁ గొనసాగినందుకు సంతోషించి, తన్నత్యంతధన్యురాలినిగా భావించుకొనెను. అయినను దానంతటితో సంతుష్టి నొంది యూరకుండక హిందూదేశమునకుఁ

బోయి చూచి దానికి మేలు చేయవలెనని తలఁచెను. ఆమె హిందూ దేశమునకుఁ బైలువెడలుటకు ముందుగా "రాజా రామమోహన రాయలయొక్క యింగ్లండులోని కడపటిదినములు" అను పుస్తకమును రచించి 1866 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరు నెల మొదటితేదినోడ యెక్కి చిరకాలము నుండి యుద్దేశించుకొనియున్న హిందూదేశ యాత్ర నిష్పను నెఱవేర్చెను. ఆమె యెక్కినయోడలోనే యెక్కి మానమోహనఘోషను నతఁడు న్యాయవాదిగాఁ బనిచేయుట కయి మరల నీదేశమునకు వచ్చెను. ఆమె బొంబయినగరములో దిగిన మఱునాఁడే బొంబయి రాజధానీప్రభుత్వమువారు సామాన్యముగా విద్యావిషయము కార్పెంటరుకన్య కోరినవిశేషము లన్నియు నియ్యవలసిన దనియుఁ బాఠకులకును తదితరులకును చేర్పడిన శోధనాలయముల యొక్క వృత్తాంతములను దెలుపవలయు ననియు స్థానికోద్యోగస్థుల కందఱికిని నాజ్ఞాపత్రికలను బంపిరి. బొంబయిరాజధానిలో నామె మొదటఁ జూచినస్థల మహమదాబాదు పట్టణము. ఆపట్టణమునం దప్పటికే స్త్రీవిద్య కొంతయభివృద్ధిలో నుండెను. అహమదాబాదునుండి యామె సౌరాష్ట్రపురము (సూరతు) నకుఁ బోయి, యచ్చటి నుండి మరల బొంబయిపురము వచ్చిచేరెను. సౌరాష్ట్రపురిలో "ప్రియజననీ!" యని సంబోధించుచు నొకహిందూసుందరి తత్పుర కాంతల పక్షమున స్వాగతపత్రికను జదివెను. ఆమె బొంబయి నగరములోఁ గొన్నిదినము లుండి యచ్చటివిద్యాశాలలు మొదలగువానిని పరీక్షించి, అక్కడనుండి పునానగరమునకుఁ బోయెను. చెన్నపురికిఁ బోయినప్పు డచ్చటివా రామె నాదరించి మిక్కిలి గౌరవించిరి. కలకత్తా నగరములో నచ్చటిరాజప్రతినిధిగా రయినలారెన్సుప్రభువు గారామెను స్వగృహములో నుంచుకొని సన్మానించి యాతిథేయ

సత్కారము నాచరించిరి. ఆమె కలకత్తా నగరములోను దానిశాఖా నగరములలోను గల పాఠశాలలు మొదలగునవాని నన్నిటినిజూచి, వానివిషయమయి యనేకోపయుక్తాంశములను గ్రహించి, వాని వయిఁ దనకుఁ దోఁచినయభిప్రాయములను నభివృద్ధిమార్గములను దొరతనము వారికిఁ దెలిపెను. ఆమె యక్కడనుండి బొంబయినగరమునకుఁ బోయి, యచ్చటిహిందూ మహాజనులచే నియ్యఁబడిన యభినందనపత్రిక నందుకొని 1867 వ సంవత్సరము మార్చినెలలో బొంబయినగరమున నోడ నెక్కి స్వదేశమునకు వెడలెను. ఆమె స్వదేశమును జేరిన తోడనే "హిందూదేశములోని కారాగృహశిక్షను గూర్చియు స్త్రీవిద్యను గూర్చియు సూచనలు" అను పేరితో నొకచిన్న పుస్తకము బ్రకటించెను. మఱుచటి సంవత్సరమున నామె "హిందూదేశమున నాఱునెలలు" అను పుస్తకమును జేసి దానిని రామమోహనరాయల కంకితముచేసెను. ఆమె హిందూదేశమునకు బైలుదేఱినప్పుడు హిందూ స్త్రీలను స్వదేశమునకుఁ దీసికొనిపోయి విద్య చెప్పించి యుపాధ్యాయినులనుగా దిద్దింపవలె ననుకొనెను గాని యాపని యసాధ్యముగ నున్నట్లు కనఁబడినందున తరువాత నామె యాప్రయత్నమును విడిచిపెట్టెను. ఆమె ప్రాణమిత్రులు సహిత మామె రాకవలన హిందూదేశమునకు విశేషలాభము కలుగునని తలఁచలేదు. "ఇక్కడి పెద్దలు మాటలలో పెద్దనోరు మాపుటయే కాని క్రియలలో శూన్యహస్తములు చూపుదురని ముందు నీవే తెలిసికొందువు" అని యొక హిందూమిత్రుఁ డామెతో ననెను. ఆమె నంతగాఁ బ్రోత్సాహపఱిచిన కేశవచంద్రసేనుఁడు సహితము "కార్పెంటరుగారు హిందూదేశమును విడిచి వెనుకతిరుగఁగానే సత్కార్యవిషయమైన ప్రసంగము శూన్యవాయువులో నశించిపోవును" అనిపలికెను.

ఇట్టి వాక్యములచేత నామె నిరుత్సాహురాలు గాక యామె యాహిందూదేశమునందలి పత్రికలతో నుత్తరప్రత్యుత్తరములను జరుపుచు వచ్చెను. బొంబయిలో న్యాయాధిపతి యైన గోపాలరావు హరిదేశముఖుగారి యుత్తరమువలన నామెకు స్త్రీబోధనాభ్యసన పాఠశాలలను బెట్టింపవలెనన్న నిశ్చయము కలిగెను. అతఁడు చిన్నతనములో వివాహము లగుచుండుటవలన బాలికలు పాఠశాలలను విడిచి తామావఱకు నేర్చుకొన్నయల్పవిద్యను కూడ మఱచిపోవుచుండుటను బట్టి బాలికా పాఠశాలలవలన ప్రయోజన మంతగాఁ గలుగకున్నదని తెలిపి, "దేశాచారమునుబట్టి యెప్పుడును పునర్వివాహము చేసికొనకుండెడు వేలకొలఁది వితంతువుల నుపయోగమునకుఁ దీసికొనిరావలెను; ఉత్తరాం డ్రయిన యుపాధ్యాయినుల నుద్ది పంపుట కేర్పడిన బోధనాభ్యసన పాఠశాల యొకటి స్థాపింపఁబడువఱకును స్త్రీవిద్యాభివృద్ధినిగూర్చి యేర్పాటిచేసిన యేయుద్యమమును సఫలము కానేరదు. హిందూదేశముయొక్క యీప్రాంతమందున్న మేమందఱమును మీప్రయత్నముయొక్క పర్యవసానమునకును మీయొక్క పునరాగమనమునకును అత్యంతాతురతతో నెదురుచూచుచున్నాము." అని వ్రాసెను. అందువలన నామె హిందూదేశమునందప్పు డధికారములో నున్నవారికి స్త్రీబోధనాభ్యసన పాఠశాలల యావశ్యకమునుగూర్చి తెలిపి, హిందువులందఱును జేరి సంవత్సరమునకు 1500 పౌను లిచ్చెదుమన్నయెడల దా మెంతిసొమ్మునను బొంబయిలోను అహమదాబాదునగరములోను స్త్రీబోధనాభ్యసన పాఠశాలలను బెట్టుట కిచ్చెదమని బొంబయిదొరతనమువారు వాగ్దానము చేయునట్లు చేసి చందాలువేసి యంతసొమ్ము పోఁగుచేయునట్లు హిందువుల నాపనికిఁ బ్రోత్సాహపఱుపఁ జొచ్చెను.

ఆమె చేసినకర్తవ్యోపదేశము ననుసరించి హిందూదేశ ప్రభుత్వమువారు జనులతోడ్పాటు నపేక్షింపకయే బొంబాయి నగరములో స్త్రీబోధ నాభ్యసన పాఠశాలను స్థాపించుటకయి యైదు సంవత్సరములవఱకును సంవత్సరమునకు పండ్రెండువేల రూపాయల నిచ్చుట కేర్పాటు చేసిరి. ఈప్రకారముగాఁ దనకృషి ఫలోన్ముఖమునకు వచ్చుసూచనలు గాంచి సంతోషించి యత్యంతోత్సాహముతో 1866వ సంవత్సరము నవంబరునెల యేడవ తేదియందామె రెండవసారి హిందూదేశమునకు వచ్చెను. ఆమె బొంబాయి నగరము చేరినతోడనే తా నచ్చటి స్త్రీబోధనాభ్యసనపాఠశాలలో నధ్యక్షురాలుగా నుండి జీతము గయికొనక ధర్మార్థముగాఁ బనిచేసెద నని దొరతనమువారికి విన్నపము చేసెను. వా రామె ప్రార్థనను గృతజ్ఞతాపూర్వకముగా నంగీకరించిరి. ఉష్ణదేశములోనుండి పని చేయుటచే నారోగ్యము చెడిపోవుటచేతను దనపనిని విడిచిపెట్టి యామె మఱుసటి సంవత్సరారంభమునందే యింగ్లండునకుఁ బోవలసినదాయెను. అయినను మరల నామె యాసంవత్సరాంతమునందే హిందూదేశమునకు మూడవసారి వచ్చి స్త్రీవిద్యాభివృద్ధినిమిత్తమయి కొంతపని చేసి మరల స్వదేశమునకుఁ బోయెను.

1870వ సంవత్సరమునందు కేశవచంద్రసేను ఇంగ్లండునకుఁ బోయినప్పుడు జూన్ నెలలో బ్రిస్టల్ నగరమున కరిగి, మేరీకార్పెంటరుకన్యను సందర్శించి, హిందూదేశమును గూర్చిన జ్ఞానమును వృద్ధిచేయుటకును హిందూదేశములోని సాంఘికలోపములను వారించుటకును నొక సమాజమును స్థాపించుట యుచితమని యతఁ డామెకు విన్నవించెను. ఆసంవత్సరము సెప్టెంబరు నెలలో రెండవసారి యతఁ డామె దర్శనము చేయుటకు బ్రిస్టల్ నగరమునకుఁ బోయినప్పుడు

"దేశీయహిందూదేశసమాజ" (National Indian Association) మను నామముతో నొక సమాజము స్థాపింపఁబడెను. ఆసమాజము యొక్క యుద్దేశములను తెలుపుటకయి సమాజము పేర నొకమాస పత్రిక ప్రకటింపనారంభింపఁబడినది. ఆపత్రిక యిప్పు డిండియాపత్రిక (The Indian Magazine) అను పేరఁ బరఁగుచు, తత్స్థాపకురాలి యనంతర మామె పదమును వహించిన యత్యంతయోగ్యురాలగు మానింగుకన్య (Miss Manning) చే మహాసమర్థతతో నిప్పటిదాఁక నిర్వహింపఁబడుచుండెను. ఈసమాజమును మన దేశమునం దనేకస్థలములలో నున్న దీనిశాఖలును మన దేశమునకు మహోపకారము చేయుచున్నవి.

1875-76 సంవత్సరములలో కార్పెంటరుకన్య కడపటిసారి మన దేశమునకు నాలవపర్యాయము వచ్చెను. ఆమె స్త్రీలవిషయము లోను, చెఱసాలలవిచారణవిషయములోను, పాపనివర్తకపాఠశాలల విషయములలోను, కర్మశాలలవిషయములలోను, వృత్తిశాలలలో స్త్రీలను పిల్లలను పనిలోనుంచు విషయములలోను ముఖ్యముగాఁ బనిచేసెను. తాను జేసినపనివలనఁ గలిగినఫలితములను గూర్చి యామె సాలిస్బరీ ప్రభువునకు వ్రాసినయుత్తరములో వివరముగాఁ దెలిపినది. అవి యటుతరువాత పార్లమెంటు మహాసభవారియెదుటఁ బెట్టఁబడినవి.

1877 వ సంవత్సరము ఏప్రిలు నెల 8 వ తేదీతో నామెకు డెబ్బదిసంవత్సరములు పూర్తియయ్యెను. ఆమె జన్మోత్సవదినమునం దామె నభినందించుచు బంధువులయొద్ద నుండియు మిత్రుల యొద్దనుండియు నాశీర్వచనపత్రికలును పారితోషికములును విస్తారముగా వచ్చినవి. ఆసంవత్సరము 14 వ జూన్ తేదీని తనపెంపుడు కొమారితతో సల్లాప సౌఖ్య మనుభవించి యారాత్రి పడకకుఁబోయి

తెల్లవారులోపల నామె యనాయాసమరణము నొందెను. ఆమె శరీర మార్ణోకనగరమందు భూస్థాపిత మొనర్పఁబడెను. ఆమె శవమును సమాధికిఁ గొనిపోవునప్పుడు సంఖ్యాతీతు లైనమిత్రులును శోణగృహశోధనాలయములలోని బాలురును బాలికలును, పగటికర్మపాఠశాలలలోని బిడ్డలును, రింగ్సువుడ్డు కర్మవిద్యాలయములలోని బాలురును, తమకును లోకమునకును మహోపకారిణి యైనట్టియు బిడ్డలను బీదతనమునుండియుఁ బాపములనుండియు రక్షించుటకై తన జీవితమును ధారపోసినట్టియు నాయుత్తమాంగనయొక్క శవమువెంట శోకించుచుఁ బిత్రువనమునకు వేలకొలఁదిగాఁ బోయి తమ కామెయెడలఁ గలభక్తిగౌరవములను వెల్లడించిరి. మనదేశపుస్త్రీ లీమెవలె లోకోపకారకృత్యములయందుఁ దమకాలమును గడపుటకుఁ బ్రయత్నింతురుగాక!
